

ACOLADA

2

REVISTĂ LUNARĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Editori: Societatea Literară Acolada și Editura Pleiade Satu Mare
nr. 2 (99) februarie 2016 (anul X) 20 pagini preț: 4 lei

Director general: Radu Ulmeanu ~ Director: Gheorghe Grigurcu

Arsenie Boca: Frescă la Biserica Drăgănescu

Gheorghe Grigurcu: *Documente
ale Cercului literar de la Sibiu*

Barbu Cioculescu:
Dimineți redobândite

Alex. Ștefănescu: *De la București la
Satu Mare și înapoi*

Florian Saioc și Gabriel Cojocar: *Poezii*

Constantin Mateescu: *Autostop*

Tudorel Urian:
Cartea singurătății

Paul Aretzu: *Între viață și moarte
sau nevoia de adevăr*

Interviul Acoladei: Mariana Codruț

Ștefan Ion Ghilimescu:
Edgar Quinet și românii (II)

Petru Romoșan: *Război public cu
mize private*

Klaus cel mic, Antenele și izmana interesului național

De departe, cel mai fierbinte subiect la ordinea zilei a fost în ultimul timp așa-numita agresiune a ANAF împotriva Antenelor lui Dan Voiculescu. Chestiunea s-a inflammat peste măsură datorită văicărelilor tragi-comice ale echipei de exhibiționiști în frunte cu celebrul Mihai Gâdea, care se dădeau de ceasul morții pe postul propriu pentru a impresiona, dar ce zic impresiona, pentru a cutremura ființa noastră mereu șovăielnică și degrabă vărsătoare de lacrimi nevinovate. Ba au mai pus la cale și un miting la București pentru care au adunat din toată țara vreo 3.000 de oameni, în mare parte pensionari amărăți gata oricând, și pe bună dreptate în ce îi privește, să-și plângă de milă lor și prețișilor apărători.

Treaba a stat în picioare până la prima ieșire în public a lui Cioleş urmată de comunicatul oficial al ANAF prin care am aflat cum au stat de fapt lucrurile. Apoi s-a cam dezumflat, spre rușinea nu numai a anteniștilor, ci și a celor care le-au plâns pe umăr din prima zi, începând cu marele Mut, cum i-ar spune pe nedrept uitatul poet Ion Gheorghe, în unul din poemele sale. Dar dacă Mutul legendar al poetului purta pe umăr „măciuca zeului Priap”, Mutul nostru poartă doar, și pe ascuns, însemnele SRI, după cum spun gurile rele. Iar dacă are o măciucă, o folosește pentru a-i speria pe judecătorii de la ICCJ care urmează să se pronunțe în daravla cu căsoaia obținută prin fraudă și de pe urma căreia încasează chirii astronomice de ani de zile.

Mărturisesc și eu că, într-o vreme, începând cu serile din vremea în care mai trăia Octavian Paler, mă uitam, aproape în exclusivitate la Antena 3, singurul post de știri care, deși din motive bine știute, spunea lucrurilor pe nume în legătură cu trebile țării și mai ales ale Băsescului mult iubit de diversele și suprafinanțatele posturi, aduse la cuminenie și cu alte, dacă nu neapărat cu aceleași măciuci. Au venit pe rând cele două suspendări prezidențiale, când iarăși Antena 3 pune, oarecum, lucrurile la punct. Că o făcea doar datorită răfuiei intergalactice între doi securiști era o treabă care interesa mai puțin, de vreme ce adevărul se scurgea întreg de pe buzișoarele rotunjite cu sau fără rimel ale lui Gâdea și ale invitaților lui.

De fiecare dată însă, cu excepția scurtei perioade în care a fost invitat la ciolan de Băsescu, la spatele lui Felix și al Antenelor sale stătea neclintită aceeași stâncă de

granit, PSD-ul ba al lui Geoană, ba al lui Ponta, ba, acum, în plină actualitate penală, al urmașului urmașilor lor, Liviu Dragnea.

Care Dragnea a și amenințat că va stinge dintr-o suflare flacăra plâpândă, parlamentar vorbind, a vieții guvernului tehnocrat, dacă ANAF se va atinge cu adevărat de găzii, în acest moment, ai adevărului, grav ciuntit și scurtat de cap ce pălpâie și el tot mai anemic prin studiourile amenințate cu evacuarea. O fi asta din cauză de inamicitate politică, dar de data aceasta legea și justiția întreagă sunt de partea agresorului, așa încât nu avem a le plânge victimizaților de milă.

După cum nu am plânge nici de mila guvernului, pus cu anasâna și cu trecerea peste cadavrele de la Colectiv de către SRI, preaplecata slugă actualmente a intereselor americane și în special soroșiste și care, cu justiția de mână, alcătuiind atât de des evocatul binom, taie și spânzură în țară.

Putem doar să ne amintim cu nostalgie de vremurile celei de a doua suspendări a lui Băse, că nici nu merită să-i spunem numele întreg, de vreme ce tot el i-a pus SRI-ului, *id est* lui Florian Coldea, toate frâiele puterii în mână, care o împinge și pe Codruța în luptă pentru a face un fel de dreptate pe alese și mereu amânată pe ici pe colo, prin punctele esențiale. Pe atunci, când au venit de la Bruxelles reacțiile de sprijin fățiș pentru cel suspendat, Crin Antonescu ieșise cu o declarație fulminantă la Cotroceni, în care declara răspicat ceva de genul că hotărârile se iau la București iar nu în cine știe ce capitală din lume. A fost și aceea o făcăruie ce s-a stins repede, imediat de la întoarcerea în genunchi a lui Ponta cu cele 11 directive în spinare, uitându-se cu totul că avem o identitate națională și o umbră de suveranitate, câtă mai era pe atunci.

Antonescu a intrat repede în uitare, Ponta își vede de pregătirile pentru Mititica, Dragnea mai speră ca sentința cu suspendare să fie și ea înlocuită cu iertarea totală a păcatelor, iar Antena 3 combate cu aceeași cerbicie, având în vedere că în țara aceasta justiția nu prea are de-a face cu ea însăși. Ne-a mai rămas Klaus cel mic ce se ferește ca de diavol de vreun interes național. Să fie de vină izmenarul care a scufundat pentru multă vreme termenul în ridicol?

Anathema sit!

Radu ULMEANU

Redacția și administrația:

Str. Ioan Slavici nr. 27
Satu Mare
Cod Poștal 440042
Fax: 0361806597
Tel.: 0770061240

On-line: www.editurapleiade.eu
(Revista **Acolada** în format PDF)
E-mail: acolada@editurapleiade.eu

xxx

Abonamentele se pot face direct, prin mandat poștal, la adresa redacției, abonații trimițând obligatoriu, în plus, o înștiințare (carte poștală) cu numele lor, suma plătită și perioada acoperită de abonament. Numai pentru instituțiile bugetare, la Trezoreria Satu Mare, Cont RO34TREZ5465069XXX001050. Cod fiscal: RO 638425.

Costul unui abonament pe 3 luni este 17 lei (sau 34 pe 6 luni etc.), acesta incluzând și taxele de expediere.

xxx

În virtutea respectării dreptului la opinie, redacția **Acoladei** publică o diversitate de opinii ale colaboratorilor, fără a-și asuma însă responsabilitatea pentru acestea.

Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază. Sunt privilegiate textele în format electronic.

ISSN 1843 – 5645

Tipografia SOMEȘUL
Satu Mare

Cuprins:

- Radu Ulmeanu: Klaus cel mic, Antenele și izmana interesului național* – p. 2
- Gheorghe Grigurcu: Documente ale Cercului literar de la Sibiu* – p. 3
- Ștefan Lavu: Comedia numelor* – p. 3
- Barbu Cioculescu: Dimineți redobândite* – p. 4
- Alex. Ștefănescu: De la București la Satu Mare și înapoi* – p. 4
- Florian Saioc: Poezii* – p. 5
- C.D. Zeletin: Poetul Mihai Niculescu (III)* – p. 6
- Tudorel Urian: Cartea singurătății* – p. 6
- Constantin Mateescu: Autostop* – p. 7
- Nicholas Catanoy: Alambicul lui Ianus* – p. 7
- Constantin Trandafir: Leonid Dimov, 90* – p. 8
- Constantin Călin: Zigzaguri* – p. 9
- Paul Aretzu: Între viață și moarte sau nevoia de adevăr* – p. 10
- Șt. I. Ghilimescu: Edgar Quinet și românii (II)* – p. 10
- Magda Ursache: „Mâna de fier proletcult”* – p. 11
- Gabriel Cojocaru: Poezii* – p. 12
- I. V.-Scraba: Mircea Vulcănescu într-un dicționar de Humanitas* – p. 13
- Gheorghe Grigurcu - Premiul Național de poezie* – p. 13
- Lucia Negoită: Interviu Acoladei. Mariana Codruț* – p. 14
- Șerban Foarță: Lucarnă* – p. 14
- Dumitru Augustin Doman: Tur de bibliotecă* – p. 15
- Pavel Șușară: Itinerarii plastice* – p. 15
- Petru Romoșan: Război public cu mize private* – p. 15
- Dan Culcer: Români la Paris* – p. 16
- Florica Bud: Patul lui Procust și niște canapele* – p. 16
- Adrian Dinu Rachieru: Mihai Beniuc, un poet fără viitor?* – p. 17
- Claudia Moscovici: Răspunsuri la întrebări despre psihopați (I)* – p. 17
- Olimpia Iacob. Voci pe mapamond* – p. 19
- Lucian Perța: Parodii* – p. 19
- Gh. Grigurcu: „Când nu mai poți scrie”* – p. 20
- Miron Kiropol traduce din Gerard Manley Hopkins* – p. 20

Documente ale Cercului literar de la Sibiu

Cea mai importantă fără doar și poate grupare din literele românești după cenaclul Sburătorul, Cercul literar de la Sibiu, ni se oferă drept o temă vie a investigației și comentariului nostru. Cu atât mai justificat cu cât se plasează în circumstanțe istorice care au avut adesea

urmări dureroase asupra componentelor săi, întrerupându-le traiectoria firească a afirmării, împingându-i ani îndelungați într-o nemerită umbră. E nevoie de-a reconstitui activitatea lor fragmentată, de-a le pune în lumină opiniile încă, destule din ele, risipite, de-a le fixa profilul acum când, după plecarea dintre noi a lui Nicolae Balotă, se înscriu cu toții în postumitate. O contribuție în această direcție ne-o aduce Farkas Jenő. Un literat maghiar cu studii de filosofie efectuate la București, văr al d-nei Zorina, soția lui Cornel Regman, d-sa a avut prilejul de a-i cunoaște

indeaproape pe „cerchiști”. Cu patru dintre ei și anume I. Negoșescu, Ștefan Aug. Doinaș, Nicolae Balotă, Cornel Regman, a purtat dialoguri întrunite acum, laolaltă cu o sumă de scrisori, într-un volum purtând titlul unei poezii a lui Doinaș *Cvadratura Cercului*. Parcurgând paginile în cauză, simtem puși în fața filmului unor puncte de vedere „în mers”, după momentul decembrie 1989, dar cu suficiente reflexe retrospective. Ștind de vorbă cu amfitrionul lor, la Budapesta, în atmosfera tensionată de la începutul anului 1990, I. Negoșescu și Ștefan Aug. Doinaș nu pot a nu-și aminti de tarele regimului totalitar abia abolit, deși nu total așa cum nădăjduiam cu toții. O enormă bucurie ne-a produs-o atunci revenirea la libertatea cuvântului, jugulată de oficialitatea comunistă. Dar o consecință dramatică a cenzurii rămânea „interiorizarea” acesteia sub forma unei anticipări a cerințelor sale ce reclamau o sumisiune necondiționată. I. Negoșescu afirmă: „Căci mai gravă decât cenzura din afară a fost tot timpul cenzura internă pe care și-au impus-o conștiința sau inconștient scriitorii care doreau să fie publicați. Ca să fii publicat atunci, trebuia să fie un compromis cu tine însuși, nu un compromis politic propriu-zis, ci mai mult un compromis mental”. Din păcate, autocenzura nu poate dispărea lesne. Penetrând în straturile obscure ale mentalului, aceasta continuă a-l complexa precum o malformație. Are loc un stres de care unii nu s-au putut debarasa nici până în prezent (a se vedea menajarea, dacă nu de-a dreptul adularea unor lideri influenți, a unor cercuri sau instituții). Continuă I. Negoșescu: „Sigur, există sechele și acuma, pentru că totul a pătruns în subconștient. Or, subconștientul este greu să-l transformi peste noapte, nu? Dar în lupta aceasta mare care se constată între conștient și subconștient, în ceea ce privește autocenzura, este clar: cîștigul îl va obține, nu-i așa, libertatea, în sensul că autocenzura va dispărea. De aceea și scrisul în România și probabil că așa este și în celelalte țări din răsăritul Europei, scrisul care trebuie să semene și să fie identic, în privința mentalităților, cu scrisul celor din Occident, din lumea liberă, deocamdată are această formă curioasă, este de o nervozitate extraordinară, care se simte, cel puțin în presa românească”. Cum ar trebui procedat în acest caz? În replică, Doinaș amintește faptul că intelectualul român „n-a făcut ce putea să facă”, nefiind convins „dacă va face tot ceea ce ar putea să facă”. O anume torpoare se strecoară în considerațiile sale cu iz confesiv. La întrebarea care se pune dacă e nevoie a se „angaja”, a se arunca în vîltoarea conflictelor politice înțeleșite ori a sta deoparte, beneficiind contemplativ de libertatea obținută, răspunsul său pare, în acea ocazie, al unui ins ostentiv de luptă dusă în perioada totalitară. O luptă care i-a marcat întreaga viață. „Fapta” nu i-ar mai sta la îndemînă: „eu ar trebui să mă smulg dintr-un climat în care m-am complăcut, și care este și propice lucrului meu. Pe urmă mai există psihologia proprie vârstei pe care o am. Sigur că Revoluția a venit, este o mare victorie, dar bătrînețea a venit mai repede decît Revoluția și atunci nu știi dacă «se merită» (cum se zice ardeleneste) ca, atîta timp cît Dumnezeu îți va mai îngădui să faci umbră pămîntului, să te consacrî lucrurilor acestora pe care...”. Să precizăm că e vorba doar de un moment pasager. Deoarece poetul și-a continuat militantismul sub forma publicisticii pliate pe fenomenele actualității, pînă la finele vieții. În aceeași ordine, Cornel Regman, într-o discuție din 1999, pune pe tapet chestiunea așa-numiților disidenți. O categorie temerară, desigur, dar stratificată în funcție de coeficientul de participare, mai exact de riscul asumat

de fiecare dintre componenții săi, în coliziunile multiple și numeroase cu implacabila putere. Și peste aceste cuvinte plutește de asemenea o umbră de circumspecție, de nu chiar de scepticism: „Disidenții» erau cei ce în țară trăind își manifestau deschis protestul față de una sau alta din măsurile luate din dispoziția «marelui cîrmaci». Dar cît de «deschis»? și aici se disting grade și deci o ierarhie, Paul Goma situîndu-se în frunte. În fine, mai sînt retransații în spatele baricadei vocației, pe care au încercat de-a lungul timpului să o servească cît mai conștiincios. Adică, în împrejurarea de față, «rezistînd prin cultură». Era mult, era puțin? În orice caz era și aceasta o formă de angajare, căci implica refuzul alinierii. Uneori – ce-i drept – cu consimțămîntul autorităților care știau unde le «merge» și unde nu. Sigur este că tot ce s-a construit valid în cultură este fructul acestui devotament”.

Un alt subiect major al dialogurilor cu Farkas Jenő: cea a raporturilor româno-maghiare. Se știe că aceste raporturi reprezintă un nexus dureros, anesteziat o vreme de cîrmuirea comunistă, care a ajuns să încalce pe tăcute principiul sacrosanct al „internaționalismului proletar”, pentru a-și compensa slăbiciunile vădite. Poftind a-și spori cu orice preț popularitatea, dictatorul a recurs la imundul procedeu al provocării vrajbei interetnice.

Încă o dovadă a legăturii organice a comunismului cu fascismul! Fără a-i păsa de încălcarea flagrantă a doctrinei comuniste, „geniul Carpaților” a socotit că s-ar cuveni să răscolească reziduurile unor simțăminte ancestrale ale masei, ațîțindu-i pe români împotriva ungarilor, care, vezi Doamne, sînt gata în orice clipă să ne smulgă Ardealul. E de presupus că la fel au fost montați și ungarii împotriva românilor. N-a fost oare dezvăluit resortul evenimentelor singeroase de la Tg. Mureș din 1990, operă a Securității, care în egală măsură i-a îndemnat la o luptă fratricidă pe cetățenii majoritari ca și pe cei minoritari? Atitudinea lui I. Negoșescu e un exemplu de bun simț. Datorită unui destin de aceeași natură sub jugul totalitar, susține acesta, „Popoarele noastre sînt legate mai mult ca oricînd, întîi și întîi prin faptul că am suferit împreună. Zeci de ani am fost supuși aceluorasi regimuri, și maghiarii și românii (...) și aceasta a creat o comuniune care a intrat și ea în subconștientul nostru, oferindu-ne resurse de a continua mai departe, conștient, ceea ce s-a realizat inconștient – această comunitate de suferință. Experiența noastră a fost aceeași. Pentru prima oară în istorie am trăit aceeași experiență și asta ne leagă foarte profund și trebuie să profităm de ea. Pe de altă parte avem aceleași probleme, în sensul de-a ne reintegra în Europa”. În duhul acestei comuniuni europene, al umanismului, al moralei deopotrivă creștine și civice, nu se impune oare o conciliere a celor două etnii dezbinată pe durate istorice? Condiția *sine qua non*: stîmna reciprocă, grefată pe o bună cunoaștere reciprocă: „Noi putem să apreciem calitățile maghiarilor și maghiarii să aprecieze calitățile noastre. Însă, un lucru foarte important în acest domeniu este să avem conștiința curată. Mie-mi place să mă laud că am avut-o întotdeauna, susținînd că nu poți să stabilești relații cu alte popoare decît pornind de la respect. (...) În calitatea mea de ardelean, cunoscînd și interesîndu-mă foarte mult să-i cunosc pe maghiari și pe germani (dar acum vorbesc în special de maghiari), i-am respectat”. Trebuie să ne recunoaștem și să ne prețuim unii altora valorile, cu atît mai mult cu cît Transilvania a fost un topos al realizărilor cu un numitor etnic comun: „de fapt, civilizația Transilvaniei, eu nu m-am sfiit să o spun, a fost o civilizație care, în măsura în care era urbană, nu o civilizație rurală, cum a fost a românilor, a fost o civilizație creată în Transilvania de maghiari (și germani)”. Aspirația criticului este ca „un număr cît mai mare de români să înțeleagă că trebuie să se bucure de faptul că o populație atît de interesantă ca maghiarii, trăiește în sinul poporului român în Transilvania”. În continuare, I. Negoșescu nu ezită a sublinia că românii se cade să le acorde „cît mai multe drepturi maghiarilor, în sensul european al civilizației”, luînd drept model situația germanilor din Tirolul italian.

Ștefan Aug. Doinaș se arată mai nuanțat, susținînd că „ungurii trebuie să scape de complexul de superioritate, românii de complexul de inferioritate”, doar din acel moment „fiecare va putea privi senin în față pe celălalt fără a aduce fiecare cu sine încărcătura aceasta emoțională care nu poate decît să-i înverșuneze pe unii împotriva celorlalți”. Nu tocmai bine venit din punctul de vedere al poetului ar fi fost „telexul faimos” pe care l-a dat Mihai Șora, ministru pe atunci al Învățămîntului: „Separați-vă”. Cu acel prilej s-au înregistrat „o serie de excese ale populației maghiare care a înțeles să facă separația imediat și peste tot”. Ca răspuns, românii au înființat asociația numită „Vatra Românească” spunînd: „Înțelegem această

Comedia numelor (66)

Distih consacrat poetului Constantin Trandafir: Trandafir de la Cămpîna/ te citesc, bătu-te-ar vina!

x

Dacă tot avem un Săndesc, de ce să nu fie și un Ionesc sau un Popesc, spre a diferenția numărul enorm de purtători ai unor nume?

x

Otilia Cazimir, obiect al glumei literaților interbelici: „Otilia cazî în c... și te miri”.

x

Costin Grigore Borc. Dacă s-ar schimba doar o buclă a unei litere, n-ar fi o eroare fatală?

x

Să-i dăruim oare o batistă lui Paul Mucichescu?

x

Un procedeu de reciclare a frunzelor uscate a fost introdus de către un elev ieșean, Dragoș Frunză.

x

Locuitor al Oneștilor, prin forța lucrurilor onest.

x

Ce modestie pe poetul Ioan Biroaș! Nici măcar birou.

x

Hai să ne veselim citindu-l pe George Toma Veselin!

x

O comună din Moldova în care s-ar cuveni să fluture zilnic steagul american, grație primarului său, Nixon Ivănescu.

Ștefan LAVU

separație: dar ce facem, separăm și spitalele, restaurantele și circulația unii pe un trotuar alții pe altul (?). Concluzia e totuși pozitivă, deoarece disensiunile se cuvîne pînă la urmă a fi rezolvate, intoleranța trebuie să cedeze: „Nici vorbă nu poate fi ca să cultivi o altă întrecere – decît o întrecere *fair play*, de a ne demonstra virtuțile, din care una trebuie să fie a toleranței, a generozității. (...) Eu am avut ocazia să vă spun: noi nu avem suficient de mulți intelectuali în Transilvania, de pildă (deși ar trebui să vorbim de România), care să cunoască limba maghiară, să cunoască *au fond* cultura, istoria, civilizația maghiară”. Apare aici și o evocare a cărturarului Ion Chinezu, „un vrednic prieten, mai bătrîn al nostru”, fost diplomat la Budapesta și la Cluj în timpul ocupației maghiare în Ardealul de Nord. Îndemnul entuziast al acestuia era următorul: „Întoarceți-vă la Cluj, rolul vostru este acolo!” Și în același timp ne-a spus: „Cum ați putea crește fără a cunoaște limba maghiară? Transilvănenii care nu știți limba maghiară? Cum vreți atunci să intrați în dialog cu această populație? Cu această cultură, cu această civilizație?” (...) Trebuie să fii capabil să admiri la celălalt virtuțile lui. Asta e lucrul de căpetenie”. Din mărturiile, procomunitare și ele, ale lui Nicolae Balotă (abordat în 1996) desprindem o semnificativă evocare familială: „Tatăl meu (...) a fost român, dar el vorbea cu mama ungrește sau cu bunica mea nemțește. El urmăse școala atît în limba română înainte de Primul Război Mondial, liceu, teologie, cum făceau bătrînii români ardeleni, cît și școala maghiară” (să menționăm că Balotă socotea limba maghiară drept limba sa maternă, datorită naționalității mamei sale). Ne amintim la rîndu-ne că, în răsîtimpul studenției petrecute la Cluj, am stat în gazdă la o familie de tipici inteligenți ardeleni, cu o formație de dinainte de 1918, care, deși avînd o bună conștiință românească, conversau între ei în limba maghiară. Așa cum în Basarabia, în familiile de-o anume condiție socială, se vorbea în copilăria mea rusește. Pe de altă parte, destui colegi pe care i-am avut la liceul Emanoil Gojdu din Oradea, cu toate că români sau provenind din familii mixte, obișnuiau a conversa între ei pe ungrește. La ora actuală, cînd dispunem de scutul Uniunii Europene, prejudecățile național-ceaușismului n-ar mai putea avea nici măcar un temelie aparent. Nu se impune oare să întreținem relații normale cu maghiarii, luînd pilda francezilor și polonezilor care, în raporturile lor cu germanii, au îngropat, după toate semnele definitiv, securea războiului?

Gheorghe GRIGURCU

Farkas Jenő: *Cvadratura Cercului literar – în dialog cu patru cerchiști, I. Negoșescu, Ștefan Aug. Doinaș, Nicolae Balotă, Cornel Regman*, cu o prefață de Marta Petreu, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2014, 154 p.

Flux-Reflux

Dimineți redobândite

Cine nu vrea să-și piardă vremea, să-și toace clipa, cu un *Jurnal* consumator de timp și de energii, dar are totuși mâncărime la scris, recte la o anumită privire asupra sa și a lumii, va găsi, la o răscruce a vieții, spațiul, confortul de a câștiga un pariu la care nu participase. Este cazul apreciatei prozatoare și

debatere, Gabriela Adameșteanu, perfect ilustrat de cartea sa recentă, „Anii romantici” (editura Polirom, Iași, 2014), purtând cuvintele subtitlu „amintiri, gânduri”.

Titlu sugerat de un apropiat, precizează autoarea, lectorul fiind poftit către perioada ultimului deceniu al trecutului secol, mai exact cu un sfert de secol în urmă – o bună platformă, chiar excelentă de autoscopie în mrejele unor turburi ape sociale, cu vârtejurile sale. Mediu, de altfel, viu prezent în paginile dănei de proză, dacă nu mă înșel. Un *Jurnal* de călătorii, de asemenea, o foarte personală partidă de recuperare a timpului, cu lecțiile acestuia. Cu cochetărie, autoarea se scutură de genul memorialisticii: „Multă vreme nici măcar nu am citit memorii, dacă îmi cădeau în mână doar le răsfoiam, fără un real interes”. Numai că, documentându-se intens pentru romanul „Dimineața pierdută”, a descoperit importanța memoriilor – mai cu seamă ale acelor care nu și le iscăleau – anonimii! Își va scrie, deci, memoriile, nu numai în onoarea naivei care a fost, cu un sfert de veac în urmă, ci și pentru petrecerea nenumăraților inși de bună credință, din specia celor implicați în presă, de pildă, pe atunci. Mulți, în opinia scriitoarei, opinie pe care o împărtășim, ca unul care, simțindu-mă întinerit, am fost pe baricade. E drept că nu la distinsa G.D.S., ci la populara „Dreptate”.

Așadar, cartea este *Jurnalul*, scris în zilele noastre, al acelor involburăți ani, cu ferestre în actualitate. Povestirea începe, astfel, cu relatarea unei călătorii în Statele Unite ale Americii. Cealaltă parte, intitulată „Întâmplarea care devine destin”, se desfășoară pe secvențe legate mai cu seamă de activitatea de gazetară a memorialistei în epoca în care s-a și dat bătălia între democrația născândă și forțele ostile acesteia, unde Gabriela Adameșteanu alături de Grupul de Dialog Social a avut un rol însemnat. Împrejurarea că problemele la ordinea zilei de atunci își au prelungirea în actualitatea politică de astăzi ar fi o justificare a cărții, când personalitatea romancierei, cel puțin la fel de interesantă, oferă o suprapunere de linii generatoare de relief.

Și anume până la a-i îngădui a ne vorbi de neamul ei, începând din zorii veacului al XVIII-lea. Vom afla, astfel, multe despre neamul Adameștenilor – cum am luat cunoștință și la Eugen Negrici –, într-o vreme când globalizarea lasă puține speranțe codrului de arbori genealogici. Să mai spun că mie, cunosător de numai două secole de înaintași, atâta magnificență îmi trezește nițică gelozie (cu toate că, în mai multe rânduri, mai multă lume mi-a atras atenția că am capul lui Decebal, de pe columnă...) Scump, anul 1990 autoarei, așijderi și mie, când îmi începeam seria de o mie de editoriale la ziarul *Dreptate*, cele care mi-au adus avere, glorie și un epatant salt social, iar dănei mai mult un melancolic sentiment al deșertăciunii, pe jumătate mărturisit, în zodia acelor atât de romantici ani.

Două personalități au fascinat-o pe diaristă, în acei ani, ce nu mai erau ai primei tinereți, anume Mircea Eliade și Ion Petru Culianu. Pe primul încearcă să-l apere de eroarea tinereților lui, într-un larg consens –, înlăturând mai cu seamă acuzația de antisemitism adusă de mai mulți ilustrului istoric al religiilor. Logic vorbind, așa cum nu puteai fi comunist și admirator al capitalismului – sau măcar al unei minuscule laturi a acestuia – nici legionar nu puteai să fii,

Amintiri

De la București la Satu Mare și înapoi

Este o plăcere să fii bărbat și, la volanul mașinii tale, să-ți străbați țara. Să vezi lanuri de grâu unduindu-se în vânt, cu maci pe marginea lor, păduri pline de un întuneric verde, dealuri line și prietenoase, desfăcându-se armonios unul din altul, munți vineții tăiați abrupt

de ape limpezi și să te gândești: țara aceasta frumoasă e țara mea, am s-o și apăr dacă va fi nevoie!

Am călătorit în vara anului 2014, cu mașina condusă de mine, de la București la Satu Mare și înapoi, dar cu greu am mai retrăit, din când în când, plăcerea de a fi bărbat și de a-mi străbate țara. În primul rând, bărbat nu prea mai sunt. Și apoi...

Cu mare dificultate am ieșit din București, care nu-mi dădea drumul din strănsimea străzilor lui labirintice și ultraaglomerate. O probă de rezistență psihică este să străbați șoseaua de centură, tixită de TIR-uri care trebuie să dea prioritate traficului de pe străzile perpendiculare pe ea. De ani de zile blocajele produc pierderi de miliarde de lei anual, și totuși niciun primar nu catadixește să construiască pasaje subterane sau supraterane, preferând să dea banii pe statui ecvestre compuse din panseluțe și pe lampioane cu lumini intermitente instalate în spațiile verzi. Mare este setea de frumos a primarilor!

Pe șoselele țării nu sunt indicatoare, iar dacă sunt nu sunt unde trebuie. Ajungi la o intersecție de unde poți să o iei la stânga, înainte sau la dreapta și cauți în zadar cu privirea un indicator. Drept urmare, procedezi prin încercări. O iei la stânga și mergi-mergi-mergi până când

înțelegi că direcția e greșită. Te întorci la intersecție și încerci varianta „înainte”, dar, dacă n-ai noroc, constăți după un timp că nici aceasta nu e bună. Faci cale întoarsă până la răspântia lipsită de indicatoare și te înscrii în singura direcție care a rămas neverificată de tine. Culmea este că uneori și aceasta se dovedește a fi greșită, întrucât intersecția însăși nu este cea la care trebuia să ajungi.

Pe o serpentină am întâlnit un bărbat cu mustață și cu pielea închisă la culoare, îmbrăcat în costum și cravată, care avea mașina în pană și cerea, prin semne desperate, ajutor. M-am gândit să opresc, dar mi-am adus aminte ce mi-a spus un cunoscut, că poate fi vorba de o capcană. Ce bine că n-am oprit! Când m-am întors de la Satu Mare, după o săptămână, același individ, cu aceeași mustață, cerea din nou ajutor. De data aceasta m-am uitat uitat mai atent și am văzut ascunși în pădure, la câțiva pași de el, patru gealați, care în mod sigur nu se aflau acolo ca să culeagă fragi. A trecut pe șosea și o mașină a poliției, dar poliștii discutau probabil despre Kant și Heidegger și n-aveau timp să se ocupe de probleme prozaice.

Autostrăzi pe cuprinsul țării noastre n-am prea văzut. Cea de la București la Ploiești, numită A3, este cea mai stranie din câte există în lume și ar putea fi folosită pentru turnarea unui thriller în genul lui Hitchcock. Nu trece nimeni pe ea fiindcă este foarte complicat modul cum se ajunge pe ea. Și are pe margine zeci de panouri care anunță „Servicii”, fără să se ofere undeva vreun serviciu.

Am străbătut la volan 600 km dus și 600 km întors. A fost un drum istovitor. Și am înțeles, în sfârșit, de ce vor ungerii să ne ia Transilvania: din grijă față de noi, ca să ne fie mai ușor să ne străbatem țara de la un capăt la altul.

Alex. ȘTEFĂNESCU

ignorând fundamentul doctrinar al mișcării în chestiune. Dar, cum spune radio Erevan, noi nu numai pentru asta îl iubim pe autorul *Maytrei*-ii. Faptul că Emil Cioran s-a scuturat cu ușurință de ceea ce a numit o eroare a tinereții, iar Mircea Eliade a păstrat o obstinată tăcere poate fi, la urma urmei, o chestiune de temperament. În discuțiile destul de dese pe care le-am avut cu tatăl meu, acesta credea că mulți tineri din generația lui Eliade au intrat în Legiune fiindcă rândurile tinereții, în partidele istorice, erau ocupate. Se spunea, bunăoară, că în tinerețea liberal se putea intra de la vârsta de 50 de ani. Iar generația lui Mircea Eliade a fost una grăbită. Spre fericirea atât a lui, cât și a noastră, Mircea Eliade s-a despovărat la timp de legionarism. Obstinat, Radu Gyr a stat șaptesprezece ani în închisoare. Rămâne cum a spus autoarea, că din o sută de articole politice ale gazetarului Eliade, în perioada incriminată (anul '31) – nici zece la sută n-ar putea fi incriminate. Liniștitor.

O altă personalitate – aceasta controversată – Paul Goma, coleg de redacție, o vreme, cu Gabriela Adameșteanu, este, cu finețe, portretizată, ca și aceea a lui Miron Radu Paraschivescu, pe care mi-l amintesc, tânăr de tot, pe când scria „Cântecul țigănești”, în cercul de poeți din jurul lui Vladimir Streinu. Comunicativ, deschis, cum se pare că și mai pe urmă. Precum ceea ce i-a spus Cornel Regman lui Ovidiu Cotruș despre A.E.Baconsky intră în portofoliul nostru, prin liberul joc al amintirilor unui eu maestru în conexiuni, din Yova, la București, Stockholm – unde G.A. se găsea când tocmai aveau loc evenimentele din Piața Universității – prilej pentru, poate, cel mai izbutit portret al președintelui Emil Constantinescu. Din care înțelegem și din câte motive nu putea să fie om de dreapta.

Scurte, definitive caracterizări. Brucan: „Nu mai văzusem o asemenea aroganță. Poate unde nu avusesem ocazia să

văd de aproape persoane trăite în zona înaltă a puterii comuniste”. Obrăznicia dusă până la ultimele ei limite era, poate, conchide memorialista, caracteristica lui. (Mi-l reamintesc pe Brucan, la o serată la Ion Rațiu, în pantofi de tenis – număr mic). Întâlniri întâmplătoare, dar și tragedii uitate, de-a lungul anilor romantici.

Un amplu capitol istorisește un grav accident de mașină, momentul în care victima a înțeles că suntem în mâinile Domnului. Un accident mai mic, dar poate mai dureros, s-a petrecut sub ochii mei aproape, într-un loc unde vechisimul meu prieten Constantin Abăluță îi dădea primele încurajări romancierei, în așteptarea unui taxi salvator. Prezența mea i-a părut lui Dinu un neajuns mai mult, am fost îndemnat să-mi continui drumul. Ceea ce, oricum, trebuia să fac.

Un sfert de veac reprezenta, în trecut, durata unei generații, astăzi termenul s-a scurtat la decenii, unul înglobând o generație, fără a fi o indicație de normalitate sau de exces. Avem optzeciști, nouăzeciști, douămiiști ș.a.m.d. Spre regretul celor care nu-i vor prinde pe treimiiști. Activitatea gazetărilor în vadul G.D.S.-ului, cea de la publicația „22” – factori de maturizare – retrăită cu lucidă melancolie, duce la concluzii paradoxale, la poetice rememorări – vezi aceea a scării de lemn ce ducea la redacția revistei, abandonată atunci când cei ce o folosiseră ajunseseră la putere, din nou tropăit, când aceiași căzuseră în opoziție. În acea roată a istoriei, în acel carusel, acel scrânciob în care suim fără voia noastră și din care nu putem coborî. Triumfător, cel din urmă paragraf al cărții certifică o luptătoare.

Barbu CIOCULESCU

Florian SAIOC – 85

Poezie

breloc

pe sufletul meu zilnic
îmi răstignesc propria-mi
cruce
îi pun coroana de ghimpi –
piroanele le bat cu palma –
pătrund în suflet
foarte ușor
peste crucea mea răstignită
îmi fac altă cruce și zic:
iartă-mă Doamne că nu știu ce fac
când îmi întorc crucea
văd pe ea sufletul meu răstignit
atunci strig: în mâinile Tale
Doamne îmi dau sufletul
cu cruce cu tot
fă-L breloc pentru cheile raiului
și poartă-L la brâu

e vremea

bătrân
îmbătrânit de vremuri
un decrepit o neputință
și încă om mă mai numesc
și încă mă numesc ființă
dureri ca niște viespi mă-nțeapă
încheieturile-mi se rup
aș vrea să fiu de altă teapă
și m-aș lipsi de-astfel de trup
și mă gândesc să fac ceva
mă tot zmucesc să decolez
fără-acest trup de mucava
doar sufletul să mi-l păstrez
am fost cobaiul unei vieți
știu peste mine au să cadă
mai multe lespezi de tristeți
veniți coala la azvadă
să bem câte-un pahar băieți
să nu mai batem apa-n pio
că-i vremea să vă spun adio

P.S.: afară este vreme bună
dar soarele – s-a anunțat –
va fi azi eclipsat de lună
iar mie cică-mi este dat
să fiu de aia eclipsat:
fugi fă d-aci ce ești nebună

sunt zdravăn

îmi privesc trupul
nu pare atât de uzat
cu toate că ani mulți s-au frecat
de trunchiul și de ciolanele mele
pe care mă clatin când mă sprijin pe ele
îmi troznește fiecare încheietură, mă doare –
mi se scurtează toate articulațiile –
dacă aveam aripi în loc de picioare
altfel străbăteam spațiile
am însă un presentiment
mi se pare uneori foarte rar
că în curând voi da faliment
că trupul acesta nu-mi va mai fi necesar
nu mă sperii însă deloc n-am nicio cădere
sunt zdravăn stau bine pe sol

Dane, Spirache hai bă la o bere
fără alcool
că totu'i javra m-așteaptă la ușă pe țol

slava lumii e a ei

rupe-te de tine – poți?
rupe-te de ei de toți
de acei ce dau din coate –
înțeleg nu-i cu puțință
nu poți pot să înțeleagă
o astfel de neputință
nu poți fi ființă-ntreagă
îți mai trebuie-o ființă
făcătoare de ființe
cu dureri cu suferințe
o ființă iubitoare
nu doar reproducătoare
dar **cu tine** – mă-nțelegi –
poate face lumi întregi
Eva – sfânta – păcătoasa
naște pruncii ține casa
ea stârnește-n toți iubirea
naște crește omenirea
ba ea știu – mă rog frumos –
l-a născut chiar pe Hristos
d-aia cred eu dragii mei:
slava lumii e a ei
fie-i pentru toatele
iertate păcatele

scrisoarea innămețită

o suflete iar zboară frunza de pe ram
cocorii-n nori scot țipete-ascuțite
de vine iarna nicio teamă n-am
că am de toate toate-s dichisite

dar tu n-ai mai venit să mă mai vezi
iar eu de dorul tău oftez și zac
și viscolul mă-ngroapă în zăpezi
nimic nu sunt în stare să mai fac

de n-o să vii nici azi cu-o înserare
ce poate să mă facă fericit
în noaptea asta intru-n hibernare
și-am să rămân aici înzăpezit
tu poți să te măriți de disperare
dar faceți nunta-n toamna viitoare
iar pe poteca cea pe care veneai cândva
plantează o floare mică
ba nu, sădește tufe de urzică
din loc în loc și câte-un mărăcine
să nu mai calce nimeni pe la mine

moștenirea

te-am căutat o viață-n astă lume
și am postit cu fructe și legume
și m-am rugat am dat și acatiste
c-avut-am doar pretenții fanteziste
voiam să-ți cumpăr rochii și sandale
pantofi ciorapi curele cu paftale
dar Dumnezeu nu mi te-a scos în cale
acum când cade coaja de pe nucă
mi te-a adus – dar oh eu sunt pe ducă
probabil au căzut pe noi blesteme
drept moștenire-ți las niște poeme
că în afar' de suflet și durere
nu am avut și n-am nicio avere

exprimarea

nu știi de ce scriu eu că ninge ca-n povești?
nici eu nu știu cum știu tu însăși să citești
cum să-nțelegi ce scriu eu nu îți dau povață
cetirea și cetitul se simt și se învață
știu punctu-n care trag din ochi deloc nu-mi scapă
lovesc unde-am țintit da-n altă parte crapă
când îți vorbesc de frunze tu te gândești la rodii
e vina mea probabil că îți vorbesc în dodii
aceasta, mai târziu, cred eu c-am priceput
ba mă exprim mai clar când tac și te sărut
iar palma când mi-o lunec pe coapsa ta rotundă
desigur exprimarea îmi este mai profundă

verb

conjugarea a patra: a iubi iubire
de mult nu-l mai conjug – e-un fel de amintire
ba tristă ba frustrantă zadarnice regrete
eh am iubit cu sete și am să mor de sete
că toate câte fură se duseră scăzură
tu cumpăt pentru ce îți trebuie măsură
din dragoste rămâi cu-atât cu cât apuci
pe urmă-ți pierzi papucii și gata te tot duci
în haine nou nouțe în nepurtați pantofi
la ce atâtea gânduri și-atâția filozofi
voiești să treci degrabă de ultima răscruce?
o iei pe scurtătură și-ți pui la cap o cruce
să vezi ce somn îi vine ce pace pe vecie
te vindeci de detoate și scapi de insomnie
conjugi la nesfârșit în cea mai grea tăcere
a învia – înviere a învia – viere

nu mă atinge

în suflet tu îmi vii ca o felină
vii prin cuvânt prin aer prin lumină
ești zbor ușor și alb de păpădie
ba nu, complicată geometrie
un sipet viu fierbinte de mistere
culori și fire sfere – emisfere
tu-mi ești cea mai duioasă piculină
te-aud te simt o adiere lină
vezi spusele-mi oricum nu-s bine spuse
noi două sensuri suntem clar opuse
ai inspirat prin veac atâția barzi
pe mine nu m-atinge că mă arzi

tu ești

o nu ba da altfel altcum tu ești
cu cineva cu-altcineva să te compar nu pot
de fiecare dată altfel mă iubești
mă sorbi să seci mă vlăguiești de tot
când cred că nu mai am nicio scânteie
că nu mai pot să mă mai mișc din loc
mă reaprinzi păi tu nu ești femeie
ești înger sau ești diavol sau ești foc
sau poate ești ba sigur sunt că ești
misterele cerești și pământeste

afurisită joacă

mă plimb pe-aici și nu-s
nicăieri
că dacă-aș fi prezent
în toate nu se poate
de **nicăieri** sosesc și sunt de față
când plec de **nicăieri** în altă viață
din azi în viitor sau poate-n ieri
iar când nu sunt mă aflu-n **nicăieri**
ce labirint ce joc inteligent
să spui că vii și să nu fii prezent
să spui că treci când stai în gând pe loc
când n-ai noroc fiindcă ai noroc
că dacă dintr-o vorbă nu plecai
nici azi nici ieri nici mâine
nu erai
tu niciodată bă să nu desperi
că te-or găsi nedușii **nicăieri**
că de gânde'ți chiar nesfârșirea ce e?
păi lacăt nu-i dar nici intrare
nu-i
atunci o fi ieșire fără cheie
tu ce-ai avut păi eu nimic n-avui
păi cine-și puse pălăria-n cui
eu n-am văzut nu știu nimic
din cale-mi feri

aha, tu te ascunzi pe **nicăieri**
să-ți iasă cât mai bine ție jocul
ptiu bată-te necazul nenorocul
atunci de ce te-ai îngrășat ca porcul
și cum ai strâns averi peste averi
știi ce-ai s-ajungi un nimeni **nicăieri**
ba poate iedul caprii-o să-l belești
tu ești și când nu ești din București
de trei lulele ești de doi coceni
și vrei s-ajungi și tu la Cotroceni

Faceți-mi loc să nu mai fiu!...

Poetul Mihai Niculescu (III)

Tocmai unui astfel de spirit, altier prin negație, s-a gândit Mihai Niculescu, iubitor al liricii mele, pe care a comentat-o la BBC, să-i trimită volumul meu de poezii, *Călătorie spre transparență* (1977). Sora lui, Rozeta Niculescu, îl informase despre apariția cărții, comunicându-i preferințele ei, așa cum obișnuia, de altfel, și Mihai.

Ajungându-mi volumul la Londra, îmi scrie la 10 ianuarie 1978, arătându-mi care sunt alesele lui: *Chiar și clintirea unui gând mă doare...*, *Călătorie spre transparență*, *Sosește ora târzie...*, *Cimitir pe zare*, *Sărutul, în gând cu simpla întrebare*, *Musica apertă*, *Memorie* și *Trecutul*. „Le-am recitat de atunci și de fiecare dată vraja lor mă cuprinde – pe scurt, le locuiesc (...). Vocea autorului lor nu seamănă cu a nici unui alt poet din lirica noastră. Rareori mi-am simțit afinități atât de intime și am răspuns atât de adânc – în așa măsură, încât cuvintele prin care mi-ai descris impresiile Dumitale despre *Petrececi* mi se par cele mai potrivite pentru a le exprima pe ale mele despre *Călătorie...* Îngăduie-mi să ți le amintesc: «Ideea fugă de fixarea în materia grea a imagisticii habituale și se înalță pe trepte ale abstractului către înțelesurile marii Integrări, oglindită în realitatea cuvântului, iar sunul e celest.»

Dacă mă suspectezi cumva de «generozitate», îți voi răspunde că e un «dar din dar», întors adică din generozitatea harului care le însuflă și le iluminează, și de la care s-a molipsit și cititorul lor...

Mai trebuie un cântec dinspre toate

Și peste tot mai trebuie-o lumină,

dar cântecul poemului mângâie neauzit auzul, în lumina de taină a harului care-l nescărșește (...).

Unele versuri m-au făcut să mă gândesc la acel «vers donné», de dragul căruia – credea Valéry – restul poemului n-ar fi decât «la parure» – veșmânt pe care încearcă să-l potrivească poetul. Dar fără ostentația unor versuri-vedetă, deși memorabile în expresie. Iată câteva, de o frumusețe inepuizabilă ca și bogăția lor sugestivă:

– Nu mai suntem. Nu încerca să fim.

– Gândul peste toate/ cade ca un har.

– Abia atunci descopăr/ că bucuria de altădată a inimii/ era o negăsire.

– Viețile pier, viața rămâne./ câtă absență, câtă prezență!

– Ard ochii fără focuri de culoare./ n-aud un sunet, dar auzul doare.

– Un joc/ pe-aceeași fărâșă de loc.

– Atâta memorie astăzi, mâine atâta uitare... (întregul poem [Memorie, n.n.] mă uimește și mă obsedează; un cântec dinspre toate – poem donné, așa spune, pentru care îmi simt o preferință secretă).

Astăzi, înainte de a-ți scrie, le-am recitat pe cele nouă, dar întorcând prima pagină am... descoperit *Asupra lumii*. Abia acum? Nu-mi vine a crede: poemul e o minune! Așadar, zece poeme pentru antologia mea personală – deocamdată...

Ai scris o carte admirabilă, pentru care sunt bucuros și recunoscător că ne-am întâlnit. Să trăiești și să tot scrii”.

Nu peste multă vreme, George Emil Palade, laureat al Premiului Nobel pentru medicină cu trei ani mai înainte, subtil cititor de poezie și admirator al lui Arghezi, rudă prin alianță și prieten cu Mihai Niculescu, avea să-mi spună într-un amfiteatru plin ochi: „Ar fi fost de-ajuns să scrii numai *Asupra lumii!* Auzi: *Împietire, despletire/ din liane de nisip/ viscole de amăgire/ troienesc pe arhetip!*...” În 1998, plimbându-ne pe țărmul Pacificului la San Diego a recitat iarăși întreaga poezie, pe care o știa pe dinafară, comentând-o encomiastic...

Cum spuneam, tocmai unui spirit ca Emil Cioran s-a gândit Mihai Niculescu să-i trimită *Călătorie spre transparență!* I-a răspuns, iar scrisoarea mi-a expediat-o la București. Iată-o:

„Paris, le 9 Juin 1979

Mon cher Mihai,

Merci de ta lettre et des poèmes de Zeletin. Ils partent sans aucun doute d'un sentiment profond, mais on regrette en même temps que l'auteur soit rébelle à Mallarmé et au surréalisme. Un minimum de modernité, j'entends d'obscurité, eut donné un cachet plus actuel au recueil. Le propos de Zeletin était, il est vrai, de parvenir à la transparence, et je suis mal avisé de l'inviter à suivre la voie opposée.

J'espère que vous êtes toujours en forme. Je commence, quant à moi, à ruminer sur la vieillesse. C'est affligeant, c'est lamentable; du moins a-t-on la consolation de se trouver en face d'une expérience nouvelle...

Cartea singurătății

Îl cunosc pe Radu Ulmeanu mai mult din scris. Dată fiind distanța deloc neglijabilă dintre București și Satu Mare și căile de transport nu foarte comode, ne-am întâlnit față către față doar de vreo 2-3 ori, la sărbătorile prilejuite de Zilele revistei „Acolada”, organizate de el în frumosul oraș transilvan. Cele citite de mine cu precădere în anii din urmă (acidele articole politice din presa centrală, editorialele, nelipsite și ele de unele sonorități sarcastice la adresa unor politicieni, din revista „Acolada”, romanul *Chermeza sinucigașilor* (pe care l-am și prefațat, excelentă frescă a zilelor confuze din finalul anului 1989), adăugate reputației sale de om pragmatic, care își permite luxul să publice din resurse proprii o revistă literară într-o vreme în care inclusiv marile reviste ale Uniunii Scriitorilor stau cu mâna întinsă spre Ministerul Culturii, cu spectrul falimentului tot mai clar profilat în fața lor, au estompat cumva în mintea mea imaginea poetului Radu Ulmeanu, pe care îl citisem și despre care am scris cu mai mulți ani în urmă. În mintea mea de acum, Radu Ulmeanu este un om foarte realist, bine înfipt în contemporaneitate, atent la zgomotele cetății, un „spectator angajat” (Raymond Aron), pătruns de spirit critic, ironic până la limita sarcasmului.

Pe fondul acestui „orizont de așteptare” (Jauss), un volum precum *Ceea ce suntem* produce o veritabilă revelație. Este acel Radu Ulmeanu al „suavului” și al „tandreței”, despre care scria profesorul Ion Pop cu mai mulți ani în urmă, dar în sufletul căruia se simte tumultul unor stări contradictorii gata în orice moment să dea în clocot. Practic, volumul *Ceea ce suntem* este alcătuit din două cicluri de poeme, fiecare dintre ele putând să reprezinte câte un volum de sine stătător. Primul dintre ele, *Sub soarele nopții* propune, așa cum o sugerează titlul, o poezie aflată sub semnul simbolurilor chinezești Yin și Yang. O poezie a armoniei, a echilibrului perfect, realizate prin contopirea contrariilor complementare, ciocnirea permanentă a dubletelor antagonice, atragerea continuă a stărilor și elementelor opuse care ajung să conviețuiască în același plan. Soarele și noaptea, clipa și timpul, aici și acolo, lumea reală și lumea interioară, prezența și absența, viața și moartea sau dragostea și moartea sunt dubletele antagonice aflate la baza multor poeme ale lui Radu Ulmeanu. Ele, laolaltă, alcătuiesc universul Eu-lui liric, lumea lui interioară, armonioasă în zbuciumul ei, dar pe deplin coerentă și credibilă din perspectiva cititorului care citește poemele în succesiunea lor. În toată această armonie a contrariilor există o constantă care sare în ochi: singurătatea vocii care se confesează, a Eu-lui liric. Această singurătate poate părea suprinzătoare, dacă avem în vedere faptul că volumul este alcătuit aproape exclusiv din poeme de dragoste. Aici este poate și marea revelație a cărții, dacă avem în vedere portretul de om foarte dinamic și bine ancorat în cotidian al lui Radu Ulmeanu pe care l-am schițat în primele rânduri ale acestei cronici.

Singurătatea poate îmbrăca tot felul de forme, dar ea devine mai acută ca oricând în momentele de cumpănă și de bilanț, cum sunt întotdeauna trecerile dintre ani. Departate de fiesta de pe străzi și din restaurante, de petrecerile zgomotoase, de hohotele de râs și de pocnetul destupării sticlelor de șampanie, de muzica dată la maximum, poetul stă de vorbă cu sine însuși, își scrie trecutul și viitorul, amintirile și gândurile, micile speranțe și marile decepții. Este, pentru el, momentul ideal al unei regăsiri de sine, după un an plin de alergătură pentru atingerea țintelor punctuale ale existenței. Ca în multe dintre poemele lui Radu Ulmeanu finalul bagatelizează ironic gravitatea poemului ca și cum ar dezumfla puțin un balon care, din cauza presiunii, este pe cale să pocnească: „Se duce și anul acesta/ ca un cavaler teuton după prăduirea unui ținut inocent/ se duce și ducerea anului și rămâi cu pustiul/ dezarticulat, de parcă ai ține un copil mort în brațe/

Avec ma vive amitié,

Emile”

Cu un an înainte, Mihai Niculescu îmi scria de la Londra: „Desigur că «transparența», metaforă a morții, este evidentă și nici o altă interpretare a ei nu poate fi justificată. Încercând să-mi explic totuși confuzia (despre care vorbise într-o scrisoare precedentă, reținută la poșta de către cenzură, n.n.), cred că aceasta se datorează faptului de a fi început lectura cărții cu *Musica apertă*, a cărei frumusețe exaltantă (adecvarea perfectă a expresiei la idee și reverberația sugestiilor) îi atribuie o lumină și o transparență care m-au făcut «să nu văd ce trebuie să vină» (9 februarie 1978). Comentând ușor ironic finalul scrisorii lui Emil Cioran, îmi scria din Londra, la 18 iunie 1980: „Experiența de care se plânge în încheiere o cunosc și eu (inclusiv «consolarea» noutății acesteia). Ai cunoscut-o și Dumneata, cu o precocitate care sper să rămână unică”. Informat de Rozeta, Mihai Niculescu se referea la pancreatita acută prin care trecusem cu două luni în urmă și care era să-mi

/ Plină de fast, ultima zi a anului vechi/ sângeră în foaia de calendar/ atinge ca un crivăț obraji de regi, de fecioare,/ de târfe/ stinge apoi clipirea somnoroasă/ a câtorva stele pe cer/ / Stau de vorbă cu mine la pagina abia deschisă/ pe ecranul de monitor biciuit de vântul biciuitor/ al dezastrului/ veniți și vă bucurați și voi alături de mine// de fapt scriu o simplă moțiune/ în fața bășicii sparte a eternității.” (p. 14)

Oarecum paradoxal, povara singurătății se simte cel mai acut în lirica erotică a lui Radu Ulmeanu. *Mutatīs mutandīs* (adică mai totul), Eu-l liric al lui Radu Ulmeanu seamănă, din punctul de vedere al abordării literare cu vocea narativă din romanul Norei Iuga, *Sexagenara și tânărul*. Poemele sunt un amestec de vis, dorință, regret, speranță ale unui autor (rămas) singur pentru o iubită ideală, imaginată sau pierdută, reală sau fictivă, moartă sau emigrată departe, dincolo de ocean. Ca în sonetele lui Shakespeare impulsul erotic este intens, trupul iubitei dobândește materialitate, concretețe, i se înalță ode, devine ținta unor pusee de dorință greu de stăvilat, dar rămâne inaccesibil atingerii poetului. Un vis, o amintire, o potențialitate tot mai vagă. Acest balans între concret și imaginar potențează sentimentul singurătății, care devine tot mai consistent. Până la urmă ea, singurătatea, este elementul care rezistă cel mai bine în mintea cititorului după ce toate cuvintele au fost spuse/ scrise. Ca în poemul *Ce poveste:* „Ce dulci pot să fie buzele tale/ dar eu nu, eu nu le-am gustat// Ce raze de lună/ trebuie să răspândească sânii tăi/ dar eu nu, eu nu le-am văzut// Ce comori/ trebuie să ascundă pântecul tău/ dar eu nu, eu nu le-am descoperit// ce amară e depărtarea de tine// și eu o gust, eu o gust zi de zi// Dacă ai fi la pieptul meu/ ce mult, ce orbitor ar fi soarele// Dacă ai fi în brațele mele/ O, ce poveste ar fi...” (p. 93)

Definitiv pentru această armonie creată prin simbioza elementelor complementare, specifică liricii lui Radu Ulmeanu este un splendid poem alcătuit din numai trei versuri. Ele concentrează însă perfect această „variantă românească” a principiului Yin și Yang. „Zeul trăiește în fiecare dintre noi singuratic/ precum amurgul în inima zilei/ precum răsăritul în inima nopții” (*Zeul trăiește*, p. 123).

Poezia lui Radu Ulmeanu este mult mai complexă decât ar putea ea să pară la prima vedere. În ea conviețuiesc estetismul anilor '60, tumultul patetic al anilor '70, autoreferențialitatea poemului care se scrie, aluziile și citatele literare, *clin d'oeil*-urile generației optzeciste, ironia, plonjările în actualitate, *spleen*-ul cotidian specific postmodernismului actual. În mod paradoxal deși aceste influențe sunt vizibile la o analiză aprofundată, ele se topesc firesc în magma lirică, astfel încât impresia de unitate stilistică și tematică este cât se poate de autentică. Diversitatea este maximă. Fiecare poem îi deschide cititorului alt drum poetic, este compus cu alte mijloace, se lărgește la scara universului sau se restrânge la intimitatea profundă a eului, pentru ca în final totul să se subsumeze unei viziuni poetice clare și originale, perfect articulate și credibile ca un cerc perfect care se închide. Acesta este universul poetic al lui Radu Ulmeanu.

Poet de forță, despre care, așa cum o arată mica antologie de citate de la sfârșitul volumului, din anul 1966 încoace, au scris toate numele de referință ale criticii literare postbelice este unul dintre puținii oameni care în decerebratele noastre vremuri postmoderne au rămas fideli literaturii adevărate pe care o promovează prin scrisul său, dar și prin excelenta revistă pe care o tipărește. Reîntâlnirea cu scrisul său este, de fiecare dată, prilej de bucurie. Iubitorii de poezie sunt sigur că vor ști să prețuiască așa cum se cuvine o carte precum *Ceea ce suntem*.

Tudorel URIAN

Radu Ulmeanu, *Ceea ce suntem*, Prefață de Gheorghe Grigurcu, Editura Pleaide, Satu Mare, 156 pag.

fie fatală... Emil Cioran nu știa că tradusesem poezia lui Mallarmé în ceea ce are ea mai important, deci, retrăindu-l, îl traversam ca experiență, nici că una din poeziile mele din *Călătorie spre transparență* numea exact obscuritatea, într-o metaforă a cărei cromatică bizară l-ar fi surprins. Într-adevăr, în *Extaz nocturn*, numeam fereastra luminată sub ninsoare cu un oximoron în care beznă lui era prezentă, dar transfigurată: *Un surâs cu mii de dinți/ prin obscuritatea albă...* Dar iată-l pe corespondentul lui Cioran formulând (Londra, 16 iunie 1980) impresii exultante dar și opinii contrare celor ale prietenului său, care-mi cerea un minim de obscuritate: „Cred că *În hulubărie* este unul din cele mai pline de har poeme pe care le-ai scris. Mă încântă în el exuberanța radioasă și pitorească a vocabularului, prospețimea senzațiilor («Miroase a creștet de

C.D. ZELETIN

(Continuare în pag. 18)

Desene în peniță

Iată un cuvânt a cărui folosință a diminuat dramatic în ultimele cincinale, alături de multe alte cuvinte sau expresii ca pionier, colhoz, tovarăș, înfierare, autocritică, deviaționism (de dreapta sau de stânga), demascare, vigilență, normă, ploconire, cosmopolitism, stahanovism, sau front ideologic, cocoloșire a lipsurilor, muncă în asalt, individualism burghez, dușman de clasă, omul nou, morală proletară, războaie (drepte sau nedrepte), jos laba

(de pe Coreea, Cuba), întrecere socialistă, tot înainte, visul de aur al omenirii.

Autostopului i se mai spunea, cu hazul omului pățit, și *ia-mă nene* și acoperea, în primele decenii de după ocupația sovietică, o bună parte a transportului interurban de călători, deficitar, greoi și incomod. L-am practicat și eu în tinerețe, în drumurile pe care le făceam prin țară, mănât de obligațiile impuse de profesiune. Am oarecare experiență în materie.

Practicanții acestei maniere de a călători știau că o ocazie era extrem de importantă: o piață largă, o benzinărie, o cârciumă, o intersecție cu stop, un loc accidentat, o barieră. Răbdarea, perseverența, eventual tupeul contribuiau la reușita întreprinderii. Cei însoțiți de o tovarășă, preferabil tânără, eventual drăguță, aveau o șansă în plus dacă o foloseau ca nadă. Cum prețul călătoriei varia în funcție de pretențiile șoferului care te lua, era recomandabil să ai la tine bani mărunți.

Ca în orice aventură cu multe variabile imprevizibile, hazardul deținea un rol major în reușita întreprinderii. Erau situații fericite când mașinile te luau imediat ce te postai la marginea șoselei și altele când te făceau să aștepți o oră, poate și mai mult. Majoritatea nu opreau. Vedeai o mână care-ți transmitea bezele sau mesaje indecente, un val de praf te învăluia insidios și în câteva clipite mașina se pierdea pe linia orizontului. În caz că la potou (dacă se poate spune așa) se mai aflau și alți solicitanți – nervoși, grăbiți și vehemenți –, vicisitudinilor inerente li se adăugau și neajunsurile concurenței. Se întâmpla, când așteptam prea mult și oboseala, incertitudinea sau graba, sau toate împreună mă răzbeau, să opresc și câte un camion, o dubă sau o utilitară de tonaj. Era de preferat să le eviți, să n-ai de-a face cu șoferii profesioniști, această castă impulsivă, imprevizibilă și incomodă.

Pe vremea când foloseam autostopul, stăpâna autoritară a șoselelor era mașina Dacia, care zburda vioi pe toate drumurile desfundate ale țării. De voie de nevoie, rămânea mașina preferată a autostopiștilor. Autoturismele de fabricație străină, majoritatea sovietice – Zil-urile, Volga, Lada – nu erau de nasul prostimii de pe marginea șoselelor: se procurau la prețuri exagerate de piperate și necesitau susținere din partea forurilor de partid și administrative.

Momentul fericit în care îți se oferea prilejul să intri în mașină se juca după o rânduială bine stabilită: șoferul te cântărea rapid din ochi, părea să aibă experiență bogată în materie, se interesa unde cobori, te informa sentențios cât costă, zece sau cincisprezece sau treizeci, și abia după aceea primeai consimțământul să călătorești cu el. Adesea tariful se achita anticipat: prudentă, la drum întins, e întotdeauna preferabilă încrederii prostestii în semeni.

Am mers cu autostopul, în anii lui Gheorghiu-Dej, de zeci de ori, poate de sute, devenisem un soi de profesionist înverșunat al drumurilor prăfuite de provincie, și am cunoscut, bineînțeles, o galerie întreagă de șoferi. Erau contabili, ingineri, economiști sau muncitori calificați, constructori, gestionari de magazine, chelneri sau activiști mărunți, arareori profesori de liceu sau doctori. O parte dintre ei erau tăcuți, ursuzi dar cei mai mulți își foloseau clienții drept parteneri de vorbă, cu care se străduiau să acopere tristețea singurătății drumurilor lungi, plictisitoare pe care presupun că le făceau destul de des.

Călătoria, ore în șir, pe drumuri desfundate, adesea neumblate, în compania unor străini, unor persoane despre care nu știi nimic, decât ce îți oferă înfățișarea lor, eventual vestimentația, această experiență insolită, într-un fel riscantă, deschide calea spre speculații de tot felul. Totul începe cu tatonarea precaută între cele două părți, asemănătoare schimbului de mingi la începutul partidelor de tenis și, pe măsură ce vremea trece și tot mai multe borne kilometrice de pe șosea rămân în urmă, profilul interlocutorului de lângă tine începe să prindă vag contururi. Cu timpul ai în față un prezumtiv destin din care ți s-au dezvăluit cu avarie doar câteva detalii, în general nesemnificative, suficiente însă ca să-ți deschidă apetitul pentru o infinitate de ipoteze fanteziste.

Am întâlnit în drumurile mele prin țară tipi bonomi, nervoși,

Autostop

glumeți, afectuoși, vulgari, stilați, scortșoși, grăbiți, domoli, calini sau grosieri, flecari sau scumpi la vorbă, pisălogi. Cu ei, cu dragii mei tovarășii vremelnici de călătorie, am consumat interminabile momente de vorbărie fără rost, de tensiune, oboseală, de bucurii mărunte sau imens plictis, am încălcat odată cu conducătorul auto deontologia șoferilor de cursă lungă și am nesocotit de-atâtea ori regulamentele de circulație rutieră. Șoferii nu sunt toți îngeri, evident, iar din poziția mea de outsider nu-mi rămânea decât alternativa de a-mi cenzura atent vocabularul. Cu ei, dintr-o obligatorie solidaritate de circumstanță, am fost părtaș la accidente rutiere, la tamponări, la depășiri riscante, criminale și schimburi de cuvinte sulfuroase cu partenerii de trafic, la pene de motor și cozi aiuritoare la benzină, la ploi torențiale, înzăpeziri sau cețuri de coșmar, la ambuteiaje idiotizante sau la tranzacții dubioase cu oamenii de ordine de pe șosele.

Îndelungata mea experiență de autostopist, adevărată școală a vieții, m-a aruncat într-o realitate nouă, paralelă, dinamică și incitantă, m-a familiarizat cu riscul, cu situațiile limită, m-a învățat să fiu atent cu semenii, conciliant și răbdurii, prevenitor și la nevoie retractil.

Sfârșitul călătoriilor cu autostopul purta *in nuce* parfumul despărțirilor definitive. Șoferul își primea tainul (doar rareori refuza să mă taxeze), urma o strângere de mână amabilă sau rece – în funcție de aderența afectivă stabilită în orele de drum –, se consuma apoi protocolarul schimb de complezențe, banal, arareori și cu nuanțe de tandrețe, și șoferul demara în forță, lăsând în urmă un licăr de regret, de indefinisibilă melancolie. Știam că drumurile noastre n-or să se mai întâlnească niciodată.

x

De la uitații ani ai autostopului au trecut decenii, s-a năruit o dictatură întristătoare, a dispărut o generație de martori și lumea nouă care a înlocuit-o a devenit cu timpul tributară tehnologiei electronice, recordurilor de viteză și automobilelor care sufocă azi orașele și drumurile țării. Cine își mai amintește de autobuzele dărăpănate de pe vremuri, inconfortabile, supraaglomerate, care asigurau o dată sau de două ori pe zi transportul interurban de călători și care, prin prestația lor rudimentară îi împingeau pe nevoiași să apeleze la ingrediente, cum a fost de pildă, autostopul?

Nici nu mi-ar fi trecut prin minte să evoc aceste vremuri prăfuite dacă într-o zi, în timp ce răsfoiam o carte într-o librărie din centrul Capitalei, nu m-aș fi trezit că se oprește în fața mea un domn în vârstă, foarte elegant, brunet, mustață simlie, bine îngrijită, ușoare semne de obezitate, aducea cu Sean Connery în anii senectuții. „Pot paria, stimate domn, a zis, că nu mă mai cunoașteți, nici nu e de mirare, dar eu vă mai țin minte, v-am dus odată cu mașina la Craiova, erați profesor într-un sat din Dolj”.

Bărbatul îmi zâmbea fermecător, ținea în mână un album de artă. Primul impuls a fost să închid cartea pe care o frunzăream și să o așez în raft cu fața în jos. Mi se muiașeră picioarele.

„Era o zi însoțită, a continuat Sean Connery. Tocmai sărbătoriserăți în ajun botezul fiicei dumneavoastră Olivia, dacă-mi aduc bine aminte, și vă simțeați frustrat că trebuie a doua zi să vă întoarceți la catedră”.

Orice om normal, în locul meu, ar fi rămas stupefiat să audă că cineva e în stare să memoreze, în detalii, ce se discuta într-o mașină cu zeci de ani în urmă. Probabil că stupefacția se citea destul de clar pe fața mea fiindcă bărbatul a surâs din nou, juca o carte în care avea toate atuurile în mână.

„Botezul, după cum îmi povesteai, a fost destul de trist, pentru că socrul dumneavoastră se prăpădise cu doar o săptămână înainte într-una din închisorile politice ale regimului, cum se întâmpla în vremea aceea. Olivia, care primea atunci botezul, trebuie să fie azi o doamnă, să zicem doctoriță, a sugerat șoferul de odinioară, greșesc cumva? Poate că e căsătorită. Poate că are doi copii de școală”.

Îl urmăream buimac, de la o vreme nu mă mai interesa ce spune, vorbea frumos, cantabil, spunea povestea vieții mele, presupun, în timp ce eu alunecam suav într-o amețitoare și plăcută stare de inerție, de totală detașare, și abia după ce străinul a plecat și am rămas cu mine însumi, în intimitatea afectuoasă a cărților, am respirat o gură proaspătă de aer. Poate că totul n-a fost decât un vis stupid, mi-am zis, o accidentală alunecare în ireal. Întotdeauna situația te determină să cauți remedii ca să-ți recapeți echilibrul.

Cred că făcusem febră. Mi-am ridicat privirea, în librărie tocmai năvăliseră un grup de tineri zgomotoși de la Liceul Lazăr și atmosfera se animase de prezența lor insurecționară. „Doriți o carte anume?” m-a întrebat cu grație o fată îmbrăcată într-o rochiță bleu-ciel cu ecuson.

Constantin MATEESCU

Alambicul lui Ianus

Un suflet decolorat și obosit. Un corp istovit și somnolent. Aș vrea un orizont nou, senzații tari. Muzica, iată singurul element care mi-ar putea răcori sufletul blazat în prețiozitatea cotidianului și a cărților. Cărți și actualitate.

Criza economică pare să marcheze o ruptură ideologică, – la dreapta ca și la stânga. Un ciclu istoric se închide, acela al liberalismului. O deschidere pare să apară la orizont. Cu ce scop însă?

Retrospectiva Botticelli. Ființele maestrului nu stau pe pământ ferm, ci sunt suspendate în aer. Calcă pe aer ca pe-un element prea solid și prea concret pentru imaterialitatea lor verzuie și palidă. Străvezii, personajele lui Botticelli se mișcă grațios într-o atmosferă rarefiată, lunară. De aceea Botticelli a pictat atât de bine îngerii. Și pe Venus care plutește ușoară, nu în scoica din care a ieșit, ci deasupra ei, înălțându-se spre o subtilitate divină. Și toate personajele lui Botticelli se înalță astfel către cer.

Tăcerea lui Dumnezeu obligă oamenii să vorbească.

„Für den Altgewordenen wird alles dringend.”
(Eduard Spranger)

O după-amiază cu Jean Cayrol. Un om mărunț, ușor afectat. Nu râde tare niciodată. Are un zâmbet fin, pe care-l închide repede. Se face că n-aude și trebuie să-i repeți de mai multe ori pentru ca să întoarcă capul, și atunci îl întoarce încet, liniștit, cu un aer apodictic și sentențios. Are aerul că e definitiv... Și pe deasupra și-a cumpărat și o lulea care-i dă un aer de englez, dar pe care o lasă să atârne, stinsă mereu, între buze. Când umblă calcă lent și se mișcă olimpian. Gen de superbie... E și un bărbat frumos și inteligent. De aceea genul îl prinde. Dar, pentru cine nu știe să aprecieze inteligența, va fi fiind exasperant, revoltător.

„In God we trust. All others must pay cash.”
(J.M. Maulpoix)

În timpurile mai vechi, viața era dominată de distincția între bine și rău. Chiar supusă calificărilor contextuale, distincția era una substanțială. În timpurile recente, discernământul moral dintre bine și rău a fost înlocuit cu discriminarea, de natură principial ideologică, între progresist și reacționar.

Două trupuri înlănțuite sunt sublime? Sau actul împreunării este o gimnastică grotescă însoțită de grohăituri?

Jurnalul meu este o luptă cu timpul – un exercițiu de exorcizare, de scoatere la lumină a conținuturilor valabile publicării... Arunc, transcriu, triez. Trebuie să am curajul să deschid camera în care am îngrămădit tot ce nu am știut să rezolv la timp, teancul de vechituri, eșecuri și lucruri teribile care a crescut și care amenință să spargă ușa și să se reverse peste mine. Și Timpul e puțin, scurtând setea împlinirii și frisonul propriului sfârșit.

Mi-am cumpărat azi un bilet pentru concertul de vioară (Mendelssohn) pe care îl va da Ion Voicu, în toamnă.

De câte ori cumpăr un bilet pentru un concert am un sentiment de evlavie și de exaltare, parcă aș împlini un ritual. Și așteptarea lui e un prilej de entuziasm, de bucurie care face ca plăcerea auditivei să fie exacerbată. Cumpărarea biletului de concert e pentru mine un act solemn. Șe de câte ori mă opresc să văd afișele! Și de câte ori recitesc programul și prevăd emoția fiecărei bucăți ce va să vie!

Nicholas CATANOY

Scriitori și teme

Leonid Dimov, 90

Prima dată l-am citit pe traducătorul Leonid Dimov: *Istoria descoperirii și cercetării Antarctidei* de Tresnikov, 1965. Nu peste mult timp, am luat la puricat, în traducerea lui, *Istoria romanului modern* de Albères și *De la Baudelaire la suprarealism* de Marcel Raymond. Așa am ajuns la 7 poeme, *Pe malul Styxului*, *Semne cerești* (atunci am și scris un

catren: „Citind aste mici rondeluri,/ Nici un semn ceresc n-are./ Ci doar semne de-alte feluri:/ De mirare, de-ntrebare...”). Apoi, citeam tot ce purta semnătura tălmăcitorului Dimov și-mi cădea în mână (pe atunci cărțile se găseau cu mare ușurință). Îmi aduc aminte de Giambattista Marino, Curzio Malaparte, Andrei Belâi, Mihail Lermontov, René de Solier, Gerard de Nerval, Lev Tolstoi (*Copilăria, adolescența, tinerețea*), Pierre Daix, Hugo Friedrich. A mai scris și texte literare teoretice și comentarii despre Anton Pann, Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Costache Negruzi, Ion Ghica, Eminescu. Era om cu vocație și cu multă carte, așa cum trebuie să fie adevărații scriitori. Nici într-un caz numai de pe internet.

Deși s-a spus că încă o interpretare a acestui poet născut deplin și, prin urmare, fără evoluție, ar fi redundantă, nu-i cazul unei renunțări, cel puțin dacă luăm de bune opiniile potrivit cărora opera este deschisă și multivalentă. Poet cu pronunțată individualitate, Dimov „se întâlnește” cu cei de mai sus și, în mai mare măsură cu Arghezi, Ion Barbu (simbioză de poetici diferite), Gheorghe Magheru, cât privește baladescul pitoresc balcanic, și cu manieristii de la *Contemporanul*. Împună cu Dimitrie Țepeneag (mai tânăr cu vreo unsprezece ani decât el) se dă curs „onirismului”, fără prea mare ecou la noi. Printre înaintașii săi în linie directă („recuperatorul” nu echivalează corelația cu influența epigonă), îi mai amintește pe Dimitrie Cantemir, Ion Budai-Deleanu, Mateiu I. Caragiale: „Sunt acele puteri care ne îndeamnă astăzi a dansa în incendiul binefăcător al stărilor de vis și veghe, a sonda cu alegra și îndrăzneală zonele de vecinătate dintre viață și moarte, a încerca, întemeiind pe «materiile» reale să construim lumini distincte care să adauge cotidianului calitatea de poezie necesară pentru a surmonta paradoxul neantului și al eternității” (*Anton Pann și lumea sa*). Alte înrudiri (atenție celor care se consideră incomparabili!), numite de însuși Dimov sau identificate de exegeți, sunt Macedonski, Minulescu (!), Alexandru Philippide, Emil Botta, Radu Stanca, Miron Radu Paraschivescu, Virgil Teodorescu, Ștefan Aug. Doinaș, Ștefan Bănulescu („marele prozator oniric”, apreciază poetul nostru). Barochismul îl situează, istoricește vorbind, în descendența lui Gongora, Quevedo, Giambattista Marino; că i-a citit pe Kafka, Urmuz, Borges, aflăm și de la Matei Călinescu. După același critic, conștiința barocă a lui Dimov constă în marea bogăție verbală, stăpânirea resurselor de ambiguitate a limbajului, aplecarea spre hiperbolă, dar și cultul detaliului rar, prețios, magia jocului paradoxal, tendința de a oferi ontologicului sensuri estetice, senzualitatea enormă care îmbină frenezia cu asceza.

Linii de forță ale poeziei lui Dimov sunt visul, jocul, carnavalul și meșteșugul de artizan. Poezia modernă, crede el, tinde să împace două entități aparent ireconciliabile: visul și stilul, starea hipnagogică și luciditatea, un mod de a se opune înțelesului consacrat al mitologiei poetice, „coexistențe miraculoase între lumile imaginare și lumea realității imediate”. Și, pe același traseu, disociază subtil: „Spre deosebire de preocupările imediate poezia ține de o încrengătură esențială a ființării. Realitate. Vis. Abstracțiuni. Totul poate fi supus folosului imediat”. Iar în legătură cu visul, conchide: „fiecare poate avea stări de visare, stări poetice, deci fiecare poate fi, pentru o clipă sau mai mult, poet. Numai poetul ca atare însă este silit de tainice puteri să facă un nobil aliaj între poezie și viață, între poezie și lume. El devine astfel bufonul unui împărat. Nobilul măscărici al Totalității”. Onirismul dimovian este, cum s-a remarcat, „aparent” (Mircea Iorgulescu). Rapida succesiune de secvențe aleatorii, metamorfoza continuă a obiectelor și ființelor, prezența unei mari cantități de ansambluri insolite etc. sunt simple mijloace cu funcție poetică diferită de ceea ce se înțelege în mod curent prin onirism. Nu e de găsit în această poezie transă onirică,

turmentarea provocată de contactul cu o lume terifiantă, ci un „spectacol fabulos privit cu ochi mirat de copil”, care nu se sprijină pe existența opozițiilor, dar pe principiul coexistenței și simultaneității. Onirismul lui Dimov este estetic, nici într-un caz totuna cu visul romantic sau cu „realitatea supranormală” a surrealismului, acea „prise de conscience”: „Nu visul ca irealitate, ci ca o componentă a existenței”, „în definitiv, o întoarcere la clasicism”, zice Dimov. El respinge ideea de domnie a unui Hypnos netulburat, precum și incriminarea de evazionism, de conspirație împotriva realității. Oniricul ar fi, dimpotrivă, un mod de a invada realitatea instantaneu, aproape magic și de a reconstitui, apoi, perfect. În această privință, Leonid Dimov e mai aproape de Baudelaire, Mallarmé, Claudel, Michaux, decât de Breton, Aragon, René Char, Soupault.

Încă de la primul volum, intitulat simplu *Versuri*, linia barocă și onirică se însotțește cu fantezismul, ironia și plasticizarea concretului, nici de extracție expresionistă, nici în spiritul generației șaizeci, aceasta exagerat confesivă, boemul Dimov face figură de solitar, dar în companiile arătate. Față de retorica poeziei tinere, impresionează îmbelșugarea cromatică, rigoarea prozodică de specifică muzicalitate, eșafodajul intelectual (clasic-barbian), puterea de a sugera misterul lucrurilor fruste, peisajele fabuloase, concizia stilului cu toată luxuria de culori și forme, adevărate banchete jubilatice: „Oprește. Uite, e ușă deschisă./ Ne cheamă lucarne prin conuri de tisă./ La creștete, masa imensă așteaptă/ Cu câte-un tacâm sub lumina coaptă:/ Prelung tăiem pagurii aduși/ Din Africi, de cafri în frac și mănuși./ Meduzele roze gătite cu cimbru./ Cu fructe de mare pe spată de zimbbru./ În sos ecumenic, anguile cu tic./ Calmari îngropați, violet, în aspic” (*Cină cu Marina*). Motivul central e încă de pe acum călătoria/aventura, fără să implică neapărat ceremonialul inițierii. Atâta vreme cât lumea poetului este cea a cotidianului umil și „miraculos”, domeniu prin excelență al barocului: „Fii gata. Străzile deșarte/ Se împreună-n tainic rut./ Ne vom urca peste o clipă/ Într-un vehicul nevăzut./ Mai șterge zăua ruginită./ Așază-mi chivăra mai drept/ Și vezi de ce nu vine carul/ Cu cavalerii ce-i aștept./ Pe drum ai să-mi cărpești mătasa/ Întunecimii de pe scut” (*Voiaj*). Tot de natura barocului ține predilecția pentru obiectele rotunde: „mere de cristal/ Cu reptile sângerii în miez” (*Etapă*), „inimi de scoică în ciorchine” (*Neliniște*), „o purpură rotundă de bile numărate” (*Jurnal*). „Rotundul, spune Dimov, rămâne ca mișcare generată de existența formei”. Iluzionistul plămăiește, cu candoare și rafinament, lumi miraculoase. Un *Destin de cioburi* e în tonalitatea argeziană din *Testament*, cu deosebiri dimoviene de specifică straniețe, fără prăbușiri abisale sau ascensiuni transcendente, dar cu percepție ludică. Alt destin se configurează din obsedantele bile: „Rotunde, roșii, cu desen subțire./ Ovale, verzi, cuprinse-n negre fire./ Cu clopoței, cu ciucuri, cu lumini./ Cu trandafiri pictați, cu flori de crin./ Cu valsuri, cu parfum de liliac./ Chineze, cu dragon și vârcolac./ Franceze, cu perechi dansând gavote./ Barbare, cu imagini vizigote./ Și doamnele, ce râset țes pe punte/ Și cum dezleagă pălării și funte/ Când trec deșerte cheiuri și palate/ Cu monștri la ferești iluminate” (*Destin cu bile*).

Cele 7 poeme aparțin tot formelor baroce în care se lăfăiesc arabescurile și bizareriile (cu opoziții wölffliene) de o mare mobilitate imaginară, fascinant senzorială, somptuoasă și ingenios împodobită. Aceeași superabundență de obiecte pune lumea în ipostază carnavală, alternând realul și fictivul până la fluidizarea granițelor. *Vederile regelui Pepin* se dedică memoriei lui Ion Barbu. Antologică este *Istoria lui Claus și a giganticeii spălătorese*, villonescă și cu inserții argeziene, care nu arată deloc „leneșe”. El, Claus, e creatorul parodic, ea – materialitatea hiperbolică, domestică și pitorească. Viziunile hipnagogice și hermetice sunt puse în registru trubaduresc, împreună cu puhoiul de obiecte și ființe ca într-un absurd Turn Babel. *Poemul odăilor* închipuie un interior levantin, fastuos și trândav, inclusiv barocă „scoică venusiană cu chitară”, simbol al fecundității muzicale, ca faimosul tablou botticellian, univers constituit din sfere, cuburi și opulență coloristică unde se răsfață lirismul fanteziei: „E purpura adâncă-n draperie/ Cu fluturii de email în cute-ascunși (...)/ E galbenul spătarelor din jețuri/ Cu bumbi albaștri în rețea dispuși (...)/ E cupa de mătase violetă/ Nepăsător rășfrântă pe sofa (...)/ Este sideful spart peste platouri/ Adus din caravele din ocean/E marele chivot portocaliu/ Cu sfinți de sânge presărați în stea (...)/ E ultima în care apoi zac/ Culorile din fiere odaie”.

„Hipnagogicele” se instituie ca temă centrală și implicit ca artă poetică în *Carte de vise*. Aceeași bogăție

ciudată a lexicului, aceeași asumare de arhitectonică a totalizării onirice ca expresie a existenței propriu-zise, nu neapărat una lirică, ci hotărât vecină cu mirajul. Căci imaginile deși extrase din real sunt proiectate în fantastic. Textul *Realitate* se subintitulează „mic poem oniric”, ilustrând, iarăși, ideea potrivit căreia visul aparține vieții obișnuite și, aici, cu irizări aprehensive: „Tufe din plante necunoscute/ Dădeau roată bisericii, pe sub volute./ În acea parte de oraș, se-nțelege./ Când o vreme matinală trimitea etern adieri blege”; „Au ajuns acolo amândoi, într-o plutire/ Suind deasupra tufelor prin ceața subțire./ Apoi, din nou, iar și iar/ Ocoliră lăcașul cu horbotă rară./ Mai, spre clopotniță, degeaba./ Îi mâna dragostea, îi mâna graba...” Și din nou aventura mută, parcugerea și contemplarea labirintului din vis: „Și-acum să descriem tăcutul voiaj/ Cu plopi nefirești, din etaj în etaj./ Pe cruntul ocean din sferule verzui./ Sinele ovoide purtate hai-hui/ Răcori gădilindu-le coapsele goale/ Și țărături ciudate departe de cale”. *Decompoziție* este un triptic în tonalitate ironică pe același motiv al labirintului din vis: „Să coborâm în visul vostru fără țintă, cu labirint./ Dincolo de observator, pe strada Cuțitul de Argint./ Suntem în capitala noastră denotdeana./ Cu cerul ovoid mai vânat ca pruna”. Visul are o logică bine articulată, acea rotunjime iterativă și același proces de individualitate. Strălucirea creației nu exclude fondul de amărăciune, de aceea o bună parte a criticii vede sub faldurile jocului și ale visului mai mult perspectiva tragică. O dimineată noroasă, „întru pomenirea agrimensurului K.”, anunță că decorul se colorează în cenușiu intens, dezolant, care, apoi, se răsușește în solaritate. Vânător de construcții, precum Kafka, poetul ajunge într-un loc unde se întocmesc și se confundă „amestecuri alburii”.

Spectacolul, corelativ cu spectacolul fanteziei, intră sub incidența jocului, în pură gratuitate, și a orfevrăriei, ca la Arghezi „când poezia trebuie să cadă (...) într-o verbalitate pură, pentru a atrage atenția asupra ritualității ei” (Dimov despre autorul *Cuvintelor potrivite*). Rondelurile din *Semne cerești* ilustrează aceeași scrupulozitate a formei barochismului de fond. Sunt pretexte plastice, cu viziuni de interior (ca în *Rondelul mallarmist*), combinații de linii și forme pentru realizarea de „puritate aeriană”. Parnasian ca Ion Barbu în prima fază ori ca Macedonski în *Rondeluri*, Dimov nu cade la gradul „principiului poetic elementar”, nici în construcția rigid-glacială. Sub geometria frazării, imaginarul își ia libertăți depline; sub forma stilizată palpită o lume a reveriei. Regula jocului funcționează prin același impuls al gratuității și al aventurii labirintice. *Rondelul rondelurilor*, parnagian în dicțiune simbolistă, relevă marele delir al lumii în rotire lenevoasă: „O! marele delir în rond, alene./ Delfini rotind într-un amor relict./ Când dorm corundele-n eoliene/ Delicii îndulcite-ntr-un delict// Comis în vis de crocodili cu pene/ Încremenți, așa, într-un constrict./ Sub marele delir în rond, alene./ Delfini rotind într-un amor relict// Din ronde litere, din cantilene/ De rune, lin, s-a șlefuit verdict./ Rotundul tot să piară în gheene./ Blagoslovit de sfântul Benedict/ În marele delir în rond, alene”. E aici jocul de-a visul sub mereu vigilentul control al lucidității.

Deschiderile sunt „înspre propria sa poezie, constituită pe deplin astfel încât să frizeze un mic univers demis” (Gheorghe Grigurcu). E o „deschidere” spre un Tot, ca, de exemplu, în *Poemul odăilor*, acum mai mult de la exterior către lăuntric, cu aceleași construcții imaginare de spații, tablouri abstracte și de limbaj inimitabil. Nostalgia inocenței infantile nu-l scoate pe poet din cadrele constituite, cum este această iscusită viziune a raiului: „Iată, șarpele încolăcit pe-o cracă/ Între Adam și Eva lui buimacă./ Știi ce se va întâmpla mai departe:/ Eva va face păcatul de moarte./ Îl va lua de mână pe Adam/ Și se va plimba prin orașe, pe macadam./ Milenii de piatră tulbure de jad” (*Decor*). Spațiu se întinde dincolo de viață și de moarte, în ornamentație fabuloasă. Jovialitatea ironică ascunde, de fapt, o conștiință lezată, o criză vitală totuși compensată de o strălucire bine ascunsă. În *Dialectica vârstelor* sunt recuperări de atitudini domestice în lumea thanatică și autoscopii bufe. Saltimbancul, acrobatul, nobilul jongler al Totalității și alți travestiți sunt proiectii ca într-un joc teatral al măștilor. Motivul „luminării” continuă să minuneze, lucrurile și faptele se rotesc în cohorte „la poarta visului”, visul care duce firea cea aievea la turmele de zei, menandre, eve și cavaleri cu lira la oblânc, spre oglindirea zborului invers într-un joc mai pur.

Constantin TRANDAFIR

ZIGZAGURI

Început de deceniu (VII)

Joi, 17 martie 2011; 8.

Vremea s-a închis și toate reperatele zilei îmi par difuze.

Pînă la amiază m-am ocupat fără întrerupere de „textele” mele. N-am telefonat și n-am primit telefoane.

La 5 p.m., cînd am plecat la Centrul „George Apostu”, a început să plouă. Credeam că, din această

cauză, va fi puțină lume. A fost însă foarte multă: un „public de clacă”, alcătuit – în majoritate – din profesori și studenți de la Universitatea „G. Bacovia”, mobilizați pentru festivitatea dedicată aniversării lui Ștefan Munteanu. Profesor de filozofie, el e singurul de-acolo cu preocupări literare și, în principal, eminescolog.

Cu grupul profesorilor au venit Vasile Șoimăruș, universitar din Chișinău, specialist în economie și Nicolae Dabija, căruia, dimineată, Universitatea „G. Bacovia” i-a acordat titlul de Doctor honoris causa. După prezentări, cei doi au fost invitați să vorbească. De la primul am reținut că a scris despre românii din jurul României și l-a editat pe un poet de limba română din Kazahstan.

Polemic, Dabija, al cărui tip de discurs îl știu din *Flacăra lui Adrian Păunescu*, a spus că pe basarabeni îi interesează demitizarea, nu demitizarea, o modă care încearcă să pătrundă și în provincia de peste Prut, oficial numită Republica Moldova. A citat, apoi, exemple de *mituri* românești care se bucură de mai multă considerație din partea străinilor decît a noastră. De pildă, Dimitrie Cantemir, omagiat la Bruxelles, declarat „cel mai cult dintre conducătorii de popoare”. Sau Eminescu, cu numele căruia NASA a botezat cel mai mare crater de pe Lună...

A urmat recitalul lui Stelian Preda, în care eu am făcut figurație: am fost un Ion Creangă tăcut (într-un fotoliu, cu fața la public), care ascultă vorbele de rămas bun, testamentare ale lui Eminescu la despărțirea de Iași.

După terminare, am ținut un scurt cuvînt pedagogic despre necesitatea „arhivării” memorialistice a spectacolelor văzute. I-am întrebat pe cei tineri care sînt impresiile lor cele mai timpurii legate de acest gen de evenimente. Bănuind că mulți dintre ei (dar și din „hîrburile” care se dau pricepute) n-au frecventat și nu frecventează sălile de teatru, le-am cerut să-mi spună ce-i un *benoar*, o *strapontină*, o *galerie*, dacă preferă *stalurile* sau *lojele*. Le-am explicat, ilustrînd cu amintiri proprii și cu referințe literare, toți acești termeni. În ultima parte a cuvîntului meu, le-am sugerat cîteva întrebări simple, de neocolit pentru un adevărat amator de teatru: cum se concentrează actorul?, cînd e „autentic”? care e importanța vocii?, în ce constă „măiestria”? etc. M-am oprit înainte de a da vreun răspuns, sigur că vor reflecta ei înșiși.

Despre Ștefan Munteanu a vorbit, primul, Gheorghe Iorga (traducătorul lui Omar Khayyam și al lui Sadegh Hedayat), care și-a etalat preferințele intelectuale și lecturile recente, citînd pe Eugen Negrici, H.-R. Patapievic, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu. Valabil ca autoprezentare, cuvîntul său nu se potrivea cu personalitatea celui aniversat, fiind alături sau chiar în opoziție cu ea.

Următorul vorbitor am fost eu. În replică, glumind nițel (între timp, cineva a observat că nu-s bun de glume – n. 2016), am spus că-mi pare rău că nu mai sînt flăcău (diferența dintre noi e de 14 ani), captiv al celor menționați, lamura elitei actuale, și că deci trebuie să-l contrazic: în ceea ce a scris despre Eminescu, Ștefan Munteanu s-a plasat de partea celor cu o altă opinie despre poet decît autorul volumului *Cerul văzut prin lentilă* și „dilematicii”. Totodată, m-am detașat și de entuziasmele lui Nicolae Dabija, menționînd că, deși citat cu elogii, Dimitrie Cantemir nu-i – din păcate – citit, lucru de care ne-am da seama pe loc făcînd un sondaj în rîndul asistentei. Ne oprim la etichete; în rest, mimăm cunoașterea. La fel procedăm în cazul lui Eminescu, Iorga, Titulescu, Eliade ș.a. O ținem cu „Ah!”, în admirație, nu mergem la cărți...

La sfîrșitul festivității, am luat un pahar cu vin de pe tabla întinsă de ospătar participanților, ciocnind atît pentru Ștefan Munteanu (la a cărui „lansare” am contribuit oleacă în trecut), cît și pentru Gheorghe (Ghiță) Neagu (tatăl poetei Raluca Neagu), căci tocmai era ziua lui.

Vineri, 18 martie 2011; 8.

Cer gri, umezeală. Totul pare static, excepție vrăbiile care țupăie printre păstăile negre, sonore ale sălcîmului din dreptul dormitorului.

A treia zi de dureri reumatice acute.

Mi-am pierdut vremea cu diferite „moșmondeli” și un drum la frizer.

Seara, i-am telefonat lui Dinutz (care mă anunțase că a dat ce-a scris despre *Stăpînirea de sine la Spații culturale* și, în formă prescurtată, la *Vatra veche*), preocupat de boala sa, și lui Emil Nicolae (a fost ziua lui), mulțumindu-i pentru exemplarul din *Conta* (unde a reluat comentariul la același volum, apărut anterior în *Realitatea*) și pentru albumul *Dinu Huminiuc*, pe care i l-am laudat: desfășurare cinetică, ritm al expunerii etc.

Mi-a vorbit de multele sale planuri: o traducere în franceză a *Capriciilor* (versuri), un *Victor Brauner*, articole.

Ziua și-a sărbătorit-o în salonul Casei Hogaș, printre scriitori, artiști plastici, actori. Cînd i-am telefonat, sorbea un ceai pentru liniștire, în așteptarea filmului *Fantomele lui Goya*, regizat de Miloș Forman.

Tot pentru acesta optase și Ani. Bineînțeles, m-am uitat.

Performanța filmului e că evită să fie didactic sau propagandistic. Pune în discuție excesul religios și politic, mijloacele Inchiziției și ale Revoluției Franceze, credința obținută cu forța și forța aplicată credinței. Pe scurt, un film tulburător, cu multe scene memorabile. În legătură cu una, am dubii că am înțeles-o corect. Goya realizează portretul Reginei. Cineva îi spune că, în tablou, aceasta apare urîtă. Același e și impresia ei, încît după dezvelire, stă numai un minut și pleacă. „O femeie urîtă, dar un tablou frumos”, zice Goya. Imediat, regele îl cheamă în cabinetul său și-i cîntă (groaznic!) dintr-o vioară minusculă. Apoi îl întreabă dacă i-a plăcut. Goya (ignorînd analogia) spune că da, și, fără ironie, îl întreabă ce-a fost: Mozart, Haendel? Era, oare, aprecierea unui surd sau a unui nepriceput? Nu a primit răspunsul, întrucît, în clipa următoare, Regele e anunțat de invazia francezilor.

Simbătă, 19 martie 2011; 8.

S-au împlinit 36 de ani de la moartea Mamei: 10.113 zile!

Sînt încă dator față de mine pentru angajamentele luate atunci.

Azi a început un nou război: Franța, ca „vîrf de lance” și „coalitia occidentală” împotriva Libiei. Pretextul – umanitar.

La televiziunile noastre de știri – mulți papagalii ai discursului de tip „democratic” și un singur comentator onest: Dumitru Constantin.

Seara – luna la perigeu, alt eveniment discutat cu aprindere. În România, însă, „spectacolul” n-a putut fi observat din cauza norilor.

Avînd de lucru, Duce l-a trimis pe David să stea la noi după-amiază. Ani i-a pregătit *tortilla* și grătar din piept de cocoș, convînsă că îi vor plăcea, dar el doar a ciugulit din fiecare și s-a retras pe canapea să-și cerceteze telefonul. Atunci i-am spus că, la mine, cînd vine, vine ca să stăm de vorbă, sau, ca la bibliotecă, pentru a vedea cărți și a citi. M-am dus la raft și am scos (alegere nu dintre cele mai bune, recunosc) *Domnia sa preacinstitul elefant* de Kipling. Apoi l-am lăsat singur. A citit 16 pagini și a subliniat – cum îl sfătuisem – cuvintele necunoscute. Cînd m-am întors în sufragerie, dormea. Trezit, nu s-a arătat dornic să continue lectura, iar la plecare (cînd l-am întrebat dacă vrea să pun semn în carte, pentru a ști unde a rămas) nu mi-a promis c-o va relua. De vină e, desigur, alegerea mea.

Duminică, 20 martie 2011; 9,15.

Cer mohorît, ca ieri, și ca alaltăieri.

Noaptea trecută, somnul mi-a venit tîrziu (spre ora două).

Statul în pat e la fel de chinător ca și mersul prin casă, din cauza impulsurilor dureroase care s-au fixat pe o linie ce merge de la gambierul anterior la încheietura mîinii drepte. Șoldul și coloana mă „rup”, nu o dată, încît sînt tentat să mă sprijin de pereți.

Lecturi din *Biblie*, *Jurnalul lui Delacroix* și *Eseurile lui Montaigne*.

Seara: am urmărit partea a doua a documentarului făcut de un duce de Kent, rudă cu Romanovii, despre țarul Nicolai și ducesa Alexandra.

Luni, 21 martie 2011; 7,30.

Puțină lumină, apoi cer înorat. Vîntul ridică în copaci și mai sus folii de plastic. Căteua de pe lîngă bloc – o supraviețuitoare, batjocorită de niște derbedei prin tăierea cozii – stă în mijlocul aleii așteptînd pe cineva ori ceva. Hirtii împrăștiate peste tot.

Telefon de la Calistrat Costin, „prezidentul” Filialei: am stabilit să ne întîlnim joi, la sediu.

Cînd am ajuns la Arhive, termometrul arăta 6° (însă, din cauza vîntului, părea mai frig), iar la ieșire 7°.

Seara, la „Ora de știri”, a apărut Adrian Niculescu, fiul lingvistului Alexandru Niculescu, care mi-a amintit frapant de Valentin Stan, analistul furibund ce justifica, în 1999, bombardamentele americane asupra Iugoslaviei. Cei doi par

frați întru ideologie. Stan e însă un „ciine rău” mai demonstrativ și mai patetic. În timp ce „mușcă”, aruncă pe deasupra laptopului (instrumentul de care nu se desparte) priviri triumfătoare. Niculescu e un „ciine rău” morocănos (în unele momente chiar sumbru), cu incindări fugitive și priviri nesigure. El a subliniat cît de umanitară, de dezinteresată și de idealistă e intervenția Franței și a „coalitiei” în Libia. Comparabilă doar cu intervențiile internaționale din timpul războiului civil din Spania! „Băiatul”, profesor universitar, mi s-a părut „montat” mai dihai decît un propagandist în soldă. Face febră, figura capătă trăsături agresive, se schimonosește. Nu s-a gîndit nimeni – mă întreb – să-i dea un piramidon înaintea intrării în emisiune? Să nu uit: a spus că, cel ce l-a convins pe Nicolas Sarkozy să intervină a fost Bernard-Henri Lévy, după (nu-i rima mea!) o vizită în Benghazi. „Bernard-Henri Lévy, marele filozof, fost maoist etc.”, ne-a explicat democratul dimbovițean.

Martî, 22 martie 2011; 8,30.

Zi luminoasă, dar în inimă o umbră: s-au împlinit 36 de ani de la moartea Tatei. Mă rog lui Dumnezeu să-l odihnească împreună cu toți cei buni, căci a muncit mult, munci grele, continuu, de pe urma cărora s-a ales cu foarte puțin. Destin amar de țaran sărac. Copilărie de orfan, tinerete de proletar. Gospodăria a început-o de la lingură...

La ducerea la Arhive – 10°; la fel la întoarcere.

Noaptea, o hemoragie nazală, cu urme pe pernă.

Miercuri, 23 martie 2011; 8,30.

Semne noi de încălzire.

Mă uit la pat. Cearsaful, încrețit sub mine, îmi amintește vorbele citite în Sirah: „iar în somn se zbate ca în timpul străjuiirii”.

Cînd am ajuns și cînd am ieșit de la Arhive: +13°.

La întoarcere, Ani mi-a relatat despre „nervii” pe care și-i face Duce din cauza lui C.A.

Joi, 24 martie 2011; 8,30.

Deși cald (16°), la întîlnirea cu Calistrat Costin am mers îmbrăcat cu surtucul.

Fapt cunoscut, fostul meu coleg de redacție n-are răbdare „nici cît țarca în par”. Chiar și atunci cînd te invită la o șuetă – cazul de acum –, nu se poate discuta cu el mai mult de un sfert de ceas. După asta, îl vezi că începe să miște obiectele de pe birou, să umble la frigider ca să-ți mai ofere whisky de-o dușcă, să te întrebe dacă mai poțfești ciocolată, să-ți dea pentru acasă oricare din revistele primite... Nerăbdarea sa e veche și se manifestă și în propriul scris, dovadă că aproape tot ce a terminat dă senzația de neterminat. Un permanent *ŗ suivre*.

De la el am mers la Bibliotecă, pentru a-mi face cîteva xeroxuri. La înapoiere, am trecut și pe la poștă pentru a-i spune oficianței care se ocupă de acest gen de colete (Mihaela, cea cu părul cărunt) să returneze plicul de la Ed. Atlas. Nu mai vreau să am de a face cu aceasta. Mi-a pretins bani pentru „produse” neexpediate!

La TV Iași, am văzut o scurtă relatare despre decernarea de către Universitatea „Petre Andrei” a titlului de Doctor honoris causa lui Eugen Simion, care la acest capitol îi depășește pe Tudor Vianu, G. Călinescu, Al. Piru, Constantin Ciopraga, Mircea Zăciu, Nicolae Manolescu. În asistență, l-am zărit pe colegul Remus Zăstroiu, ochiul vigilant la acuratețea datelor din *Dicționarul general al literaturii române*, lucrare ce se actualizează (și se revizuieste) necontenit.

Vineri, 25 martie 2011; 8,30.

Bunavestire! Ziua e realmente frumoasă.

Am expediat „Zigzagurile”, după care am mers la Bibliotecă pentru noi xeroxuri: paginile despre prozatorii *Ateneului cultural* din cartea lui Corneliu Groapă.

Pe asta îl citesc fără simpatie, din datorie bibliografică. Acum nu, dar altă dată voi nota, poate, ce știu despre el de la Sergiu (cum se purta pe teren, ca metodist al Bibliotecii).

Seara, au venit Duce și Oana, să-mi detalieze povestea cu C.A., un circotaș și un șantajist. I-am reproșat lui Duce slăbiciunea de a mai fi vorbit cu dînsul după încheierea diferendului: trebuia să-l repudieze. Politetea n-o acordăm oricui, ci în funcție de natura celui cu care avem de a face. Or, ținînd seama de felul în care s-a comportat, C.A. nu merită decît sarcasm.

Noaptea, am dormit prost, cu și mai multe întreruperi decît de obicei, una, cea după 5, lungă de peste o oră.

Constantin CĂLIN

Între viață și moarte sau nevoia de adevăr

Pe Ion Zubașcu mi-l amintesc din multe împrejurări: întotdeauna afectuos, generos, loial, modest. Foarte vie mi-a rămas, însă, o întâmplare de la Ipotești. Ne plimbam, împreună cu poetul Marian Drăghici, în zona lacului aflat la marginea

localității, evocat de Eminescu („Lacul codrilor albastru/ Nuferi galbeni îl încarcă”). Purtam o discuție destinsă, pe diverse teme și, deodată, datorită ambientului, ne-a potopit spiritul marelui poet. Unde neobosite au început să scânteieze, pădurea din jur să murmure, atinsă de o adiere, florile își răspândeau fragranța, umbra răcoroasă ne ferea de caniculă. Fiecare întreaga părea impregnată cu atât de știutul imaginar eminescian, având loc un fenomen de cunoaștere inversat, dinspre livresc spre real. Atunci, dintr-o pornire spontană, Ion Zubașcu a început să cânte. Urcase pe un dâmb și glasul lui făcea să vibreze pădurea. Erau mulți oameni și toți au rămas ca vrăjiți și ni s-au înmuiat sufletele. Avea o voce puternică și caldă, dominând întreaga zonă. Când a încetat, liniștea instalată a făcut să ne țiuie urechile și să avem impresia că am asistat la un eveniment magic. Am plecat împliniți, ca după o slujbă religioasă. De câte ori am ajuns pe acele locuri, am constatat că mai persista încă urma cântecului lui Ion Zubașcu.

Poetul, neliniștit, era completat de un rapsod adevărat, păstrător al vechilor cântece maramureșene, dar și de un ziarist cu convingeri morale de neclintit. A trecut la cele veșnice mult înainte de vreme, răpus de o boală nemiloasă, ale cărei suferințe le-a îndurat cu multă demnitate. **Om, pomul și fântâna. O tragedie românească** (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011) este ultimul său volum, reunind dubla sa vocație, poetică și rapsodică, inserând între versurile sale și câteva liduri populare, culese de la mama sa. Primul text, omonimul titlului, este un cântec popular elegiac, în care omul apare înfățișat euharistic, dându-se semenilor călători prin lume.

Primul capitol al cărții, *Tatăl meu din cer și din Dragomirești*, are ca sursă un eveniment tragic: părintele său, Ilie Zubașcu, înrolat, la sfârșitul anilor '40 și începutul anilor '50, în rezistența anticomunistă, a fost ucis de Securitatea din Sighet, fără judecată. Figura acestuia, ridicată la dimensiune simbolică, este evocată în poemul *Tatăl nostru*: „făcând mereu pușcărie politică/ și fiind ucis în închisoarea din Sighet/ mereu ucis la 29 de ani/ lăsându-și copiii și soția pe drumuri/ în voia vremurilor neîndurătoare/ din cea mai adâncă preistorie până azi/ mereu făcând pușcărie politică -/ un popor întreg de pușcăriași politici -/ și eu crescând din cea mai fragedă copilărie/ pe la case străine în imperii străine/ prin internate și lagăre o tinerețe întreagă/ cu casa noastră confiscată/ și mama scoasă între mitraliere în stradă/ cu doi copii în brațe la această răscruce geopolitică/ între Europa și Asia la Porțile Orientului”. Premonitoriu, parcă, poetul simte nevoia unei recuperări interioare a entității *tatălui* pe care nu l-a cunoscut, a câștigării unei identități, a unei certitudini în singurătatea sa de orfan. Textele sunt realiste, „stenografic” convorbiri cu prietenii literați, la terasa Muzeului Literaturii, o intervenție a lui Vladimir Tismăneanu la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului, întâlniri și discuții cu Marius Oprea, cercetător al documentelor privind crimele din perioada stalinistă. Ca artist al realului, Ion Zubașcu desfiinde teoriile existențialiste abstracte, ale neantului sau ale absurdului. Adevărata tragedie o reprezintă existența nemijlocită. Căutând cu înfrigurare urme ale tatălui său, i se promite că, în cazul în care se vor găsi oseminte, se vor face analize pe bază de ADN, pentru identificare. Dragostea pentru tatăl ucis este zguduitoare. Dar Ilie Zubașcu nu a fost singurul martir: „Gheorghe Brătianu a murit numai el știe cum în 1953/ ucis prin înfometare de comuniști în închisoarea din Sighet/ și aruncat într-o groapă comună din Cimitirul Săracilor lângă Tisa” (*Corul istoricilor tineri*). Mii și mii de indezirabili politici au fost astfel exterminați.

Cartea are o alcătuire compozită, din cântece maramureșene, din secvențe ale existenței reale, prezentate cu cât mai mare exactitate, din scene istorice, din documente, amintiri, mărturii. Textele alcătuiesc un corpus flexibil, nervos, captivant prin autenticitate, demonstrând totodată și vocația de jurnalist a lui Ion Zubașcu. Liantul fragmentelor îl reprezintă ideea imperioasă, obsesivă, de recuperare lăuntrică a tatălui absent, de înțelegere a sacrificiului acestuia, pentru idealul dreptății. O scenă remarcabilă o constituie prezentarea epopeică, detaliată a cetelor de maramureșeni revoltați, mărșăluind spre Sighet, stârniți de un prefect vândut

Edgar Quinet și românii (II)

Proliferând în cercurile politice cele mai influente din Occident dar și din Balcani aceste convingeri și întreținând prin toate mijloacele posibile de la acea vreme un climat de bunăvoință față de români, Edgar Quinet determină în deceniul șase al secolului al XIX-lea un val de simpatie nemaîntâlnită peste hotare pentru cauza românilor. Să nu uităm, subliniind o evidență ce ține de liniile de forță ale unui adevărat proiect istoric și cultural ce s-a constituit din mers, nici relațiile atât de speciale ale lui Quinet cu diaspora revoluționară românească de la 1848, despre care am mai vorbit aici, și care îl considera fără echivoc pe marele istoric drept adevăratul ei lider ideologic. Pentru tot acest activism politico-științific, dacă-i putem spune astfel, înconjurându-l cu nenumărate dovezi de respect și nețărmită dragoste, românii l-au resimțit și l-au prețuit în zorii modernității lor pe Quinet ca pe cel mai mare prieten al neamului nostru. În 1866 (la o propunere susținută în ziarul *Românul* de C.A. Rosetti: *O datorie de recunoștință*), Edgar Quinet primește calitatea de *cetățean român*. Mai apoi, și pe aceea, de nimeni poate mai meritată decât el, de membru de onoare al Academiei Române... Un loc în Panteonul spiritual românesc, girat de fapt de un membru al Adunării Naționale a Franței, coleg de bancă la acea vreme în Parlamentul francez cu un Victor Hugo...

Ca elev de gimnaziu încă, personal, am întâlnit pentru prima dată numele lui Edgar Quinet, scris cu roșu, pe tablă indicatoare ce semnala străduța ce o apuca de pe Calea Victoriei, la stânga, pe lângă Capșa, și despărțea (ca și astăzi) fațada de nord a Universității București (cu intrarea de la Litere) și locul pe care s-a ridicat în deceniul șase al secolului trecut Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” (fostă până în 1952, dacă nu mă înșel, Școala de Arhitectură). Într-o viață de om pașii m-au purtat adesea în perimetrul respectiv, însă doar târziu am aflat că numele marelui savant umanist i-a fost atribuit respectivei artere bucureștene, astăzi aureolată mai cu seamă datorită vecinătății sale cu „Interul”, la începutul secolului XX (mai precis, în 1903,) cu ocazia aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Edgar Quinet...

În 2015 s-au împlinit 140 de ani de la moartea lui Edgar Quinet și românii, atât de îndatorați excepționalelor lui diligențe privind recunoașterea dreptului lor istoric la existență efectivă, se pare, după toate semnele, că sunt pe cale să-l uite. Academia, al cărei prim membru de onoare a fost (conf. Nicolae Iorga, *Comemorarea lui Edgar Quinet, cu ocaziunea semicentenarului morții lui*, Cultura Națională, 1925), din câte știu, nu i-a dedicat nici măcar convenita sesiune omagială solemnă. Revistele de cultură tac, posturile de televiziune și radioul asemeni (parcă, pe „România Cultural”, am auzit totuși ceva...!). Noul nostru delegat permanent (e drept numit doar din luna mai, a.c.) pe lângă Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură ca și Institutul Cultural Român din Franța nu întreprind nimic. Oare pe toți acești înalți responsabili nu-i încearcă nici un frison, văzându-i pe italieni, ca să iau un exemplu, cum se întorc, cu orice bun prilej, să analizeze din perspectiva actualității imediate contribuțiile lui Quinet privind unitatea efectivă a statului italian? Un studiu relativ recent apărut în Cizmă își fixa ca temă de cercetare: *Quinet și poezia italiană!* Se vede lesne că italienii nu-și permit

sovieticilor. De o ironie neiertătoare sunt acuzațiile adresate colaboraționiștilor, nedemnilor: „cei fără număr zdrobiți de o istorie feroce/ nu au decât dreptul să vină cu brațele deschise/ cu fețele iradiind de fericire și sfințenie/ să-i îmbrățișeze pe foștii și actualii învingători/ pe frații lor tortionari și călăi/ să depună la picioarele lor dacă se poate în genunchi/ și din adâncul inimii ofranda unanimei sincerei iertări” (*Corul martirilor fără morminte*). Delațiunile, prin imoralitatea și josnicia lor, sunt aproape neverosimile, ajungându-se ca rude apropiate sau fețe bisericești să-și vândă semenii. Autorul extrapolează, extinzând drama propriei familii la întreaga țară, căzută în marasmul comunist. Emoționant este momentul, reconstituit, al despărțirii tatălui Ilie Zubașcu de familia sa, înainte de a se preda și a fi omorât, după ce a fost torturat trei zile. De asemenea, imaginea (tot închisă) a recuperării, după șazeci de ani, a osemintelor tatălui rămas necunoscut: „să scot oasele din sacoșă și să-i recompun scheletul/ pe pământul proaspăt săpat oscior lângă oscior/ să-l reconstitui pe cel care ar fi putut fi tatăl meu/ din propriile lui oseminte ca și cum eu i-aș fi acum Creatorul/ și l-aș recompune la învierea din urmă a morților” (*Viziune cu oasele tatălui meu în sacoșă*).

Atrocitățile regimului sunt de neînchipuit: dobrogeanul Turcu Gheorghe a stat ascuns într-o groapă, sub grajd, 12 ani și jumătate, până la grațierea din 1964. Profesorul Gavrileanu a fost turnat de soție și de prietenii cei mai apropiați, timp de 20 de ani. Însă, lucrurile nu stau mai bine nici sub noul

nicio clipă să ignore exegeza edgarquinetiană a *Divinei Comedii*. O „Odisee a creștinismului”, cum o considera el în spiritul evului mediu; „o călătorie spre necuprins amestecată cu spaime și cu cânturi de sirene; un itinerar al omului spre Dumnezeu” (vezi în ediția Angela Cismaș citată, capitolul VII, *Revoluțiile din Italia*). La rândul ei, critica din Hexagon, e drept, tacit, a pus și ea anul acesta pe piață o culegere masivă de articole despre Quinet, *teoretician al poeziei*.

Să-l fi uitat cu totul intelectualitatea noastră și românii, în genere, pe Quinet? Nu vreau să fac aici considerații cu privire la îndatoririle morale pe care le avem cu toții pentru cinstirea memoriei marilor prieteni (atât de rari!) ai nației noastre și nici despre recunoștința ce se cuvine să le-o purtăm. Mi-e de ajuns să reflectez la ce spunea Stagiritul despre recunoștință cu mai bine de 2.300 de ani în urmă (!). Oare nu îi plăcea lui să-și sermoneze ucenicii pe oriunde îl purtau pașii, atrăgându-le neconștient atenția (*repetitio est mater studiorum*, spunea și latinii) că recunoștința e floare rară și mai ales că îmbătrânește rapid?

Amintindu-mi în acest colț de pagină de Edgar Quinet, se cuvine să o evoc deopotrivă și pe tovarășa sa de viață din a doua căsătorie, nu mai puțin un mare patriot și iubitoare a țării sale, Hermiona Asachi (1821-1890). Pe numele ei de botez Glicheria Tayber, viitoarea soție a lui Edgar Quinet era fiica lui Kiriak Meliratu și a pianistei vieneze Eleonora Teyber (1789-1877), devenită, după recăsătorirea cu Gheorghe Asachi din 1823 și rechemarea acestuia în țară din funcția de agent diplomatic al Moldovei în Imperiul Habsburgic, Elena, Helen sau Eleonora Asachi. Elena Asachi a avut cu Meliratu trei copii, pe Dimitrie, Alexandru și Glicheria, toți trei înfiați de Asachi, părinte adoptiv care avusese și el cu prima soție (nemțoaica Wilhelmina More sau Minna, în intimitate) o fiică naturală, pe nume Eufrosina, moartă la 19 ani de holeră. Despre Hermiona Asachi, același George Sion (1822-1892: vicepreședinte al Societății Academice, traducător din limba franceză, poet și autor de piese de teatru, evocat de noi și mai sus) ne spune în *Suvenirele...* sale că era o frumusețe, „cânta la harpă, atât singură, cât și acompaniată de clavirul mamei sale” (vezi op. cit., capitolul *Din tinerețe*). După moartea timpurie a soțului ei, Alecu Moruzi de la Pechea (nepot al domnitorului Alexandru Moruzi), Hermiona Asachi se stabilește o vreme la Paris unde intră în cercurile viitorilor revoluționari români și francezi de la 1848, frecventând cu asiduitate cursurile celor trei celebri profesori de la Collège de France, respectiv Edgar Quinet, Jules Michelet și Adam Mickiewicz, tustrei vajnici propăvăduitori ai republicii și luptători cu arma în mână pe baricadele revoluției antimonarhice franceze de la 1848.

În condițiile grele ale exilului bruxellez (mai întâi) și apoi helvet, care a durat pentru Edgar Quinet nu mai puțin de 19 ani, Hermiona Asachi își însoțește cu devotament și spirit de sacrificiu profesorul, devenit din 1852 și soț legiuit. În această calitate, cu o dotă substanțială de la părintele adoptiv, care-i permitea să-i ofere lui Quinet toate condițiile unei munci științifice lipsite de supărătoarele griji materiale, Hermiona reușește repede să se facă deosebit de utilă, devenind, realmente, secretara și colaboratoarea marelui savant care, e bine de știut, acum și nu mai târziu, își scrie cele mai importante

Ștefan Ion GHILIMESCU

(Continuare în pag. 18)

regim, capitalist, poetul fiind la fel de neiertător în acuzele sale: el este concediat de la ziarul la care lucra, de un fost securist, ajuns patron miliardar, funcționează o confuzie provocată a valorilor, mai mare decât oricând, „nu mă sperie nici nu mă mai sensibilizează nimic/ nici măcar că Vadim și Becali mă reprezintă în Parlamentul European”, „un entuziasm funerar general/ a cuprins întregul popor român la moartea lui Adrian Păunescu” (*Entuziasm funerar*), mari escroci, precum Sorin Ovidiu Vântu, sunt elogiați ca mărinoși, Dan Voiculescu, numit, după numele conspirativ de delator, Felix Motanul, joacă rol de om integru și de patriot. Poetul este contrariat și de importanța la scară națională acordată dezumării soților Ceaușescu, în timp ce martirii anticomuniști sunt tratați cu o crasă indiferență: „*O lacrimă pe mormântul tău din partea poporului român*” scrie pe placa de marmură a lui Nicolae Ceaușescu/ în timp ce tu, tată, n-ai nici măcar o cruce la cap și nu știu nici acum/ unde ești îngropat să te înmormântezi și eu cu adevărat creștinește/ pe mormântul tău necunoscut și pe mormintele celor încă zece mii ca tine/ poporul român n-a vărsat nicio lacrimă” (*Balada dezumării soților Ceaușescu*).

Odată cu satira amară la adresa unei lumi deplorabile, în care s-a nimerit să trăiască, numită cu îndurerare „Cimitirul Vesel România”, este prezentată propria agonie determinată

Paul ARETZU

(Continuare în pag. 18)

„Mâna de fier proletcult”

„În zilele noastre a-ți iubi Țara este aproape un delict [...] Cine vrea să devenim ca popor o masă uniformă, cenușie, fără trecut, deci fără viitor? Stupida trufie de a șterge din memoria oamenilor trecutul va duce mai devreme sau mai târziu la dispariția noastră ca neam. Asta vrem?”

Dinu C. Giurescu

„Omul liber nu se naște la capătul unui terminal de calculator. Și nici nu se naște ignorându-și istoria – literară, socială, culturală, politică, diplomatică, economică. Doar sclavii nu își cunosc istoria, oamenii liberi au rădăcini.”

Mircea Platon

Sintagma din titlu aparține editorialistului revistei „Acolada”, Radu Ulmeanu, acuzând liberticidele Lege 217/2015. Numită „lege antilegionară” a fost și rodul activului institut INSHR „Elie Wiesel”, e știut. Și ce se mai tem Florian și Cioflâncă de o „resurgență a radicalismului de

dreapta”! Nu și Marius Oprea, care își exprimă rezerva față de o fundație bugetată de statul român pe bani grei, ca să promoveze „ura, răfuiala” cu așa-ziii antisemiți de români, rasiști, fasciști și hitleriști la grămadă, bașca negaționiști de Holocaust.

Pe „rolerii II”, spre a le spune ca Paul Goma, nu-i deranjează că tinerii sunt ignoranți, așadar lesne de manipulat privind istoria, mai exact „umilințele care au umplut trista noastră istorie” (mulțumesc, Emil Cioran!). Îți trebuie mult Curaj să înlocuiești disciplina Istorie cu Educație pentru societate. Ce atâta istorie așa cum a fost! Elevii trebuie să învețe ca divertisment, fără eroi și martiri; ori ca lanț de bătlăii pierdute. Numai o oră pe săptămână, ca să nu li se încarce memoria cu ce s-a întâmplat în hidoșii ani când funcționa Tribunalul Poporului. După Cicerone Ionițoiu: „se apreciază că pedepsele stabilite de instanțe pentru motive politice însumează circa 25 milioane de ani de temniță” (*Victimele terorii comuniste. Dicționar A-B*, editura Mașina de scris, 2000, p. 187) Ei și? Să-i dăm uitării pe morții aștia!

Pentru că nu trăim în România lucrului bine făcut, ci ne-făcut, nu s-a început cu începutul: anularea, după o analiză responsabilă, a deciziilor luate de Tribunalul Poporului. Mai mult încă, au loc ultragieri ale rezistenței anticomuniste, Legea 217, promulgată cu celeritate, reducând posibilitatea de reacție. Intrăm iarăși în deficit de libertate de opinie?

„Lotta continua” (titlul unui ziar de extremă stângă din Italia) contra „criminalilor de război” care trebuie să rămână „criminali de război”, contra „bandiților” din Munții României, care trebuie să rămână „bandiți”. Ca Mircea Vulcănescu ori ca Ion Gavrilă Ogoranu. În București, bustul de pe strada cu numele lui Vulcănescu a fost înlocuit cu bustul lui... Cioran. Mă și mir că nu s-a înălțat pe soclu bustul lui Brucan sau bustul Alexandrei Sidorovici, soție, acuzatoare crâncenă în numitul Tribunal. Cât despre comunism, se încearcă să i se salveze „realizările”. Ce contează teroarea Securității, spitalele psihiatrice pentru nealiniati, frigul din case, cartelele la alimente, „cercul foamei”, cozile de cu noapte pentru lapte și butelie, pe lângă metrou și Casa Poporului?

De-construcția etnicului a fost bine programată. Mari repere valorice sunt atacate ca „trădători de patrie”, exact ca-n vremea Tribunalului Poporului; adevărul (istoric) umblă în continuare ca capul spart. Numim străzi cum indică Alexandru Florian din fotoliul acuzatorului. Mai nou, l-a trecut pe lista de controversați și pe filosoful Ion Petrovici, semnaleză presa și încă n-a aflat că există strada Ștefan Baciu în Brașov. În Cluj nu mai este strada Gyr, închis și de Carol II, și de Antonescu, și de comuniști. Adrian Cioflâncă nu vrea strada Țuța în cartierul Nicolina-Iași. Mai e de demolat și Monumentul eroilor anticomuniști, din Parcul Cancicov din Bacău. Pe troiță sunt câteva versuri de Radu Gyr.

„Este lovită conștiința națională”, declară ritos acad. N. Breban (7 febr., Antena 3), iar noi ezitam să ripostăm la noua formă de terorism ideologic, ca nu cumva să fim acuzați de atitudine incorect politică. Eu, una, n-am aptitudine pentru astfel de atitudine, să-i consider pe Eliade, Vintilă Horia, Mircea Vulcănescu, Cioran, Nae Ionescu, Stăniloae, Steinhardt, Crainic, Țuța, Blaga, Traian Brăileanu, Anton Golopenția personalități de contestat.

Traian Brăileanu, marele sociolog, profesor de sociologie, etică și politică al Universității din Cernăuți, mort la Aiud, în '47, condamnat la 20 de ani de închisoare, a fost învinovățit de „dezastrul țării”. Da, a fost membru al Legiunii Arhanghelului Mihail și senator de Rădăuți; ministru al Educației în guvernarea Antonescu. Asasinarea lui Iorga și Madgearu l-a făcut să iasă din Legiune. N-a plecat din România când ar fi putut și a fost arestat. La proces a spus că elevii lui l-au comparat cu Socrate,

condamnat la moarte de ateniienii lui: „Nu vreau să mă compar cu el, dar cam asta e și situația mea”. A murit la 65 de ani, după 3 luni de Aiud.

Mă întreb dacă ștampila cenzurii, BT-ul (Bun de Tipar, pentru necunosători) nu s-a înlocuit cumva cu PC-ul (politically correctness, pentru cunosători). Iar noua îndochinare PC pare a fi folosită și de vechii (se recunoaște ușor primitivismul dogmatic al proletcultiștilor virulenți) și de noii oportuniști. Iar atacurile se dau, cum s-au mai dat, la nivelul structurii civilizatoare.

Valori morale exemplare interbelice sunt terfelite sau anihilate de-a dreptul pentru că s-ar fi lăsat seduse de sloganuri religioasă-naționale. Și ce-o fi rău în credință și-n patriotism? Nu mai este credința în Dumnezeu și-n țară drumul viitorului? O fi în asta gândire incorect politică? Îi ie românilor Biserica (scrie Petru Ursache în *Etnosofia*), „intră în dramatică derută. Timpurile de astăzi o confirmă”. În ce privește *naționalist*, termenul este rejectabil numai dacă se pune semn egal între el și xenofob, rasist, antisemit. Am mai spus-o: antisemitismul e o boală psihică în opinia mea, ca și antiromânismul, iar încercarea de a-i scoate pe Eminescu, pe Cioran, pe Noica, pe Vintilă Horia vinovați de Holocaust nu-i altceva decât un alt mod de cenzură. Spiru Haret a folosit sintagma „școala naționalistă” (1907). Așa cred că trebuie să fie școala-școală (model Haret) și familia-familie. La fel Biserica, și ea ca o mare familie.

Scrie Maurice de Waleff: „Un popor își merită Eroii viitorului în măsura în care îi respectă pe cei ai trecutului”. Și am avut eroi și martiri cu prisosință. Alex. Ștefănescu îi trimite (în *Golgota țaranului român*, „Adevărul” de 12 iunie, 2015) pe denigratori pe coji de nucă, să învețe *par coeur* biografia luptătorilor contra colectivizării, ca eroul maramureșean Vasile Blidaru. Mă aștept să-l ia de guler milițienii corectitudinii politice, cum au făcut-o și cu Ovidiu Hurduzeu, cu Mircea Platon, cu Sorin Lavric, cu Lucia Hossu-Longin, cu Nicolae Dabija, cu Andrei Vartic, cu Dan Puric... Toți cei care cred că națiunea asigură echilibru, solidaritate au avut parte de contestări pe bloguri dinspre multiculturalii foști cominterniști, dinspre globaliștii foști profi de socialism științific; li s-au raliat și câțiva CC-iști ai lui Ceaușescu, dați de trei ori peste cap ca să capete fețe umane.

Cei care nu vor să rămână victime fără ripostă ale ideologizării comuniste au fost etichetați legionaroizi, criptonaziști, fasciza(n)ți etc. Numai buni de „reeducat” postsocialist. Mircea Platon a fost cel mai atacat conform standardului PC, ca neo-reacționar, ca neo-conservator, ca izolaționist, ca șovin-etnicist, intolerant-sadea... Și mă aștept la alte „drăgălășenii” contra sa după ce a scris recent în „Cotidianul” despre sistemul Curaj și al experților lui în ale educației: „Un sistem care neglijează sau disprețuiește valorile perene, care nu încurajează familiaritatea cu sistemele axiologice stabile, cu permanențele, nu creează altceva decât consumatori tâmpi și mărunți, birocrați corporați, niște oameni nesiguri pe ei pentru că sunt nesiguri pe tot ce (nu) știu. Niște oameni aproximativi”.

Modest Morariu, în Jurnalul (nedat) *Avocatul diavolului*, încheind *Itinerarii*, editura Eminescu, '87, povestește cum a descoperit „insula Ocișor”. În casa de pe coasta Zapozei a Petrișorilor, intelectuali ardeleni, învățători și preoți, „oameni de nădejde ce-au știut să înfrunte cu bărbăție și demnitate urgiile istoriei”, mai exact în salonul preotului Ioan Petrișor, se aflau portretele lui Horia, Cloșca și Crișan. Iar Marcel Petrișor, student, a ajuns pe „corabia morții”, la Casimca, alături de Gh. Calciu-Dumitreasa, ca simpatizant al mișcării budapestane din '56. Ar spune cineva „patriotism găunos”? Poate H.-R. Patapievici, care îi vede pe români „gregari”, „endemic incapabili”, „societate care nu se poate mobiliza în jurul unui bine comun” și asta după episodul decembrist '89, când a curs atâta sânge: „Vom muri și vom fi liberi”. Binele comun: Unirea, și cea Mică și cea Mare, rezistența în munți contra comunismului, a colectivizării, a cotelor (uite că ne-am întors la cote: de imigranți) i-a strâns pe românii capabili de kenoză.

Lașitatea la români, pe care le place unora și altora să bată moneda? Nimic mai fals. După N. Carandino, care l-a închis ochii, Iuliu Maniu n-a plecat capul decât în fața morții. Ca și Monseniorul Ghika, martirul, ca și Valeriu Gafencu, nesancționat de BOR cum ar trebui, ca și Daniil Sandu Tudor, ca și Anton Golopenția, ca și Mircea Vulcănescu. Când „criminalul de război” Mircea Vulcănescu era subsecretar de stat la Ministerul Finanțelor, leul era mai tare decât marca; nu și în timpul când

părinții lui Radu Ioanid slăveau programul „științific” al economiei de „democrație populară”.

Realitatea detenției nu-i istorie ca poveste. Acolo răul a ucis, a ucis, a ucis. Scrie mărturisitorul Grigore Caraza, în *Aiud însângerat*, despre acele vremi de sânge și de teroare: „Muream în fiecare zi, muream în fiecare ceas, muream în fiecare clipă”. Scrie, în *Jurnalul fericii*, Steinhard (ajuns și el pe lista neagră a personalităților de dezavuat pentru că hrănise „un popă legionar” din pachetele lui de mâncare) că în celula de alături, unde se stinsese orb Ion Mihalache, în cumplitul Râmnicu-Sărat, Horia Măcelaru mâncase toate paiele din saltea, în 6 zile de înfometare. Nu, istoria nu-i cea mai frumoasă poveste. Scrie Nistor Chioreanu că „bestiile de legionari”, cum îi numea directorul de la Aiud, colonelul Crăciun, erau cap de listă pentru a fi torturați. Când a reușit să evadeze, la Sibiu (l-au prins după trei luni), toată familia i-a fost ridicată, fără vreo vină: părinții, soția, doi dintre cei trei frați, unul având norocul să nu fie găsit, sora cu copil de 6 luni, o cumnată. La Alba Iulia, într-o celulă plină de ploșnițe, sora lui nu mai avea lapte pentru sugar: ploșnițele îi sugeau sângele; cumnata a fost torturată la curent electric.

Până și dreptul de a muri, când chinurile ajungeau de nesuportat, a fost interzis. În experimentul Pitești au fost omorâți prin schingiuire (din sursele deținuților) 125 de oameni. Cu greutate s-au sinucis Nicolae Petrașcu și Victor Biriș. *Apud* Nistor Chioreanu (*Mormintele vii*, Institutul European, Iași, 1992, p. 217), monstrul Țurcanu urla: „N-ai voie să mori, băiete, decât dacă vreau eu”.

Să fim iertători, ca să nu devenim călăii călăilor, așa cum ne sfătuește o ongistă? Dar lupta dintre virtute și viciu își are modelul în Iisus care strivește sub tălpi aspida și vasiliscul, cele două făpturi malefice ale bestiariului medieval. „Trebuie, spune Părintele Iustin Pârnu, să fim oleacă și buni, dar să fim și aspri”. Cu răul. Părintele a fost preot militar pe front, trecut apoi 12 ani pentru convingerile sale, prin temnițe grele: Suceava, Văcărești, Jilava, Aiud, Pitești, spor de pedeapsă, 4 ani pentru că nu s-a dezis de Dumnezeu.

„DE LA CAP”, n-a conținut să ceară Paul Goma de-a surda. Nu s-a făcut ce trebuia să fie făcut: condamnarea întregului aparat de represiune, de la miniștri și directori bestiali de închisori, la bătăuși și la informatori de celulă. Am ales de-am cules: „un președinte pentru liniștea noastră” (sloganul lui Ion Iliescu), adică a lor. Ca reabilitarea „criminalilor de război” să nu se producă, ba dimpotrivă, cei care o încearcă să fie repede etichetați reacționari-revanșarzi, iar adevăratul proces al comunismului, cu condamnări penale, să se amâne *sine die*. Noi nu i-am declarat „criminali de pace” ai democrației populare: nici pe Nicolschi, nici pe Drăghici, nici pe Pantiușă, nici pe Maromet, director la Jilava, nici pe Goiciu de la Gherla, un diavol în carne și oase, cumnatul lui Dej (precizarea îi aparține lui Octavian Voinea, în *Masacrarea studențimii române. Pitești, Gherla, Rm. Sărat, Jilava, Aiud*, editura Majadahonda, București, 1996), nici pe căpitanul Dumitrescu, director la Pitești în vremea necruțătorului experiment, nici pe colonelul Crăciun de la Aiud. Satrapii de sus, de la conducere, n-au fost deranjați, abia-abia câte un bătăuș de jos. Iar torționarului Alexandru Vișinescu avocații au încercat să-i justifice ororile. Doar n-o să-l contestăm pe acuzatorul public în Tribunalul Poporului, Avram Bunaciu.

Întreb: e abilitat Alexandru Florian, fost profesor de socialism științific, să dea afară iarăși din istorie și din manuale (ca Roller) pe martirii închisorilor comuniste, pe morții fără cruci și fără morminte? Nu vom riposta, ca să ne supunem correctness-ului politic?

Aflu din presă că Muzeul Național de Istorie a fost închis pentru 4 ani (sau pentru cine știe cât timp), iar piesele de patrimoniu cine știe unde vor fi duse și dacă vor fi păstrate cu grijă. Se va mai numi, după restaurare, Muzeu Național? Doar Istoria predată în școală nu se va mai numi nici ea Istorie.

Magda URSACHE

Post scriptum:

Încă o probă că Legea 217 asigură injustiția: de la 1 februarie 2016, la Universitatea Politehnică din București în spațiul Ingineria și Managementul Sistemelor Tehnologice, în prezența rectorului Mihnea Costoiu și președintelui ICR Radu

(Continuare în pag. 18)

Poezie

OCHIUL LUI HORUS
(secvențe)

Dacă nu ați fost alături de noi la înfrângeri nu mai are rost să veniți să cântăm împreună la victorii.

(I)

Nu ai voie să mori
îndeobște când treci strada
mai ales lovit pe o trecere de pietoni,
pentru că lumea ar putea să
creadă că te-ai luat
după bunicul lui *Dorin Tudoran*
sau vrei să-l parafrazezi
pe *Ioan S. Pop* căutându-l
de punga plină cu nimic în timp ce el
îți explica că „*suntem în timp de război*
și poezia e primejdioasă”
când tocmai ce răsărea în
holul hotelului „Opera”
Vinicius cu „*studiul de bărbat pentru*
fagot și clavecin” sub braț și
...și sunt mai fericit decât iarba
melc, melc codobelc
vai, nene, de ce te râzi
c-am sănii călâi și uzi
dar asta era din trecutul secol,
Wonderful Life
de pe vremea când
țigani ne cântau din lac
mai apoi vocea prelinsă, cristalină și
înaltă:
„*Nășteți-vă cu numele de Popescu*
Cristian”
NIMENI și NICĂIERI și NICICÂND
era tocmai el iedul din „Moartea
căprioarei”
Cristian Popescu – moartea nu doare
iar din celălalt capăt al străzii
apărea cu pașii oboșiți, căci
„*frumos îi stă poetului*
într-o groapă cu var înainte de jam
session
e posibil și așa, *Lucian Vasilescu*
ce lume frumoasă, încăpătoare,
ce hârtie albă, sfâșietoare...

(II)

Aici la Sighet
fiecare invitat – poet – poetă
trebuie să-și completeze fișa
înainte de cazare
cât colesterol, câte trigliceride,
numărul de la pantofi, grupa sanguină
și, da, mai întâi vârsta, speranțele,
amăgirile

greutatea, bolile tropicale
bolile amânate și viitoarele boli
(între timp peste toate vocile din
corul greierilor zumzăie cel mai
puternic vocea poetului național
ion mureșeanăăăăh)
înălțime, greutate, tensiune
obiceiuri... care nu sforăie noaptea
care tușește și meniul preferat și
dansurile și albiturile de pat
căci nu-i așa *Unchieșule*
(*Umblând la intrarea în umbră*)
Gheorghe Grigurcu este un poet
pe care-l cheamă *Grigurcu Gheorghe*
OMUL GHEORGHE GRIGURCU – *dixit.*
...pentru că poezii (inclusiv la feminin)
de prea multă poezie fac boli,
le iese herpesul pe gură... pietre la rinichi
ca-ntr-o carieră
ulcere deschise, menopauze, bube dulci
multe puncte negre, *cocon***
hemoroizi, aritmii și uneori
chiar așa boier *Dăncuș* le țâșnește
sângele pe nas de la atâta poezie
și nu-i asta tot un fel de pedeapsă?
cine-i mai suportă, dar mai ales
cât mai pot suporta? Și haidem atunci
să le împrumutăm un tropar de izbăvire

(III)

Totodată nu e bine
să-ți planifici moartea
de sărbătorile religioase
dar nici de cele legale ca
să nu creadă cineva c-ai ales
să mori în timpul liber – și
altcineva ar avea foarte mare
nevoie de tine (sine)
când vocea telefonică a
prietenului *Andrei Zanca* te previne
când scrii în două limbi minți într-una
mic copil fiind mama ți-a pus în
gură pâinea și nu brot, pain, kenyér
pan, panem, Serafime
ah, bucuria mea (noastră) vocea
telefonică a serii, care a produs
un declic și *clac* făcu gâtul sticlei
cu votcă căci fuga e pedeapsa
soldatului chiar și când anii voștri
nu se mai numără, trec sau se cumpără...

O, Sfinte al lui Dumnezeu, Serafime,
auzi-ne pre noi, cei ce cu credință și cu
dragoste ne rugăm ție și nu ne trece cu
vederea pe noi, cei ce avem nevoie de
ocrotirea ta. Acum și în ceasul sfârșitului
nostru ajută-ne și apără-ne cu rugăciunile
tale de săgețile cele pline de răutate
ale diavolului, ca să nu ne stăpânească
puterea lui, ci cu ajutorul tău să ne
învrednicim a moșteni fericirea
lăcașurilor
Raiului. Căci în tine ne punem
Astăzi nădejdea, în vecii vecilor.
Amin!

(IV)

nu e bine să mori în timpul
competițiilor sportive în toiul luptei
cum ar fi când se schimbă liniile
ca la hochei sau când tocmai
coechipierii s-ar putea bucura de

golul înscris, căci după victorii
urmează tristeți, ca și atunci când
în biserica din Hordou *Vasile Muste*
ne-a amintit de părinteasca învățătură
că acolo nu se vorbește iar
noi (voi) căutăm mereu cheia cu
care să închidem rănile contemporanilor
dar, ei – ne-o ascund mereu

*
* *

și ce altă rușine mai mare să nu
poți alunga zăbava și să trăiești
mai repede decât ceilalți
(toți care te înconjoară și te hulesc)
ai putea să mori ca la teatru
unde prin actul patru,
dar pentru asta cineva ar trebui
să-ți pună o vorbă bună
regizorului, scenaristului și spectatorilor...
în final obosit după atâta
frământat de lut, aluat cu atâtea
înnoiri de legământ în spate
*Fluturele**** își primea trofeul din lemn
masiv
în mâini străbătând bărbătește
drumul de la Sighet la Cluj
apăsător de statuia *Ungurului*****.

(V)

...iar acum vă salut și vă aștept la bal
Acest poem avea nevoie de *final*
Toată lumea a înțeles înainte de a fi
Ai voie să mori... *în ultima zi.*

* *Echim Vancea*
** *Gheorghe Pârja*
*** *Vasile Gogea*
**** *Balasz Ștefan*SĂPTĂMÂNA D-LUI
CONSTANDIN

(penitenc)

ce ți-ai fi dorit mai
mult: orologii de apă
arbori sfrijiți
iarbă întunecoasă...
soarele deasupra păstrând
culmile
mare de culori amurgind
melancolia?

sub faldurile ponositei
mantii de pesimist
vecină-ți stă speranța
și mândria.
nasturele tău de aur
spuma nudă clătinată de cristal
umbra numerelor tale –
– aprig profil atingând
nemăsura: motive de a-ți
ascunde identitatea.

liber sufletește
să-ți abjuri nopțile
scuză involuntară
insomniile.
(eventuala cămașă de forță...)

macină-ntruna cuvinte
dezechilibrul morii ideale,
mai întâi unghiile tăiate,
doar duminica
și alte, atâtea iubite
nu îndrăznești să le atingi
luni.

Implicat în jocul
de table
nu-ți mai priesc țigările,
iarna se răzbună și
stalactitele devin lacrimi
(mult ne-am bătut joc
de natură... acum ea)
mi-am pierdut paznicii
dar și oile.
la ce teatru jucați?
asta era marți

miercuri îmi dă cu cotul
de după plită
și-am renunțat la cartofi
aștern iubitei
la gât
o salbă din pietre de
moară până joi de-a
v-ați ascunselea cu alexandrinii
și mandarinii și baptiștii și ceferiștii
ieșind din oglindă
a nu știu câta oară.

cu ochii imaculați
și totuși undeva dezgust,
frica de dragoste – stigmat –
până vineri m-am săturat
de baroc – conștient de
propria rușine, metamorfozat
în cutia Pandorei, alături
speranța, irișii, cărbunii
precum și pâinea ascunsă
în pantaclu: mă invidiau atrizii.

zi mult iubită, și
de neprețuit penultima,
sâmbătă degajând un iz
de indiferență ca
într-un proces de partaj,
imprevizibil și agresiv
mângâindu-i sferile
fierbinți
cu reflexe mute – sănii
păstrați în naftalină
mai apoi decadent
în sfârșeala ce nu întârzie
să răsără.
visul era doar
pentru duminică.

mulțumind pădurii
câmpului, mării,
acest amalgam
cerșind protecție și
croitori –
mulțumind prea puținilor
spectatori încă un chin
se așează între pleoape.
(nu-mi doresc decât o
trandafiric crucificare).

nu-i nimic, reluăm.

Gabriel COJOCARU

Mistica luminii în pictura Părintelui Arsenie Boca

Moto: „Oamenii simpli înțeleg mai bine decât cei cultivați sensul imaginilor.

Vorbirea imaginii e mai complexă și mai directă decât cea a cuvintelor.” (Sf. Ioan Gură de aur).

Primul care a sesizat cu justete sensul „luminii de tonuri deschise” din pictura Bisericii Drăgănescu n-a fost un om tocmai simplu. Înainte să fie întemnițat 17 ani fără să fi fost adusă nici o singură probă a inventatelor vinovății (vezi Nichifor Crainic, *Răspuns la actul meu de acuzare*, în vol. *Memorii. Pribeag în țara mea*, Muzeul Literaturii Române, ediție

Alexandru Condeescu, p. 251), fusese profesor de Ascetică și Mistică la Facultatea de Teologie din București. În locul său avea să predea în 1945-1946 arhimandritul Benedict Ghiuș, asistentul său și mai apoi al profesorului Stăniloae care i-a urmat lui Nichifor Crainic la catedră până când Mistica a fost scoasă din programul de studii.

Intr-o scrisoare către Părintele Arsenie Boca, autorul *Nostalgiei Paradisului* scria despre stilul nou adus de „pictura nouă după viziunea nouă” a călugărului iconar: „Biserica de la Drăgănescu iradiază lumina raiului”. Imaginea de nuanțe paradisiace a sfinților „mângâiați cu penelul” pe zidurile sacre ar reflecta „spiritul și chipul Mântuitorului coborât să ne aducă lumina de sus” (Nichifor Crainic, *Iubite Părinte Arsenie*, în vol. *Părintele Arsenie Boca, Cărarea împărăției*, Deva, 2006, p.331-333). Însăși treimea de ipostasuri ale lui Dumnezeu este descrisă de innografia bisericii ca „o lumină în trei străluciri” (după Rugăciunea Sfântului Simeon Noul Teolog, apud Benedict Ghiuș, *Taina răscumpărării în innografia ortodoxă*, București, 1998, p. 18). Poetul Vasile Voiculescu (practic ucis în temnița comunistă) îi mărturisea indianistului Ion Larian Postolache că experiențele sale mistice l-au purtat prin cele mai felurite spiritualități (budism, teosofie, ocultism) ca să se întoarcă „apoi la Platon și la neoplatonici” dar să sfârșească „prin a dori lumina cea albă, cea adevărată. Și am ieșit afară la ea cu ochii la cer” (Horia Ion Groza, *Rugul aprins: Părintele Benedict, dr. V. Voiculescu*, în rev. „Origini” II/ 2012, p.48).

Arhim. Benedict Ghiuș (1904-1990) – a cărui studenție bucureșteană a fost scurtă, dar fericit plasată în timp (la vremea Asociației Criterion inițiată de Petru Comarnescu, Mircea Vulcănescu și Mircea Eliade, când conferințele filozofului Nae Ionescu, inițiatorul Școlii trăiriste, erau extrem de prețuite) – precizase cu filozofică limpezime că există o înțelegere total raționalistă pentru care „chipul și asemănarea lui Dumnezeu în om” ignoră „chemarea omului la trăirea divină”. Pentru Sfinții Părinți, chipul lipsit de asemănare este întunecat, asemănarea fiind „frumusețea cea firească a chipului”. A crede că asemănarea se reduce la „conștiință, voință liberă și rațiune” reprezintă o înțelegere total raționalisă și ca urmare „total trunchiată” (arhim. Benedict Ghiuș, *Taina răscumpărării...*).

La una dintre predicile ținute pe când era „ctitor de frunte al Filocaliei românești”, ierom. Arsenie Boca luminase oarecum această problemă spunând că „noi nu suntem născuți de timp, ci de veșnicie. Deși trăim o vreme îmbrăcați de lumea aceasta, ni se întâmplă adesea ca fratele vis și sora moarte să ne dea târcoale și să ne despice făptura în două. Atunci scăpăm de chingile lumii văzute și ne trezim într-un alt fel de a fi și de a cunoaște”. În finalul interpretării sale dată parabolei fiului pierdut, starețul Mănăstirii Brâncoveanu se arătase interesat de „cauza pentru care omul ajunge să piardă chipul lui Dumnezeu” (vezi Isabela

Gheorghe Grigurcu – laureatul Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu

Poetului Gheorghe Grigurcu, care își va sărbători peste două luni cea de 80-a aniversare, i s-a acordat la a XXV-a ediție, Premiului Național de Poezie Mihai Eminescu pentru Opera Omnia. El a primit, în cadrul unei gale speciale organizate în sala Mihai Eminescu a Hotelului Rapsodia din Botoșani, marele premiu în valoare de 25.000 de lei și titlul de cetățean de onoare al municipiului Botoșani.

Gheorghe Grigurcu a fost nominalizat pentru Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu alături de Nichita Danilov, Ovidiu Genaru, Ioan Moldovan, Aurel Pantea, Marta Petreu și Liviu Ioan Stoiciu, iar juriul condus de Nicolae Manolescu l-a stabilit câștigător.

Unul dintre cei mai importanți critici literari contemporani, Gheorghe Grigurcu s-a născut pe 16 aprilie 1936 la Soroca (Republica Moldova). A urmat liceul la Oradea și, un trimestru, Școala de Literatură „Mihai Eminescu” din București. A

absolvit Facultatea de Filologie a Universității din Cluj (1958) și este Doctor în filologie al Universității din București (1975). A fost profesor la Oradea; redactor la revista orădeană „Familia”, la „Viaă Românească”, „Contemporanul. Ideea Europeană” și în prezent este directorul revistei „Acolada”. A colaborat și semnează și în prezent, diferite articole și cronică literară la mai multe ziare și la majoritatea revistelor literar-culturale din țară.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România a fost distins cu Premiul Opera Omnia al Uniunii Scriitorilor pe anul 2000. Pe parcursul activității sale extrem de laborioase i-au fost decernate Premiile Uniunii Scriitorilor din România, ale Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, Asociației Scriitorilor din București, ale revistelor „Familia”, „Convorbiri literare”, „Euphorion”, „Mozaic”, „Cuget liber”, Premiul național „Tudor Arghezi” (Tg. Cărbunești), Premiul orașului Bistrița, Premiul Serilor de la Brădiceni, Premiul Festivalului internațional de poezie Emia (Deva), Premiul Asociației Culturale „Duiliu Zamfirescu” (Focșani), Premiul Opera Omnia al Uniunii Scriitorilor din România, Premiul orașului Beclean, Premiul de poezie (Desești, Sighet), Premiul „Virgil Mazilescu” (Corabia), Premiul Consiliului Județean Gorj, Premiul Național Monica Lovinescu-Virgil Ierunca (2009). Manifestarea Colocviile tinerilor scriitori care au debutat în 2012 și care s-a desfășurat la Alba Iulia în aprilie 2013, i-a acordat scriitorului Gheorghe Grigurcu Premiul de Excelență.

Vasiliu-Scraba, *O nouă interpretare a Parabolei Fiului Rătăcitor*, în rev. „Origini. Romanian Roots”, ISSN 1094-5814, vol. XVI, July-Dec. 2012, pp.52-55).

Într-o schiță pentru o cuvântare la sfințirea Bisericii Drăgănescu (2 X 1983) unde i-a fost total interzis să ajungă, Părintele Arsenie Boca n-a menționat doar noutatea adusă de cele două registre „unul mai mare sus și altul, la o scară mai mică jos” în care a realizat pictura, ci a scris și despre evoluția „de la chip la asemănare” care ar fi „continuitatea de conștiință a atotprezenței lui Dumnezeu” (Părintele Arsenie Boca, *Geneza picturii*, în vol. „*Capela Sixtină*” a ortodoxiei românești: *Biserica de la Drăgănescu*, Deva, 2005, p. 16). Această continuitate de conștiință transpare din privirea sfinților, din chipurile lor luminate de ochii extrem de vii. Preotului paroh de la Drăgănescu îi părea, de pildă, că Paisie de la Neamț „parcă vorbește, parcă este viu, parcă ar sta să-l întrebi ceva.” (pr. Savian Bunescu, 1991, înregistrare video cu prezentarea Bisericii, fragmentar transcrisă în vol.4 de *Mărturie*, Ed. Agaton, Făgăraș, 2011, p. 207).

După Simion Noul Teolog – citat de Părintele Benedict Ghiuș ⁽¹⁾ în lucrarea sa de doctorat despre *Doctrina răscumpărării în innografia Bisericii* (1946)-, omul ar fi „chemat să se împărțesească de Dumnezeu, până a se face un dumnezeu-creat. Chemarea aceasta împlinită se numește *asemănare*”

Părintele Arsenie Boca în paginile scrise despre pictura bisericii (probabil în 1983) a sugerat o gradatie a asemănării, de la Maica Domnului care ar avea „cea mai mare asemănare cu Domnul Hristos”, la cei patru „martori ai Adevărului” care au fost evangheliștii. Accentul pus de Părintele Arsenie pe *asemănare* înțeleasă ca permanentă conștientizare a atotprezenței lui Dumnezeu face ca figurile sfinților, deși diferite, să aibă un aer comun. Aceasta a dus în 2007 la „descoperirea” autorului icoanei cu Sfânta Parascheva expusă la biserica Sfântul Antonie unde paroh fusese preotul cu care Nae Ionescu scosese în 1928 revista „Logos”. Preotul Popescu Victor (1897- 1978), căruia sub comuniști nu i s-a mai publicat nici o scriere, fusese bibliotecar și duhovnic (1934-1948) la Seminarul Central „Radu Vodă” la vremea când Părintele Arsenie era student la Belle Arte și la Academia de Muzică Religioasă, fiind cazat în căminul studentesc de la „Radu Vodă”. Desigur că

Părintele Arsenie Boca l-a cunoscut în acei ani pe viitorul preot paroh de la biserica Sfântul Antonie. Iar cum hramul Bisericii de la Bogata Olteană (a cărei frescă pictată de Părintele Arsenie Boca a fost distrusă de securiști cu ciocanul) este Sf. Parascheva, e foarte probabil ca icoana să fi fost pictată pentru acea biserică al cărei paroh a făcut detenție politică și înainte și după 1964. Mai fascinantă decât descoperirea autorului micii icoane cu Sfânta Parascheva (pornind de la *asemănarea* ei cu icoana Învierii Domnului de la Biserica Drăgănescu văzută într-o carte) ne pare însă următoarea revelație avută de același student la Teologie (Alexandru Valentin Crăciun), prin care i s-a descoperit partea pictată de Părintele Arsenie Boca la Elefterie ⁽²⁾: întreaga boltă a altarului cu imaginea Maicii Domnului ținându-l în brațe pe Iisus copil în haine de pușcăriaș (*Formula As*, nr. 822/ 2008). De data aceasta, nu numai adevăratul autor al picturii ci și semnificația ei, tănuțită mai mult de patru decenii.

Isabela VASILIU-SCRABA

¹ După ce fusese în 1937 prefect de studii la Internatul Teologic din Cernăuți și pe urmă profesor la Liceul Seminarial din Bălți, părintele Benedict Ghiuș a fost hirotonit ierodiacon de mitropolitul Gurie Grosu care l-a adus la Chișinău. Părintele Arsenie Boca s-a aflat și el la Chișinău (de la începutul lui octombrie 1939 cu o bursă de trei luni) locuind „în obște monahală de pe lângă Palatul Arhieresc din Chișinău” (Pr. Streza Nicolae Zian, *Catisme ale Părintelui Arsenie Boca*, 2008).

² Părintele Arsenie i-a spus preotului paroh ca n-a mai pictat nici o altă biserică, „a lucrat doar puțin la Elefterie”. Biserica Drăgănescu e prima și ultima, făcută ca o „jertfă, ca un omagiu”. Pentru darul pe care i l-a dat Dumnezeu, lasă în urma lui „această pictură, ca să fie pentru toți” (*Părintele Arsenie – un om mai presus de oameni*, Făgăraș, 2011, p.210).

Interviul Acoladei: MARIANA CODRUȚ „...Văd batjocura sinistră la adresa limbii române”

Dragă Mariana Codruț, am fost între cei care au participat la intrarea în lume a cărții tale de poezie, *HIATUS. Apariție a Editurii Paralela 45*, cu o copertă semnată de Ion Barbu. Am venit special pentru cartea ta, la Târgul Gaudeamus, o manifestare care lasă loc speranței că putem trăi mai frumos, că putem re-

naște, prin cititul cărților. Sunt gata să șterg ce am scris, pare că mă odihnesc între cuvinte frumoase, că am acest privilegiu, dar că trăim de fapt într-o realitate care ne îndepărtează de esența noastră. O spui într-un poem pe care îl găsec postat pe Facebook, în data de 8 Noiembrie 2015: „Scriu poezie împotriva lumii din mine”, așa începi. Acest „împotriva” l-am simțit extrem de acut în ultima vreme, în însemnări, în atitudinea ta, în poeziile tale. Te simt ca pe un om frumos și neîmpăcat, pentru care poezia nu este doar refugiu. Cum schițezi autoportretul poetice care se arată lumii prin ce are ea mai bun?

Mulțumiri că ai venit la lansarea de la Gaudeamus, dragă Lucia, unde ne-am văzut pentru prima dată dar, grație facebook-ului, am știut dinainte că vei veni. Și e bine că a fost așa: o bună parte a breslei îmi e cunoscută doar din scris, de aceea când ies „în lume” (fapt care îmi provoacă o mare tensiune nervoasă) pot călca în străchini, nerecunoscându-i pe cei întâlniți... Cum schițezi un rapid autoportret? Pentru că le am la îndemână – le-am trecut la referințele critice din vol. *hiatus* –, mă voi folosi de cuvintele lui Gheorghe Grigurcu, dintr-o cronică (1995) la alt volum, *existență acută*, publicat de Cartea românească: „Poeta nu prezintă un eu docil, ci unul polemic. Ea dă glas unei permanente confruntări care are ca punct de plecare un proiect, un «vis»”.

Cartea ta de poezie a apărut după opt ani de trăire poetică. Prezentarea a fost superlativă. Atât Daniel Cristea-Enache, cât și Călin Vlășie au situat cartea pe locul meritat al evenimentului editorial, important în caracterizarea statutului tău de poet excepțional la ora aceasta. Viețuiești la Iași, în orașul care a dat după război poeți de primă mărime, și menționezi acum triada Ursachi, Ivănescu, Laurențiu. Cum te raportezi la orașul studenției tale? Și, mai ales, cum ai depășit granițele geografice, scriind poezie, intrând în circuitul poetic larg, fără margini?

Da, recenta mea carte de poezie, prima de inedite după o pauză de 8 ani (de mirare că n-a stat încă pe atîția în computer...), a fost prezentată generos la târgul de carte din noiembrie de editorul Călin Vlășie și criticul Daniel Cristea-Enache, fapt care m-a bucurat. Acum: la triada ieșeană amintită de tine, dă-mi voie să-l adaug musai, din aceeași generație, pe Emil Brumaru, un poet singular, de neconfundat în literatura română, grație puternicelor lui mărci stilistice. Cum mă raportezi la Iași? Și așa, și altminteri. Ca să n-o iau de la patuzopt, ci doar de la revoluție: cu grațitudine față de Silviu Lupescu și editura Polirom, pentru că mi-au editat 3 cărți și mi-au acceptat sau propus colaborarea ca lector de carte și traducător de broșurele de popularizare, într-o vreme foarte dificilă pentru mine; tot cu grațitudine față de câțiva scriitori (înainte de toți, Emil Brumaru, Mihai Ursachi, Liviu Antonesei, Ovidiu Nimigean, Bogdan Crețu) care m-au citit și „citit” cu atenție. Și cu o din ce în ce mai accentuată detașare și mai palidă revoltă față de alții (punctul de maxim al revoltei o fi fost acum vreo 5-6 ani, când am migrat la Asociația Scriitorilor din Sibiu, fără să cunosc orașul sau asociația).

Granițele Iașiului le-am depășit, încă de la debut, ca toți scriitorii despre cărțile cărora s-a scris în revistele importante din București și din țară. Granițele țării le-am trecut destul de puțin, fie publicând în niște reviste străine proză sau poezie, fie prin prezența în câteva antologii ori cărți colective. Cît despre „intrarea în circuitul poetic larg, fără margini”: frumoasă metaforă...

În interviurile pe care le găzduiește revista „Acolada”, am încercat, în cazul poezilor, mai ales, să descopăr filonul

original, cel care dă substanță și identitate celui ce scrie. Care sunt amintirile, legămintele tale față de locul nașterii, satul Prisacani?

Satul natal de pe malul Prutului conține fundamentele mele: mama și natura. Mama – un om drept și plin de miez, de care mi-e dor mereu – e un reper perpetuu de căldură, umor, bun-simț. Și tot ea mi-a trezit interesul pentru literatură. Iar natura... sînt fericită că mă hrănește acum la fel de intens ca în copilărie.

Mariana Codruț, puține voci s-au implicat cu atîta putere în spațiul virtual, așa cum o faci tu în ultimul timp. Și nu pentru a face însemnări de tip jurnal intim – importante și ele... –, ci pentru a apăra o cauză. Ce câștigă (verbul e rebarbativ...) poetul fiind observator al celor ce se întîmplă în jurul lui? Ai simțit solidaritate? Ce te-a nemulțumit? De unde vine lipsa asta de pace și confort? Crezi în drumul comun al generațiilor poetice?

În ultimii mulți ani, am trimis rar texte la publicațiile din țară, deși scriu mereu, și am ieșit din casă și mai rar decît în tinerețe. (Pînă la un punct, nu mă miră deci prea tare că unii scriitori din valurile proaspete abia de au auzit de mine. Spun „pînă la un punct”, fiindcă pînă acum eu am scos cărți cu o frecvență destul de regulată; nu mai departe, una în 2007 și două în 2011.) În toată izolarea asta voită și nevoită, facebook-ul a apărut ca o găselniță fantastică: poți fi prezent printre oameni fără a fi propriu-zis. Totuși, deși am cont din toamna lui 2012, nu sînt o asiduă, o riguroasă frecventatoare nici a acestei rețele, socializarea în public cu oameni necunoscuți cam crispindu-mă, iar cu prietenii preferînd să vorbesc pe privat sau la telefon. Dacă o folosesc mai puțin pentru socializare, în schimb o exploatez la maxim ca revistă, unde pot citi/ vedea ce mai scriu/ creează alții și unde pot publica foarte comod, foarte ușor. Așa că public din cînd în cînd poezie, proză, articole, desene. Și, de sînt pe fază, reacții la politic & social, la lipsa de obraz, la tupeu, la golănie. Dar numai cînd îmi ajunge cuțitul la os, cînd cele auzite sau văzute mă șochează profund. Iar dacă mă șochează, ce să fac?, nu mi-s la îndemână politețurile, finețurile, datul pe după cireș. Așa stînd lucrurile, era de așteptat să trezesc destule inimicții cu reacțiile mele, pe care nu pot să mi le reprim fără să nu am senzația că mă îmbolnăvesc. Există totuși o serioasă compensație: publicînd pe facebook mi-am lărgit cercul de cititori și mi-am făcut noi prieteni. Am simțit solidaritate. Pe care știu s-o apreciez și s-o răsplătesc: cînd cineva mă convinge că le merită, poate conta de-adevăratalea pe simpatia, căldura ori susținerea mea.

Cum să nu cred în drumul comun al generațiilor dacă duc spre poezie autentică? Prețuiesc scriitorii și mai tineri, și mai în vîrstă decît mine și mă bucur de prețuirea unora și mai tineri, și mai în vîrstă. E normal, în literatură nu există astfel de granițe. Dar asta nu înseamnă că eu sînt de acord cu tot ce fac și spun ei ori că ei sînt de acord cu tot ce fac și spun eu. Nu vorbim în cor. Nu se pune problema să mergem la grămadă. Ar fi și aberant: scriitorul/ artistul adevărat este sau trebuie să fie, în opinia mea, un singuratic, un independent, după ce-a depășit frisoanele firești ale vîrstelor foarte june, predispușe la asocieri de grup.

Cine ești tu, Mariana Codruț? Un răspuns vine din paginile cărții tale. Poeme precum „În august”, „Libertatea noastră aurie” sau „Viață comunitară” au puterea de a defini câte ceva din biografie. Dar poezia face mai mult decît să lumineze sâmburele istoriei personale. Cum vezi tu acest dar, această povară – dar hai mai bine să nu încerc eu cuvintele.

Sînt un om care luptă continuu pentru păstrarea echilibrului sufletesc și a forțelor sale interioare. Și nu e simplu, în condițiile în care trăiesc numai din salariu, cîștigurile din scris fiind nesemnificative; cînd o vacanță modestă, la o pensiune din Bucovina sau la mare, să zicem – dar și pe aceea mi-o permit foarte rar –, mă pune la post pe mult timp, cum știu sigur că li se întîmplă și prietenilor mei, fie ei sau nu scriitori ori artiști... Nu e simplu cînd, ca redactor de vreo 23 de ani la o editură universitară, văd batjocura sinistră la adresa limbii române, a rigorii științifice, a cărții, la care se dedau cu cinism ori inconștientă nestînjenită majoritatea cadrelor... Nu e simplu cînd văd cum cineva, odată ajuns în poziție de putere într-o instituție, inclusiv cele ale uniunilor de creație, începe fără zăbavă și vitejește, ca leul, să ia cu japca de unde

Lucarnă

Șerban FOARȚĂ

Paul Valéry
VINUL PIERDUT

Cîndva, n ocean lăsat-am (dar,
Sub care cer, nu pot să jur)
Să-mi cadă, hăului în dar,
Un strop din vinul cel mai pur.

De ce a fost să-l pierd pe mări?
Unui oracol am dat curs?
Unei lă-untrice chemări,
Că, n loc de sânge, vin am scurs...

O purpurie-ntunecare
Pe fața apei, după care,
Din nou, prin clarul ei străvezi...

Curs vinul, ce beție-n unde!
Iar în amarul aer vezi,
Săltînd, fantasmele afunde...

apucă, să acumuleze influență pentru el și amici, pentru familia și coana Joița dumisale. Înfundînd astfel și instituția, și țara într-un enorm căcat. Adică, pe de-o parte, în sărăcie, în compromiterea ideii de valoare și de competență; pe de altă parte, în frică și oportunism. Fiindcă, ușor de observat, mulți dintre compatrioții noștri care vor să-și atingă scopurile sau să le fie recunoscută valoarea, văzînd că nu reușesc în mod firesc, se lasă înhămați de stăpîn, deci renunță într-un fel sau altul la propria libertate. Sigur, în ce-i privește pe scriitorii și artiștii – că oportunismul lor mă derutează cel mai tare –, lucrul ăsta nu se întîmplă numai în România ori numai acum. Dar, nu?, una e să te înhame un rege, o somitate sau pur și simplu un om drept, atît de rar și de luminos, și alta un parvenit ori un nemernic, fie ei și galonați cu toate titlurile și cocorațiile din lume... Apropo: ai observat că acum la noi, în tocșouri și anchete televizate au ba, nu se vorbește (dacă se mai vorbește) despre libertate decît în relație cu dictaturile care o restrîng sau reprimă total, nu și ca valoare în sine, dezirabilă pentru un om? Șocant: scăpați de Ceaușescu, nu ne mai interesează tema, mai mult, ea nici nu mai există! Și asta într-o țară în care frăția cu dracu' e la mare cinste, într-o țară în care pe buzele tuturor sînt termeni ca descurcat, aranjat, combinat, învîrtit, manevră, influență, speculație, sforăraie, tocmeală – păi da, unde nu-i lege, e tocmeală! Mai trist e că nu doar formatorii de opinie, dar nimeni altcineva, nici școala, nici biserica, nici familia și cu atît mai puțin tradiția/ folclorul, nu pledează pentru, nu valorizează libertatea, independența, gînditul pe cont propriu al românului și nu-l încurajează să respingă pupincurismul, sevilismul, reușita cu orice preț. Rezultatul se vede cu ochiul liber: e o harababură teribilă în țară, unde mai toate par cu josu-n sus. Iar în literatură, dacă tot vorbim despre ea: mie nu mi se pare întîmplător faptul că sîntem mimetici și „morți” pînă la Dumnezeu!

Mă rog, ar fi mult de vorbit, dar revin la ultima parte a întrebării tale: ei bine, în lupta asta a mea pentru păstrarea forțelor și echilibrului interior, scrisul mă ajută enorm. De aceea nu aș renunța la el niciodată, indiferent care ar fi soarta lui.

Îți mulțumesc pentru ocazia acestei întîlniri, prima din viața noastră...

Și eu îți mulțumesc.

Interviu realizat de

Lucia Negoită

Iași-București, decembrie 2015

Așchii dintr-un jurnal de cititor

Tur de bibliotecă

Lângă un om mulțumit de sine, s-a așezat pe nesimțite o bibliotecă. Omul sărbătorește de unul singur mulțumirea de sine cu vin roșu ca sângele de taur. Biblioteca se apropie și mai mult, dar omul mulțumit de sine nu observă nimic, își ajunge sieși și sărbătorește aceasta cu vin roșu ca sângele.

*

Grușenka, personajul feminin al lui Dostoievski – o poezie expresionistă.

*

Melancolie bacoviană: „Dorm volumele savante-n înghețatele vitrine”.

*

Woland din *Maestrul și Margareta* este nu atât Diavolul, cât un Dumnezeu „pe invers”, un Creator al haosului și al întinericului.

*

Spre seară, cerul e murdar de pete-pete de nori. Parcă-l văd pe Woland ridicând palma și ștergând cerul ca pe-un geam aburit.

*

Exces de amabilitate ca o benignă găselniță diplomatică. Groomul de la Hotel de Paris din *Memoriile unui trișor* de Sacha Guitry povestește o mică întâmplare: „Într-o seară, contele Greffulhe – căruia îi răspundeam cu «Da, domnule!», la nu știu ce întrebare pe care mi-o pusese – mi-a cerut: – Te rog să-mi spui «Domnule Conte». Începând de a doua zi, le-am spus tuturor «Domnule Conte»./.../ Pe conți, modul meu de adresare îi mulțumea, iar pe ceilalți îi flata”.

*

Un poet mereu vesel și entuziast – un nonsens.

*

Ioan F. Pop crede că „Dumnezeu nu ține audiențe”. Eu credeam că întâlnirile cu Moise de pe munte sunt veritabile audiențe...

*

Sunt un cititor pe dos? Mă înnegresc zăpezile lirice.

*

Fructul de ananas, ca o statueta postmodernă.

*

Un tur din zori al bibliotecii. Recitești o poezie de ici, un fragment subliniat din Dostoievski, de care nu-ți mai aminteai, o sentință cinic-cabotină din Cioran, un început de roman din colțul din dreapta sus a ultimului raft... Un tur de bibliotecă precum un tur de bufet suedez la o sindrofie: o măslină de ici, o tartină de colo, un peștișor cu lămâie de pe tava golită pe jumătate...

*

Poem pe cât de simplu și lapidar, pe atât de atotcuprinzător, poem de Vladimir Burici (în traducerea lui Leo Butnaru): „A pune toate lucrurile la locul lor/și să plec!”

*

Să povestești *Război și pace* într-o frază de trei rânduri. Aud că există un critic care poate așa ceva. Ba, în fraza respectivă se află și sentința despre roman plus portretele primelor 17 personaje.

*

Jean Cocteau: „Poezia este o morală. Numesc prin morală un comportament secret, o disciplină construită și guvernată potrivit aptitudinilor unui om care refuză imperativul categoric, imperativ ce deformează mecanismele”.

*

Înterup lectura de cele mai multe ori a volumelor în care poeziile sunt numerotate și n-au titlu. Poetul mi se pare lipsit de imaginație. Prefer un poem din trei cuvinte care are un titlu de cincisprezece.

*

ITINERARIILE PLASTICE

Activismul artistic, între decizie și spontaneitate (II)

Acest produs nu se mai poate vinde și nici cumpăra pentru că el nu mai există ca obiect. Artistul plastic a îmbrăcat, într-un fel, haina actorului, dar a unuia care își joacă propriul său scenariu, își reproduce propriile idei și refuză proiectului său orice finalitate. El renunță la materialele sale consacrate, renunță la suporturile cunoscute, se apleacă spre realitatea imediată și intră voluntar în malaxorul ei. Orice obiect îi poate fi util, orice material poate fi recuperat, folosit provizoriu și apoi abandonat. Fără pînă, șevalet, piatră, penel sau daltă, el oferă un spectacol fără consecințe și folosește de cele mai multe ori expresia propriului său corp, plastica mișcării și narațiunea gesturilor. Evoluind într-un spațiu comun, cu predilecție într-unul public, artistul se integrează în ritmurile vieții obișnuite, în cel mai rău caz doar ca o apariție ciudată. Publicul este spontan, neselectat, amestecat ca interese, ca nivel de înțelegere și ca sistem de reacție. Și el sfîrșește prin a nu mai fi un public propriu-zis, ci un participant direct, o componentă vie în acțiunea care tocmai se desfășoară.

Acestă formă de manifestare artistică, neconvențională în raport cu arta tradițională, reprezintă o reînnoire la social și la problemele omului concret. Și ea transmite semnalul unui șir de crize: al unei crize de comunicare, al unei crize de creație și al unei crize care privește existența însăși. Artistul decede din condiția lui exemplară, de purtător de cuvânt al umanității, și își asumă un mod de a fi perisabil și derizoriu. Din mesager și comentator al unei idei înalte, el devine agentul unei frustrări colective și comentatorul istoriei imediate. Convențiile estetice dispar una câte una și în locul lor se instalează gesturile obișnuite, traumele vieții de zi cu zi. Pînă și ideea agresiunii pe care viața socială o exercită asupra individului și asupra grupului capătă expresii directe. De multe ori artistul își construiește deliberat un scenariu agresiv al cărui obiect este propriul său corp. De la suferința abstractă, încorporată într-o creație simbolică, el trece la o suferință propriu-zisă pe care și-o provoacă singur în timp ce o propune și celorlalți ca model. Mijloacele prin care se realizează aceste acțiuni sînt diverse și în afara oricărui prejudecăți. Elemente vizuale și sonore, mișcări scenice și reflexe ale unui ceremonial teatral se asociază și construiesc împreună un discurs care amintește de ritualurile primitive, cînd artele nu erau încă diferențiate. În toată această gesticulație se poate lesne citi o stare de impas și disperare. Ieșirea artistului în stradă, denunțul inutilității de a crea paralel cu viața și dezvăluirea nenumăratelor disfuncții sînt mai mult decît capricii ale unei simple dorințe de înnoire. Ele sînt forme specifice de luptă, strigăte împotriva încorsetării individuale și încercări alternative de a lărgi orizontul libertății. Acte lucide, aceste acțiuni au și o doză de dramatism, măcar și numai pentru a salva cunoscuta relație dintre luciditate și dramă.

III

Cele mai frecvente forme de acțiuni colective de la începutul anilor 90, de *performance* în grup, au fost cele represive și cele revendicative. Capetele lor de serie sînt invaziile de mineri și marșurile sindicale. În primul caz, deși este vorba de o agresiune oarbă, de o barbarie imposibil de explicat și cu atît mai puțin de justificat, spectacolul ei oferă nenumărate posibilități de lectură. Chiar dacă reprimarea și umilirea celor

Pavel ȘUȘARĂ

(Continuare în pag. 19)

Expresionismul timpuriu, atît de pronunțat, de acut, basorelief în bazalt. Trakl: „...amuțește cătunul negru din vale/ De parcă crucea ar coborî colina albastră a calvarului,/ Pămîntul tăcut își azvârle din adânc morții”.

Dumitru Augustin DOMAN

Război public cu mize private

Miza enormului scandal care zguduie azi România ar trebui să fie cunoscută de toată lumea: închiderea postului de știri Antena 3. Simplu ca bună ziua. Numai că „organele” noastre, subtile și competente cum le știm din ultimii vreo 70 de ani, nu-și nimeresc nicicum ținta. Și Antena 3 continuă să emită – mai eroică, mai credibilă și mai victimizată ca niciodată. Rateurile „organelor” bat toate recordurile.

Dar de ce să fie închisă Antena 3? Asta dincolo de atentatul evident la libertatea presei și de pierderea multor locuri de muncă. Pentru că se apropie din nou blestematele de alegeri. Și, în ultimele vreo două-trei runde, Antenele lui Dan Voiculescu (sau ale fiicelor lui) s-au transformat brusc în partid politic, ba „purist” (de la PUR), ba „conservator” (de la Partidul Conservator, dar fără nici o legătură cu Titu Maiorescu sau P.P. Carp, adică o impostură) și au trimis în Parlamentul României mai mulți gorobeți „democratici” în scaune de senatori sau deputați. În disprețul total al alegerilor libere și democratice. Sau al egalității în fața legii, de exemplu (abuz de poziție dominantă).

Dan Voiculescu, cu banii de la Crescent și Dunărea, și-a construit și un imperiu de presă pe lângă cel de afaceri și cu de la sine putere trimite în Parlament oameni care să-i apere interesele economice. În asociere constantă cu PSD, care se folosește masiv de Antene, mai ales de Antena 3, pentru a-și face campanie electorală patru ani neîntrerupt. E corect? Nu, nu e corect. Desigur, din cînd în cînd, pentru interese și din obligații sau strategii de moment, anteniștii pot fi și liberali, antonescieni (de la Crin) sau iohanniști. Între timp, the Godfather Dan Voiculescu și-ar mai fi construit în interiorul trustului și un serviciu de informații, condus de „președintele” unei organizații-fantomă, domnul Mugur Ciuvică. O fi adevărat? N-o fi adevărat? În asemenea chestiuni de „servicii secrete” e greu de răspuns. Că doar de aceea sînt secrete!

Condamnarea lui Dan Voiculescu la zece ani de pușcărie, cu confiscarea unei importante părți din avere, s-ar fi făcut printr-un proces foarte discutabil, controversat. Ca și în cazul procesului fostului prim-ministru Adrian Năstase. Amândoi ar fi fost pedepsiți pentru alte fapte decît cele despre care a fost vorba în procesele propriu-zise. Toți cunoscătorii și oamenii informați sînt convinși de asta. O fi așa? N-o fi așa? Și dacă este într-adevăr așa, cine hotărăște să se facă asemenea procese măsluite? Care instanță și după care Constituție? Ambele procese, al lui Năstase și al lui Voiculescu, s-au desfășurat sub președinția lui Traian Băsescu. Toată lumea informată arată cu degetul spre acesta. Și dacă e adevărat, pe ce bază legală a luat Traian Băsescu asemenea decizii?

Între timp, Antena 3, mai ales datorită informațiilor culese de Mugur Ciuvică și Grupul său de investigații politice, a reușit să-l înfunde pe fratele lui Traian Băsescu, Mircea Băsescu, condamnat în primă instanță la patru ani de închisoare cu executare. Carierele sau imaginea publică a unor importante figuri din camarila lui Traian Băsescu au fost făcute țandări în primul rînd datorită investigațiilor Antenei 3. Pot fi enumerați în grabă Elena Udrea, Gheorghe Ștefan, Dorin Cicoș, Adriean Videanu, Roberta Anastase, Ioan Olteanu, Elena Băsescu, Crinuța Dumitrescu, Marcel Hoară, Alina Bica, asfaltatori, diversi oameni de afaceri în partid, dar mai sunt și mulți alții.

Războiul e în curs. Mai mult, Traian Băsescu se pregătește, cu micul său partid, o ridicolă oaste de strînsură, să participe la alegeri. Cu gurile de foc ale Antenelor îndreptate împotriva sa, are el vreo șansă să-și facă aleși primari, consilieri, și să trimită în Parlament senatori și deputați? Greu de crezut. Cu atît mai mult cu cît fostul președinte Băsescu, la mai bine de un an de la alegerea lui Klaus Iohannis și la câteva luni de la ieșirea din joc a lui Victor Ponta, e încă ținta principală a Antenelor, mai ales a Antenei 3.

Desigur, prea puțini vorbesc pe șleau despre asemenea „chestiuni” și „aspecte”. În schimb, se analizează pe larg și profund confiscările, executările, evacuările, legile, principiile, ce dracu! Cu toate cifrele macroeconomice strălucite, multe mari companii românești gâfăie în insolvență sau intră în faliment, micile și mediile întreprinderi gem și se închid în ritm alert. Majoritatea românilor – care nu sînt nici „anteniști”, nici „bășiști”, nici „organe” – așteaptă disperată să iasă urzicile, măcrișul și ștevia, și nu mai au nici o preocupare pentru nici un fel de alegeri. Prea s-au fript de fiecare dată deși au încercat cu tot spectrul. Nu mai cred nici în Iehova și nici în Antene (și cu atît mai puțin în Traian Băsescu).

Petru ROMOȘAN

Români la Paris

Fuga din cetatea salvării (XI)

S. Alexandrescu: Este o chestiune de procedură, textul poate fi puțin reformulat și lărgit la toți scriitorii, și la cei care nu sunt originari din România... Doriți să-l semnăm imediat sau vreți să vi-l trimitem acasă, pentru că evident textul nu e într-o formă

definitivă, dar cred că suntem de acord asupra conținutului? Deci poate că ar fi bine să începem chiar acum să semnăm ca să fie un prim gest concret al acestei întâlniri de astăzi seara.

Signăm pe o filă separată.

Dan Culcer: Propunerea pe care ați făcut-o mi se pare interesantă și trebuie neapărat să ne adresăm și altora, potența, putința de a fi eficienți ar fi mai mare.

Dumitru Țepeneag: Semnăturile occidentale sunt atât de ușoare încât devin lejere.

Alte voci,

Dumitru Țepeneag: Pe noi ne interesează în primul rând unitatea noastră.

Sorin Alexandrescu: Să continuăm cu discuția.

Alexandru Sincu: Am o propunere pe care aș vrea să o formulez. La al cincilea paragraf, mai mulți dintre cei de față și-au manifestat și încrederea că această societate a Scriitorilor Români să fie reînțemeierea acelei Societăți care, într-un timp pe care noi cu toții îl dorim cât mai scurt, să-și aibă sediul la București. Pentru aceasta aș propune ca în statut chiar, acolo unde se spune că sediul SSR este la... să se adauge termenul ...temporar. Sau să se gasească altceva? Să se adauge într-un fel sau altul intenția [precizarea] că acest sediu nu este în mod necesar și permanent legat de un loc exterior țării.

Dumitru Țepeneag: La anul la Ierusalim, să nu așteptăm 2000 de ani.

Sorin Alexandrescu: Fixarea sediului este o chestie tehnică care ține de legea juridică [statutul juridic], dacă suntem de acord să întemeiem această Societate la Paris, trebuie să ținem seama de legea franceză; sediul este la... Când vom schimba sediul, vom modifica acest articol. Orice modificare în statut este înscrisă în statut.

Poate că ar fi o întrebare dacă vrem toți ca sediul să fie la Paris?

D. Țepeneag: Eu nu am citit toate scrisorile, dar sunt unii care propun Palermo, probabil din cauza lui Bălcescu, Strasbourg și unii, care în mod vag se gândesc la alte țări decât Franța.

Sorin Alexandrescu: Bun, acum majoritatea care este aici provine de la Paris, este o puternică delegație olandeză de trei [se corectează] patru, am greșit, persoane, este cea mai mare minoritate în această adunare, dar în al doilea rând sunt foarte mulți scriitori români în Germania, în Italia și bineînțeles în Statele Unite.

Damian Necula: de limba germană.

Sorin Alexandrescu: Nu, nu, este și unul de limba română [Ion Negoitescu]; deci întrebarea este dacă punem sediul la Paris, sigur că pentru unii e mai ușor, pentru alții mai greu. Din păcate nu există alternativă europeană în afara Parisului, și aialtă propunere este să-l punem la Washington sau la New York, ceea ce înseamnă, e cam greu de plătit biletul o data pe lună.

Dumitru Țepeneag: Da, americanii au propus Parisul. Matei Călinescu a propus Parisul și Nemoianu la fel.

[Voci despre prețul biletului și dificultatea, pentru cei care au cărți de refugiat, de a obține vize pentru Statele Unite]

Sorin Alexandrescu: Să vedem dacă mai există probleme de conținut.

Voc: O problemă de conținut este să știm și noi cine este comitetul acesta de inițiativă, care să facă proiectul de statut pe baza căruia o să putem discuta dacă punem sau nu « liber », dacă punem sau nu...

Dumitru Țepeneag: Nu [mai] există nici un comitet de inițiativă, comitetul de inițiativă se dizolvă acum, va trebui să alegem un **comitet de organizare**. Eu am spicuit din scrisorile pe care le-am primit, pe care le ținem la dispoziția dv., diverse lucruri care?????

Sabordarea inițiativei prin presupuneri și rumori. Mărturisesc că sabordarea acestei inițiative de către oameni inteligenți, cu care de altfel am întreținut sau întrețin relații de colaboare sau chiar de prietenie, mi s-a părut atunci, în 1989, și mi se pare și acum o mare prostie. Din motive de megalomanie, suspiciune paranoidă sau de auto-protecție individualistă, întreținută de credința în atotputernicia Securității, credință difuzată și întreținută chiar de Securitate, oameni de bine s-au lăsat manipulați și blocați în dorința lor de

Migdale dulci-amare

Patul lui Procust și niște canapele

Pamflet de Florica Bud

În ziua în care am înțeles că nu mi mai place ceapa roșie, chiar dacă minunata deține un titlu de noblete, adică este ducesă de Pericei, am simțit că se rupe ceva în mine. *Nici chiar așa!* veți exclama *Primăvăratice Agnostificați Presant și Antighiocei*. Ca să ajungi într-o stare atât de gravă și avansată de pierdere a echilibrului interior, urmată de starea privilegiată de a simți că se rupe ceva în tine, trebuie să fii măcar eroina unui roman, dacă nu a unui serial fluviu. Speriată că nu am nicio explicație pentru moftul cu ceapa roșie, moft dublat de atenționarea că mi-am depășit condiția de simplu muritor cu viața neromantabilă, fac un pas înapoi recunoscând că... nu chiar s-a rupt ceva acolo, în locul anunțat. Dar totuși, dacă îmi dați voie să îmi exprim stările prin care trec, pot să afirm ditirambic... că am simțit ceva asemănător cu ceea ce a simțit acea eroină a acelei povești de dragoste, cu acel final nebănuț. Așadar mă întorc la ceapa albă, dar nu la orice soi sau loc de proveniență. Rămân fidelă miraculoasei legume, Allium cepa, de culoare albă, sora mai mare a ducesei roșii, ea însăși ducesă de Pericei.

La psiholog cu tine! voi exclama spionându-mi reacțiile în apele nevenețiene ale oglinzii unei vechi pudriere. Mai bine să mă pun singură la punct decât să o faceți voi, dragi *Absalieni Postrecători Rerevăsători*, cum duros de des o faceți. Recunosc că sunt mai multe motive pentru care ar fi necesar să mă adresez de îndată unui asemenea specialist. Motivele s-au adunat cumiți de-a lungul anilor fără să mă pregătească pentru viitor, dar gata să mă compromit, ca apoi să îmi facă un partid din care să mă excludă înainte de a face parte din el. Desigur fiecare dintre noi am fost excluși într-un moment al vieții dintr-o formațiune, cerc, clasă, grup, partidă sau măcar dintr-o iluzie-rai. Mai mult ca orișicând, în ziua de azi se poate orice, oriunde și oricând.

Mă calmez când, spionându-vă cu coada ochiului, observ că nu sunteți atenți la mine. După multitudinea de becuțe ce vă străjuiesc aura, deduc că tocmai vă pregătiți să aselenizați. Poate scap un timp de voi și de bombănelile voastre civilizate. Vreau să îmi fac de cap! Sper că nu am spus ceva nepotrivit tocmai azi, când am renunțat la beneficiile legumei invocate, cap de serie a familiei alliaceelor, legumă folosită cândva ca mod de plată; aviz neobosiților noștri conducători spre culmi și bunăstare, *eurocepa* la orizont! În aceste condiții, zicerea „că nu faci nici cât o ceapă degerată” mi se pare un afront adus cepelor. Despărțirea de Allium cepa de culoare roșie a fost un proces lung, stropit cu lacrimi din belșug, certuri, împăcări și apoi, ca o binefacere, a venit despărțirea.

a se într-ajutata. Comunitatea intelectuală și scriitoricească din Europa occidentală a ratat șansa de a se dota cu o instituție care putea să ne apere în mod sindical, colectiv și eficient interesele, în raport cu editurile occidentale, în fața cărora fiecare în parte se află neajutorat. Dar și în raport cu rapacitatea unor confrăți din țară, printre care mai ales cei care au administrat Uniunea scriitorilor după 1990, și care au făcut praf patrimoniul colectiv care li se transferase, au prejudiciat grav interesele individuale și colective ale confrăților membri. E ca și cum administratorii unui fond de pensii american ar explica depunătorilor că banii au dispărut sau că acțiunile cumpărate de ei și-au pierdut brusc orice valoare. Fără ca administratorii din țară, la răspundere pentru grave greșeli de administrație și mai ales văzându-i cum fac avere cu bani străini. (Ghiciți la cine fac aluzie?) Dacă evocăm relațiile pe care scriitorii români din Occident le au cu editurile private sau privatizate din România, când li se cere să plătească editarea sub pretext că editura nu are bani, când facem inventarul edițiilor pirat scoase fără ca autorii să fie consultați, a celor realizate fără nici un contract, cu contracte vagi sau niciodată respectate, am putea măcar acum simți ceea ce eu anticipam în 1989, necesitatea unei apărări de grup față de abuzurile de tot felul. Scriitorii francezi au asemenea asociații profesionale, ba chiar și un soi de Fond literar, care finanțează, sponsorizează apariția unor cărți care sunt considerate nerentabile în imediat de către anumiți editori. Nu văd de ce o astfel de Societate ar fi putut face rău scriitorilor români din Occident ba chiar și celor din țară. Câteva zeci de pagini din „Jurnal de căldură mare” al lui Paul Goma consemnează agitația, ca să nu zic vânzoleala care s-a produs în culise în legătură cu inițiativa SSR. (vezi paginile 53 sau 163, ediția Nemira, 1997). Au fost implicați în această colportare de zvonuri și presupuneri o multime de scriitori sau de intelectuali, de la Lucian Raicu și Sonia Larian, la Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Oana Orlea. Unora dintre ei ideea le plăcea dar doreau să o controleze ei, și nu alții. Altor, ideea li se părea un simplu transplant realist-socialist, o altă metodă de control a comunității de către sprietorile regimului ceaușist. Pricina îngrijorării subsidiare

Mă și văd întinsă pe canapeaua uzată de atâtea destăinuirii chinuite. „Dă-i chelului tichie de mărgăritar”, veți sări deodată asupra fenomenului canapelelor, atât cei din *Aripa Arierată a Astrotrocardarilor Miliardari*, cât și cei care populează *Banchiza Astrotrocardarilor Vagabonzi Universali*. Nu îmi fac iluzii, știu că sunteți în stare să mă chinuți chiar și în singurul loc unde poți să fii apărat de toxicitatea propriilor gânduri. Dar nu mă las asaltată și vă împing, și pe unii și pe alții, cu puterea minții, dincolo, în lumea cea rea și gentil-alunecoasă.

Mă liniștește gândul că nu va fi nevoie să îmi fac ordine în sentimente, psihologul o va face în locul meu. Îmi inchipui că vom începe ședința pe un fond muzical. Apoi el îmi va recomanda să mă gândesc la ceva frumos sau la ceva nostim. Mă decid pentru nostim. Mai ales că Yahoo-ul îmi furnizează zilnic pastile comice. Chiar dimineață am primit un mail care începe așa: „Ați fost selectată...”. Desigur, ți se oprește inima în loc când citești așa ceva. Te gândești la vreo listă a Premiilor Nobel sau la una cu aleșii care urmează să plece în spațiu. Sau ai fost ales să candidezi pe o listă electorală sau măcar să faci parte dintr-un juriu, că tot va avea loc selecția pentru Eurovision în orașul în care trăiesc, Baia Mare. Sau te poți gândi că ai fost selectat prin satelit pentru vreo Miss Univers. Cine știe ce îți poate trece prin cap, în locul numit *Central Pofteilor*. Dar, calmați-vă, *Serbi Cutanați Ai Scoarței Terestre*, nimic din toate acestea nu o să mi se întâmple nici mie, nici vouă. De ce oare voi fi vorbind și în numele vostru? Retractivez, domnilor, nu disperateți, există destine și destine; poate vouă, vă, vi...

M-am îndepărtat de subiect. Așadar mailul suna cam așa, „Ați fost selectată să aflați secretul creșterii naturale a sânilor”. Mă gândesc la femeile și bărbații cu simțul umorului cărora le-aș putea face o farsă, adică să le forwardez mailul. Desigur că unora le vor crește sâni în mod natural și fără asistența mea. Ca urmare refuz selecția, rămânând tot pe mâna selecției naturale. Și o dată spuse acestea, scot un oftat. Normal, dacă oftatul este asistat de un psiholog, are altă valoare decât cel de acasă.

Dacă maestrul mă va întreba de ce oftez, am deja răspunsul pregătit. Poate fi vorba de apariția cărților de colorat pentru adulți, de răspândirea virusului Zika sau de problema urșilor albi, cărora li se topește habitatul... sau de problema spinoasă a vizelor care ne pasc în continuare. Ori poate i-aș răspunde nepoliticos, pe acea canapea ai voie să fii și nepoliticos, cu o altă întrebare: oare canavaua este același lucru cu nețul la care lucrau bunicile sau mamele noastre? Mă veți trimite, *Voiajori Internauți Îmbrăcați În Plasă Stelară*, să consult Google-ul, în loc să pun întrebări prosteste. L-am consultat, dar răspunsurile sunt ambigue. Așadar, aflată încă pe parcursul orei psihologice, nu pot decât să sper că voi primi răspunsuri la multitudinea de întrebări, înaintea de a mi se face ajustări după lungimea diverselor canapele ce ar dori să se transforme, fiecare, în... „Patul lui Procust”!

era temerea că în spatele acestei inițiative se afla Securitatea însăși sau chiar pecereul, întrucât se auzise că ideea vine de fapt dinspre Nicolae Breban, văzut ca un delegat mascat al puterii, ca un Cal troian trimis în Exil. Evoluția ulterioară, ca și cariera anterioară a lui Nicolae Breban, dau argumente pentru aceste temeri. Inclusiv contactele cu Ambasada României la Paris, la începutul anului 1989, pe marginea proiectului unei publicații periodice, pentru realizarea căreia Nicolae Breban făcea propuneri și mă implica, fără să mă fi consultat, afirmând că voi dispus să colaborez, întrucât o duc greu material vorbind. Dar dincolo de asta, chestiunea implicării lui N. Breban nu putea fi o piedică în realizarea proiectului SSR, fiindcă nu toți cei implicați ar fi putut fi dependenți de personalitatea egocentrică a romancierului. Eu nu am înțeles niciodată cum se face că persoane care dăduseră dovadă că știu să se bată, să-și asume riscuri, deveniseră dintr-o dată atât de înfricoșate de prezența din umbră a lui N. Breban, sau atât de scârbite de eventualul contact cu el sau alții de același fel, că erau gata să arunce dimpreună cu apa murdă copilul din copăie. Nici o instituție culturală românească de organizare colectivă nu s-a putut realiza în durată și fără conflicte interne, după 1944, probabil mereu sub presiunea unor astfel de temeri. Era și o imensă lipsă de încredere în capacitatea unui grup de a se feri de infiltrări, de a acționa în numele unor interese superioare, colective. Nu cred că este vorba de un așa-zis individualism românesc. Poate mai degrabă de individualismul și egoismul scriitoricesc, pe care îl cunosc, care este real. Dar despre care știu că poate fi depășit dacă nu i se suprapune mefiența politică. Probă: reușita înființării unei reviste ca „Vatra”, la Târgu Mureș în 1971, acțiune pe care am inițiat-o, în care am fost angrenat și unde am funcționat ca mediator între diversele egoisme și comportamente paranoide. (În alte state unde se afla români, organizații diverse au putut fi structurate din inițiativă internă.)

Dan CULCER

(Continuare în pag. 18)

Mihai Beniuc, un poet fără viitor?

Puțini vor fi fost aceia care au egalat „zelul proletcultist” al mediocrului Mihai Beniuc, scria ferm M. Nițescu (1, 214). Dacă mai adăugăm că, pe lângă recordul cantitativ, el semnând „un număr astronomic de versuri” (cf. Eugen Simion), „oficialul” Beniuc provocase și întreținuse un șir de adversități, „faimos” fiind

atacul la Blaga, înțelegem oprobriul sau tăcerea care îl însoțesc, nedrept, în posteritate. Cu vocație socială, din speța mesianicilor duri, de extracție haiducească, cu alegorii lesne decodabile (ursul românesc, melița războiului etc.), Beniuc și-a clamat, viguros și rudimentar, apartenența, dovedindu-se un oportunist de succes. „Eu sunt în secol o necesitate”, ne asigură, cu patos, poetul fruntaș, ajuns și președinte al breslei. Noul Midas, „omul zilelor de foc”, iscând „furtuni de cântec” era „un egotist ostentativ” (2, 553), sub fațada unui militanțism transilvan „esopic”. În *era Beniuc*, omagiind – la un fabulos nivel encomiastic – poetul angajat, subliniind activismul și partinitatea în literatură într-o „țară a realismului socialist”, el se va lupta cu „matadorii minciunilor”, blamând agitația revizionistilor „de toate soiurile”; sau înlăturând de la conducerea treburilor literare „elementele neprielnice”, sancționând devierile de la spiritul de partid, aflând, desigur, un luminos „îndreptar” în scrierile lui A.A. Jdanov (v. *Contemporanul*, nr. 254/17 august 1951). În peisajul literar al acelor ani, apărându-și zelos propriile poziții (de putere) și complăcându-se „în atmosfera elogiilor” (cum notase, în *Jurnal*, Marin Preda), poetul nu va ezita să denunțe „neajunsurile serioase” ale unor confrăți, conținutul politic confuz sau atacurile calomnioase ale oficinilor străine. Pledând tenace pentru *omogenitate literară*, realismul socialist fiind – ca unică metodă de creație – „o axă determinată”, îngăduind, totuși, varietăți stilistice, nu curente diferite („care să se ciocnească”). În primul număr al *Gazetei literare* (1954), membru al Colegiului redacțional, M. Beniuc, „sub steagu-nflăcărât”, tipărea poezia *La drum*, una dintre cele mai violente din recolta lirică a anilor proletcultiști, observase Luminița Marcu (3, 33): „Să-ncepem dar, ca din bătrâni: No haida! Să nu ne pese ce-o să urle haita”.

Abuziv, duplicitar, influent, simțind „răceala forurilor”, în pofida devotamentului politic, M. Beniuc va fi „executat” la Conferința din 21-23 februarie 1965, obligat să prezinte o *Dare de seamă* sever autocritică, recunoscând că a muncit „defectuos”, scăpându-i, deși decident, „problemele de orientare”, vădind „atitudini subiectiviste”. Chiar dacă a dus greul celor două centenare, cu un Eminescu „neglijat” o vreme, sărbătorit după modelul sovietic (Pușkin) și s-a bătut pentru „reușita socialismului”. Linia „independenței” (Declarația PMR din aprilie 1964), sperata destalinizare, conștințind „uzura morală a proletcultismului” (1, 279), „miasmele liberaliste” nu se acordau cu fidelitate sa prosovietică, urmând ca noua echipă, spera, să ducă „mai departe și mai sprinten” sarcinile literaturii noastre. Căderea lui Beniuc însemna, însă, și o reglare de conturi între diferite facțiuni scriitoricești, mereu în gâlceavă. I-a urmat, ca prezență decorativă, Demostene Botez și apoi solida domnie a lui Zaharia Stancu (și el printre „puciști”).

*

Ilustrând mesianismul poeziei ardelenne, rememorând – purtată pe aripile largi ale elanului social – suferința transilvană, desferecându-și izvoarele energetismului și abundenței, poezia beniuciană s-a păstrat, în pofida primenirilor, aceeași: poetul-frondeur, lovind cu barda și tăindu-și vad cu cântece, ales să vorbească în numele vocației profetice și vaticinare, călărind „hergheliile furtunii” (*Acesta-s eu!*) a fost insurgent prin poezie, nicidecum în poezie. Bineînțeles că biciuită de îndemnuri rebele, purtând incandescența sentimentului și galopul imaginilor alegorice, lirica sa cară nămoluri prozastice. Ea nu a cunoscut seismica schimbării mijloacelor, ci doar a tonului. Și a direcției, evident. Energetismul prim, specific unei vârste, când poetul tânăr, înrolat în „infinita coloană de atac”, descoperea clocotul și chiotul în „crama vieții” face loc altor „cântece de pierzanie”. Bătălia cu timpul, sfidarea limitelor nasc frisonul îndoielii; viscoalele tineretii s-au stins, „grădina viselor” e populată de umbre. O melancolie ferită de tragism, îndatorată înțelepciunii vârstei dirijează acest flux liric, mângâiat de „fiorii invizibilului”, spre confesie. Solaritatea e devorată de monștrii propriei

De peste ocean

Răspunsuri la cele mai frecvente întrebări despre psihopați (I)

Se poate vorbi în cazul psihopatului despre o dependență emoțională? Obsesia lui față de victimă este similară celei pe care victima o manifestă față de el?

Da și nu. Psihopatul este, mai presus de orice, un prădător emoțional. El (sau ea, dacă psihopatul este femeie) devine dependent de sentimentul de putere pe care îl obține controlându-i pe alții și văzând dependența lor de el. Capătă, de asemenea, obsesia de a atrage noi și noi victime și este capabil să investească multă energie pentru a-și face victimele să creadă în ficțiunea pe care el o creează, cum că el le iubește, îi pasă de ele și le poate oferi tot ceea ce își doresc (fie că e vorba de fericire, iubire, bogăție etc). În același timp, emoțiile psihopatului sunt extrem de firave. Un psihopat este incapabil să formeze conexiuni reale, afectuoase, profunde cu alții. Așa că și obsesiile lui, chiar exaltările maxime pe care le are cucerind noi victime, tind să fie superficiale și trecătoare. Se mută de la o victimă la alta, de la o exaltare la alta.

Ce determină plictiseala?

Plictiseala, în cazul unui psihopat, este determinată de faptul că el (sau ea) nu are profundime emoțională. Nu manifestă atașament față de cineva, nu cultivă relații de durată dacă nu există interese sau foloase reciproce. Fiecare contact uman pentru psihopat aduce cu sine un joc de putere pe care el își propune să-l câștige.

Oamenii obișnuși evită plictiseala cultivând relații personale semnificative, îngrijindu-i pe cei apropiați lor, implicându-se în profesiile lor sau în alte activități. Nimic de acest fel nu-l poate atrage pe psihopat, așa că e mereu în căutare de relații noi, joburi noi, surse noi de plăcere și distracție care, mai devreme sau mai târziu, vor ajunge toate să-l plictisească.

Ce anume determină durata celor trei faze distincte ale relației?

Există multe variabile în procesul de idealizare, devalorizare și eliminare din relația cu un psihopat. Ele sunt determinate de succesul psihopatului în a găsi multiple victime, de cât de repede le poate subjuga, de câtă utilitate găsește victimei, de cât de mult victima se lasă abuzată. Unele victime nu părăsesc un psihopat oricât de mult le-ar abuza. Legătura toxică este atât de puternică și stima de sine a victimei atât de scăzută, încât ea ajunge să creadă că nu are nicio valoare fără agresor. Există, de asemenea, victime care ajung să dezvolte trăsături de tip psihopat (lipsă de empatie, superficialitate a emoțiilor, plăcere în a-i răni pe alții) fie pentru că aveau deja astfel de tendințe, fie pentru că psihopatul însuși incurajează astfel de atitudini.

Poate simți fericirea? Ce înseamnă pentru el?

Dacă fericirea înseamnă emoții profunde, atașament față de alții, atunci nu, psihopatul nu poate simți asta. Dar are adevărate frisoane emoționale sau exaltări atunci când

lucrurile îi ies cum vrea el, când face o nouă cucerire, are o nouă realizare sau câștigă vreun fel de competiție cu cineva. **De ce repetă psihopații aceleași și aceleași greșeli în fiecare relație și de ce nu învață din ele?**

Psihopații nu învață pentru că nu doresc să învețe din greșelile lor și nu le consideră greșeli. Psihopații au un grad ridicat de narcisism și imoralitate, ceea ce îi împiedică să-și asume responsabilitatea pentru faptele lor reprobabile. Dacă ceva iese rău, dau vina pe ceilalți. Dacă își rănesc victimele, dau vina pe acestea și adesea simt plăcere în a-i răni pe ceilalți. Uneori, psihopații acceptă să facă terapie pentru a „îmbunătăți” relația, dar o fac doar pentru că e în interesul lor să mai rămână în acea relație și e, de regulă, un șiretlic (pentru că își păcălesc partenerii, terapeutul, familia să creadă că pot și vor să se schimbe în bine).

Ce anume determină durata celor trei faze distincte ale relației?

Există multe variabile în procesul de idealizare, devalorizare și eliminare din relația cu un psihopat. Ele sunt determinate de succesul psihopatului în a găsi multiple victime, de cât de repede le poate subjuga, de câtă utilitate găsește victimei, de cât de mult victima se lasă abuzată. Unele victime nu părăsesc un psihopat oricât de mult le-ar abuza. Legătura toxică este atât de puternică și stima de sine a victimei atât de scăzută, încât ea ajunge să creadă că nu are nicio valoare fără agresor. Există, de asemenea, victime care ajung să dezvolte trăsături de tip psihopat (lipsă de empatie, superficialitate a emoțiilor, plăcere în a-i răni pe alții) fie pentru că aveau deja astfel de tendințe, fie pentru că psihopatul însuși incurajează astfel de atitudini.

Poate simți fericirea? Ce înseamnă pentru el?

Dacă fericirea înseamnă emoții profunde, atașament față de alții, atunci nu, psihopatul nu poate simți asta. Dar are adevărate frisoane emoționale sau exaltări atunci când lucrurile îi ies cum vrea el, când face o nouă cucerire, are o nouă realizare sau câștigă vreun fel de competiție cu cineva.

De ce repetă psihopații aceleași și aceleași greșeli în fiecare relație și de ce nu învață din ele?

Psihopații nu învață pentru că nu doresc să învețe din greșelile lor și nu le consideră greșeli. Psihopații au un grad ridicat de narcisism și imoralitate, ceea ce îi împiedică să-și asume responsabilitatea pentru faptele lor reprobabile. Dacă ceva iese rău, dau vina pe ceilalți. Dacă își rănesc victimele, dau vina pe acestea și adesea simt plăcere în a-i răni pe ceilalți. Uneori, psihopații acceptă să facă terapie pentru a „îmbunătăți” relația, dar o fac doar pentru că e în interesul lor să mai rămână în acea relație și e, de regulă, un șiretlic (pentru că își păcălesc partenerii, terapeutul, familia să creadă că pot și vor să se schimbe în bine).

Claudia MOSCOVICI

15 January 2016

Traducerea și adaptarea, Liliana Bogatu

conștiințe, dezvăluind un peisaj apocaliptic în care „zorii bruni is ca tutunul”. Poetul, mereu gata de ripostă, pare încercat acum de dorința (ușor șăgalnică) a pierderii urmelor: „Am semănat, dar totu-i îndoielnic” (*Rug*).

Pierderea urmelor nu este, însă, posibilă. Dacă nu uităm că în anii de început ai revoluției, vestitor al „timpurilor noi”, Mihai Beniuc (1907-1988) era un mare producător de poezie, bucurându-se de gloria manualelor școlare, nu trebuie să trecem sub tăcere că poetul oficial al anilor '50 deținea importante funcții administrative. Aruncând „vechile coarde”, dorindu-se *toboșar* al „timpurilor noi”, încă din septembrie 1944, respectând – desigur – corectitudinea prozodică, Mihai Beniuc și-a înăbușit atunci sunetul personal, acceptând a fi corist. Din fericire, poetul s-a regăsit cumva, iar lirica sa, dezvoltând stufos-prolific tema și variațiunile conjuncturiste, și-a redobândit – cu eclipsele de rigoare – prospețimea și forța metaforică. Pe traiectul poeziei beniuciene, *Mărul de lângă drum* (1954), cu o spectaculoasă carieră în manuale, marchează această regăsire a eului, cu acces la nota meditativă. Flăcăul de pe Crișuri, cândva „cu Dumnezeu la cot”, va redescoperi, înspire amurg, *filonul de aur* al dragostei de viață, paralel cu frecventarea temelor intime. Peste vitalismul cutremurat de chiote haiducești și insolența-i „plebeiană” pogoară aburul rememorarilor, îngropând „țara amintirilor” în tristeți grele. Să observăm că amurgirea schimbă adresa acestei poezii, tot polemică în fond: puternicele poeme sociale cunosc un ton

confesiv, încercuit de purpura asfințitului, dezvoltând lupta interioară „cu îngerul”.

Antologia Kirei Iorgoveanu (*Rugul poeziei, Minerva*, 1985) evita, pe bună dreptate, acea „intoxicație beniuciană” a unor ani, acordând – totuși – o prea mare pondere ineditelor. Cel ce „încă mai scrie” (*Mai scrie...*) și-a făcut cu propria-i mână uriașe deservicii. Scriitor fecund și inegal, venind la ora bilanțului cu „un car cât dealul de poeme”, Mihai Beniuc și-a expus în vitrină, fără teamă, ciornele. Bătrânul vulcan a aruncat multă lavă și ar fi zadarnic, observa Valeriu Cristea, să-i cerem o selecție severă. Harta poeziei beniuciene (adică *întregul Beniuc*), cu relief accidentat, nu trebuie privită prin gaura cheii deoarece poetul nu și-a ascuns eșecurile. Arta sa, asemenea mărilor „greu de roade”, s-a vrut un bun obștesc, mereu lângă drum; *Un singur dor* conține aluzii eminesciene („Deasupra-mi coacă-și roada mărul sfânt”), dar și o convingătoare explicitare a celui cu orgoliul originii „umile”.

În pofida molozului adunat, a versificărilor ocazionale (luând temperatura unei epoci), antologat, Beniuc confirmă spusele lui Al. Piru: este un mare poet. Structural un luptător, lipsit de filtru sever și neinteresat de inovațiile stilistice, apăsător de ani („vraf de oase roase”), arzând nedomolit pe „rugul poeziei”, cel ce scrisese *Ursul românesc* este acum un poet uitat? Oricum, sancționat de judecata aspră a posterității. Alex

Adrian Dinu RACHIERU

(Continuare în pag. 18)

* Continuări * Continuări * Continuări * Continuări * Continuări * Continuări * Continuări *

Poetul Mihai Niculescu (III)

prunc și a rod») (...) *Trei columbe* mi se pare tot atât de convingător (...) în desfășurarea intenției sugerate, de «joc» al dragostei – poate și al vieții și morții? *N-am izbutit să-mi «traduc» înțelesul încifrat al ultimei strofe*” (s.n.)

Cioran își repezise obsedantul său fulger negru, străbătând o carte pe care n-a luminat-o pentru a-i descoperi substanța lirică ori filozofică. De altfel, cred că nici nu-și propusese. Tocmai el, pe care – culmea! – îl surprind ascultându-și răbdător cuvântul și vându-i imponderabilele... Izbit de titlu, dar mai ales provocat, marele filozof a răspuns ca un provocat, rămânând, în fond, el însuși. Spirit sedus de către demoniac, nu observase transparența morții prin care se accede mai ușor la Dumnezeu, obișnuit mai curând cu metamorfozele negrului (care conține, cel puțin din punctul de vedere al fizicii, toate culorile), cu felurimea și seducțiile răului pe care-l reprezintă moartea. Căci moartea e una din cele trei forme ontologice ale Răului, alături de zbuluc și durere, în timp ce Binele, mai ales pentru un poet care e și mistic, deci care simte abstracția, e o transparență ce nu ridică probleme de fascinație.

Într-o scrisoare trimisă la Lima, Peru, în ziua de 30 septembrie 1971, prietenului său Grigore Cugler, creatorul lui Apunake, Mihai Niculescu îi scria că ar mai vrea să-l întâlnească înainte de a-și face somnul de-a binelea. A venit și ziua aceea și, la 4 august 1994, pesemne în timp ce clama excepționalul lui vers *Faceți-mi loc să nu mai fiu!*, a bătut ceasul când a trebuit să i se facă, într-adevăr, somn de-a binelea. Dumnezeu a sfâșiat forfota lumii și i-a înălțat singurătatea, disimulată o viață de om, spre punctul care concentrează toate geometriile și toate combinațiile temporale. Câteva luni mai târziu, Shirley, soția lui, i-a adus urna în țară și, împreună cu nepoții, Anca și Radu Șerban, i-am îngropat bulbul de ghiocel fantastic în țărâna în care se petrecuseră între timp copiii de altădată, eroi ai *Cărții de vise*, petrecuți fără el printr-o lungă viață...

C.D. ZELETIN**Edgar Quinet și românii (II)**

opere: (*Les Esclaves* – 1853; *Philosophie de l'Histoire de France* – 1855; *Histoire de la campagne de 1815 – 1857*; *Histoire de mes idées* – 1858; *La Révolution* – 1865; *Critique de la Révolution* – 1867; *Le Réveil d'un grand peuple* – 1869 etc.). Dar rafinat-disciplinată și harnică fiică a marelui cărturar și om de cultură Gheorghe Asachi nu s-a mulțumit numai să copieze și să claseze corespondența soțului său (material ce constituie substanța celor patru volume excepționale ale *Scrisorilor din exil* ale lui Quinet), ci, în tot timpul vieții savantului, și după moartea lui, a scris ea însăși câteva cărți, o zestre documentară cu adevărat impresionantă pentru cunoașterea multiplelor fațete ale activității acestuia din timpul exilului. Fără pretenția de a le fi identificat pe toate (din câte știu, încă nu există o ediție de *Opere* ale ei nici măcar în Franța), enumer aici doar pe cele mai cunoscute: *Sentiers de France* (cu prefață de Quinet însuși) – 1875; *Edgar Quinet avant l'exil* – 1887; *Edgar Quinet depuis l'exil* – 1889; *Cinquante ans d'amitié* (Quinet-Michelet), (1825-1875) – 1889. Cât i-ar lua, la o adică, unui doctorand român din cadrul facultății de litere ori istorie să le traducă, eventual, și să scrie despre ele și o lucrare sintetică?

Ștefan Ion GHILIMESCU

17.09.2015

Între viață și moarte sau nevoia de adevăr

de boala sa inexorabilă, degradarea și răul produse de tratamentele cu citostatice, epuizarea, vărsăturile. Dar cartea este, în primul rând, un model de atitudine morală, de demnitate, de seriozitate, de curaj. Lecția poetului: după ce ne-am străduit să ne sincronizăm cu toate culturile europene și americane (de ultimă oră), e timpul să ne descoperim pe noi înșine, să re-naștem. Poemele compacte lui Ion Zubașcu sunt ca o irupție, amplificând ideile, temele, ca o incandescență care a fost stăvilită mult timp și acum se revarsă. Ea însușează revoltă, încordare, nerăbdare, dorință de justiție, de înnoire: „Doamne, ajută-mă să-mi schimb din această dimineață viața/să încep numai lucruri pe care să le pot termina la timp” (*Contractul meu cu noua realitate*).

Paradoxal, boala fără leac de care suferea îi dă luciditate, radicalitate și optimism, îl face puternic, convertindu-i existența în scris și făcându-l să trăiască la maxim viața care i-a rămas: „Așa am scris toată cartea aceasta cu viața în spate/ respirând, alergând prin ploaie refugiindu-mă la greu între oameni/ despre istoria vie nu poți scrie cinstit decât din mersul istoriei/ despre torente nu poți scrie fără să minți de pe mal/ ci doar zbatându-te să scapi cu viață din șuvoiul năvălitor al torentului” (*Din mersul istoriei*). Nu știm dacă, în lumea de dincolo, l-a regăsit pe tatăl său, Ilie, pierdut în cea mai fragedă pruncie, dar, cu siguranță, în lumea de aici, Ion Zubașcu a fost un tată corect, un prieten și un iubitor al adevărului, un patriot autentic, între atâția impostori ai puterii. Cartea este un strigăt dramatic, fiind scrisă la limita vieții, ca o spovedanie în fața veșniciei, conținând o revoltă neîmpăcată contra nedreptății sociale.

Paul ARETZU**„Mâna de fier proletcult”**

Boroianu, a avut loc vernisajul expoziției Silviei Radu, *Grădina cu ingeri*. După două zile, la o sesizare (a cui oare; o fi citit Al. Florian *teologic* în loc de *tehnologic*?), patru portrete au

căzut de pe perete: martirii închisorilor comuniste, Mircea Vulcănescu, Radu Gyr, Valeriu Gafencu și Costache Oprișan. Cenzura corect politică, ieșită din vechea cenzură ideologică, i-a pedepsit încă o dată.

Magda URSACHE**Fuga din cetatea salvării (XI)**

Vechi conflicte sau antipatii se transferau în noul mediu de exil. Am vrut cândva să scriu un comentariu la proverbul „Frica păzește bostănăria”, definitiv pentru modul în care funcționa societatea românească după 1964. Dar și exilul. Porunca partinică nu mai era să lovești, ci să dai a înțelege că poți lovi. Dar nimeni nu știa dacă porunca de a lovi nu va fi totuși dată. Ideea acestei refondări a Societății Scriitorilor Români a fost lansată de mine sub forma unei întrebări puse lui Bujor Nedelcovici, într-o emisiune din mai 1989 a postului de radio BBC înregistrată la Paris și organizată de Matei Vișniec. La întrebarea mea, Bujor Nedelcovici a răspuns pozitiv. Am relansat ideea în câteva discuții cu Nicolae Breban, care a reluat-o cu Dumitru Țepeneag. Eram deci primul conștient că prezența lui Breban poate fi pricina unor rezerve, dar speram că Breban va înțelege că nu poate fi lider la Paris, și navetist, așa cum personalitatea sa gonflabilă ar fi dorit-o probabil. Și Breban a înțeles asta, dovadă că numele său nu figurează în nici un grup de inițiativă, nu din discreție sau modestie, ci pentru că nu dorea sabordarea proiectului. Speram mai apoi că sensibilitatea politică a Monicăi Lovinescu o va face să accepte sensul general al acestei idei, și că o va sprijini. I-am adresat deci o întrebare telefonică, lansând involuntar mecanismul distrugător al suspiciunii și obținând răspunsul bizar că ea și Virgil Ierunca ar fi semnat un angajament față de direcțiunea Europei libere de a nu se angaja în nici un fel de organizație. Tot atunci Monica Lovinescu mi-a spus că ei au încercat deja să organizeze altădată scriitorimea română de la Paris, dar au eșuat din pricina unui egotism incompatibil cu grupările. Paradoxală contradicție devenită vizibilă ulterior, când i s-a reproșat lui D. Țepeneag și lui Nicolae Breban că nu ar fi invitat-o pe Monica Lovinescu, că de fapt au manevrat ca nici dânsa, nici Paul Goma să nu poată intra în această S.S.R. Rumoare complet falsă, deoarece sunt cel care a invitat-o și care a primit explicația refuzului său.

Dan CULCER**Mihai Beniuc, un poet fără viitor?**

Ștefănescu era convins că *antologarea* „nu ajută la nimic”. Doar „vagi adieri de poezie”, o artă precară și texte puerile descoperirea criticul la cel care, prin anii '50, oferea lecții și sfaturi de măiestrie artistică la Școala de literatură, adunate prompt în volumul *Despre poezie* (1953). Impostoriada, diletantismul, o „voce sinistră” (cf. Mircea Popa) erau alte etichete aplicate celui care, „cantonat într-o himeră”, slujise – ca un ratat prolific – literatura angajată. Dincolo de versificările ocazionale și molozul verbal, „subțindu-i” lirismul (oficializat), *poetul-exemplu* (cf. Ana Selejan) nu s-a dezis de crezul său. Să fie această consecvență doar jalnică (cum crede Magda Ursache, văzând în poet o „pitcanie morală”) sau, dimpotrivă, ea este stimabilă, zice Ana Selejan, Beniuc vizând „o linie mai sănătoasă a literaturii noastre”, renegându-și doar versurile proaste. Ceea ce nu înseamnă că n-a fost un deziluzionat. „Bătrânul haiduc”, înlăturat din funcții oficiale, va cocheta, în amurg, cu subversivitatea (v. *Cântece și descântec de pierzanie*, 1999), chemând la judecată „potaia” Nicolae-Nero (C.). Iar memoriile sale (dictate, „nelucrate”), purtând un titlu nepotrivit, comercial (*Sub patru dictaturi*, 1940-1975), volum ivit în 1999, prefațat de Ion Cristoiu, încearcă o reabilitare. Petrecând *35 de ani printre literați* (titlul original!), „poetul frunțos” condamnă impostura, abuzurile, jocurile duplicitare. Devotat protagonist, cu patos tezig, osanalistul se războiește cu doctrinarii „petei albe” și blamează „gogorița” dogmatismului. Fiind în fruntea breslei (1949-1965), controlând frontul literar, traversând deceniul dogmatic, vrea să ne convingă că *realismul socialist*, o metodă a metodelor, a fost doar „în actele de partid”! O ficțiune, așadar? Servind o cauză, ocupându-se timp de 16 ani („săraci în bucurii”) de „treburile obștești”, el a încercat să răspundă „la apel”. Chiar „cu un ceas mai devreme”, cum suna titlul unui volum (din 1959). Or, la Conferința din 25 martie 1949, raportorul M. Beniuc îndemna și îndruma Societatea Scriitorilor pe un *drum nou*. Și se va ocupa, într-adevăr, de dificile reconsiderări și reabilitări (Goga, de pildă), organizând centenare (Eminescu, I.L. Caragiale) pentru a-i face „circulabili”, suportând „fasonarea ideologică”, cum notează Ana Selejan. Dorindu-se „ostaș de rând în viforul sălbatic”, poetul „Benicucu” (zis și „călăul lui Blaga”), fiind în fruntea bucatelor, recolta „recenzii laudăcioase” (cf. Ion Rotaru) și provoca adversități; era dispus chiar a-și angaja un *sămădău* pentru a ține socoteala dușmanilor. A condus breasla, se știe, cu mână forte și s-a ținut deoparte de „struna gălăgiilor moderne”. Călinescu îi transmitea afectuoase mesagii, văzând în Beniuc un tovarăș de construcție culturală, „frunțașul generației sale”, apreciind poezia sa sinceră, directă (v. *Contemporanul*, nr. 24/1959). Adresându-se unui „iubit coleg și frate”, T. Arghezi, solicitant deseori (cartele, intervenții, de pildă în cazul văduvei lui G. M. Zamfirescu) îi dorea „flăcări în călimară”, Beniuc debutând, reamintim, în *Bilete de papagal* (1928). Plătit regește pentru volumele scoase pe bandă rulantă, fără a primi bani de la U.S., specialistul în zoopsihologie (cu studii la Hamburg și un doctorat despre „peștele combatant”) se va lăsa de numeroase „lucrături”. Încât diaristul va condamna lichelișmul, lăcomia, cameleonismul, delatările unor E. Jebeleanu sau Zaharia Stancu. Cererea de eliberare din funcție și activitățile pregătitoare Conferinței scriitoricești anunță o dureroasă surpriză în „viesparul furiiilor”, nota Perpessicius; asistă la propria-i execuție, un „congres al canibalilor”! După debarcare, revenind *acasă*, încredințându-se paginilor de *Jurnal*, va contempla jungla epocii și „hârdaiele de fecale”. S-a vrut, de fapt, „omul datoriei, sarcinilor și ședințelor”, om „bun la toate”, trundind pentru obște, încercat de „greul amurg” și valul ostilităților: „Te-ai vrut așa, așa ești cum ai vrut / Zadarnic cerci s-arunci pe alții vina”. Postul consilier cultural la Moscova (2 ani), anunțându-ne, încă echivoc, că *Un om așteaptă răsăritul* (1946) nu va ezita să propună, în 1951, un *Cântec pentru tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej*, reprofilându-se ulterior. Și conchizând amar, după risipa de „chiote versificate”, că „Pegasul sub copite calcă gloriu”. Epoca, îndatorată dirijismului ideologic, își cerea tributul și „inima bătrânului Vezuv” a slujit zelos poezia luptătoare, *cultura în sens unic* (după vorba lui MRP), prezentând bine „tipicul”, cum recomandase în calitate de președinte al breslei. Să fi fost viața literară „moartă” iar stalinistul Beniuc doar un ins „plin de otrăv” (cf. V. Felea)? De regulă, mărturiile memorialistice, înșesate de omisiuni și răstălmăciri, își minează credibilitatea. Iar „măruntul poet” (cf. Magda Ursache) nu face excepție, minimalizându-și retrospectiv „păcatele”; și divulgând pasional intrigăria a celor ani, luptele pentru putere, dilemele și slăbiciunile, conduita „secretă”, relația cu regimul (colorată, firește, individual), examinată în numele rigorismului moral.

Adrian Dinu RACHIERU**NOTE**

1. M. Nițescu, *Sub zodia proletcultismului. Dialectica puterii*, Ediție îngrijită de M. Ciurdariu, Editura Humanitas, 1995, București.
2. Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine* (23 august 1944 – 22 decembrie 1989), Volumul I, Versiune revizuită și augmentată, Editura Semne, 2009, București.
3. Luminița Marcu, *O revistă culturală în comunism: Gazeta literară* (1954-1968), Editura Cartea Românească, 2014, București.

„Cînd nu mai poți scrie”

Deși Nicolae Grigorescu a lăsat doar vreo 460 de pinze, recent s-a constatat că se află în circulație peste 2500 de picturi purtînd semnătura sa...

x

Scrii greu, poate dintr-un fel de instinct scriptic care îți semnaleză gravitatea acestei îndeletniciri pe care rutina s-ar putea s-o compromită. O dificultate preventivă.

x

Intrînd într-un anticariat, G. B. Shaw a descoperit într-un raft un volum cu propriile sale piese de teatru. Deschizîndu-l, a găsit o dedicație scrisă de el unui prieten: „Cu complimentele lui G. B. Shaw”. Cumpărînd cartea, a așternut sub prima dedicație o a doua: „Cu reînnoite complimente, G. B. Shaw”. Și a expedit cartea prietenului.

x

Există la unii oameni cite o scinteiere de bunătate a purei vitalități, cu atît mai prețioasă cu cît e mai organică. Semnal al unei sănătăți mistice.

x

Perorație cizelată pînă într-atît încît stratul retoric cu caracter protector s-a subțiat excesiv, lăsînd cu imprudență la vedere miezul pedestru.

x

„Să fii tu însuși, într-o lume care face totul, zi și noapte, ca tu să fii altcineva? Înseamnă să duci cea mai grea bătălie pe care o poate duce un om. Și să lupti fără încetare” (E. E. Cummings).

x

„Incredibil, dar adevărat! Un șofer de autobuz din orașul Bareilly, statul Uttar Pradesh (India), a pătît-o. Ajuns la capătul liniei, s-a gîndit să tragă un pui de somn întins pe două locuri. În acest timp, o maimuță buclucașă s-a strecurat pe geamul deschis și a reușit să pornească autobuzul. Șoferul s-a trezit speriat că îi furase cineva vehicolul. Cînd l-a văzut, maimuța a abandonat volanul și a ieșit pe geam. Bărbatul a alergat să stăpînească vehicolul, dar acesta intrase deja în două autobuze parcate. Din fericire, șoferul nu a fost rănit. Doar autobuzul a fost avariat” (Click, 2015).

x

Limpezimea vitrosă a acestei dimineți, fragilă aidoma unui pahar de sticlă, gata a se sparge în orice clipă de neatenție.

x

Împlinirea își resoarbe perspectiva, neîmplinirea, în schimb, beneficiază de o perspectivă infinită.

x

„Dacă suferi pe nedrept, mulțumește-I lui Dumnezeu atît pentru nedreptatea ce ți se face, cît și pentru suferința ta... ai prefera oare să suferi pe bună dreptate?” (Monseniorul Ghika).

x

În tragediile antice, mila și groaza. Acum, mila și dezgustul.

Gheorghe GRIGURCU

Voci pe mapamond: WILLIAM HEYEN

S-a născut în 1940, în Brooklyn, NY. A copilărit în Suffolk County, alături de părinții lui, imigranți germani. Universitatea Ohio i-a conferit titlul de Doctor în limba engleză iar Universitatea SUNY, titlul onorific de Doctor în Litere. Prelegerile de literatură americană din Germania, susținute în calitate de lector, desemnat prin obținerea unor burse Fulbright Senior, i-au adus noi titluri și premii (NEA, Guggenheim, American Academy of Arts & Letters and other fellowships and awards). Opera lui a fost publicată în sute de reviste și antologii. Este autor dar și editor al unui impresionant număr de cărți, dintre care amintim: *Noise in the Trees / Zgomot în Copaci* (ALA Notable Book), *Crazy Horse in Stillness / Liniștea calului nebun* (cu care a câștigat premiul Small Press Book) *Shoah Train / Trenul Infernului* (finalist al premiului National Book Award), *A Poetics of Hiroshima / Poetica Hiroshimei* (Chautauqua Literary and Scientific Circle, secțiunea principală), etc. Jurnalele lui cuprinzătoare apar în H_ANGM_N Editions. În 2016 Etruscan Press va publica antologia, *The Candle: Collected Holocaust Poems / Lumânarea: Poeme antologate despre Holocaust* (1970-2015). În prezent predă la Colegiul din Brockport.

Albastru

Ardeau ceva. Un camion a oprit lângă o groapă și a răsturnat încărcătura – copilași. Bebeluși! Da, am văzut – am văzut cu ochii mei. . . . acei copii în flăcări. . . . M-am ciupit de obraz. Încă eram viu? Eram treaz? Nu-mi venea să cred. . . . Nicidată nu voi uita fețele micuțe ale copiilor, cu trupuri pe care le vedeam transformate în rotocoale de fum sub cerul albastru și tăcut.

Elie Wiesel

Să fii martor,
să pătrunzi
în această esență,
în această tăcere,
în acest albastru,
în această culoare a
cerului,
în rotocoale de fum,
trupuri ale copiilor
albaștri
în rețelele lor
de vene: un camion
trage lângă o groapă
sub un cer albastru
unde fumul se ridică în
rotocoale.
Sunt trupurile copiilor, acesta
e pământul nostru. Albastru.
Un camion
trage lângă o groapă
unde copiii ard înăbușit.
Domnul albastrului,
al pieptului albastru și al
creierului albastru,
un camion al copiilor uciși
trage la o groapă. Asta s-a
întimplat, asta
se întimplă, semnul Tău,
copii arzând
în cîrpele lor, copii

arzindu-le oasele mocnit,
spirală
de fum pe cerul
Tău albastru și fără sfârșit,
copii ridicându-se ca o spirală
spre buzele Tale albastre.

Ghicitoare

Din Belsen o cutie cu dinți de aur,
din Dachau un munte de pantofi,
din Auschwitz un abajur de piele.
Cine i-a ucis pe evrei?

Nu eu, strigă dactilografa,
nu eu, strigă inginerul,
nu eu, strigă Adolf Eichmann,
nu eu, strigă Albert Speer.

Prietenul meu Fritz Nova și-a pierdut tatăl
un oficial mărunț a trebuit să aleagă.
Prietenul meu Lou Abrahms și-a pierdut
fratele.
Cine i-a omorît pe evrei?

David Nova a inhalat gaz,
Hyman Abrahms a fost bătut și
înfometat.
Unii și-au semnat hîrțile,
alții erau cu ochii în patru,

unii i-au adunat înăuntru,
alții aruncau alice,
alții împrăștiu cenușă,
și alții stropeau pereții cu furtunul,

și unii cultivau grîu,
și alții turnau oțel,
și unii curățau sînele,
și alții creșteau vite.

Unii au inhalat fumul,
alții doar au auzit veștile.
Erau germani? Erau naziști?

Erau creștini? Cine i-a ucis pe evrei?

Stelele își vor aduce aminte de aur,
soarele, de pantofi,
luna, de piele.
Dar cine i-a ucis pe evrei?

Visul dreptății

În legea prusacă cea veche, sunt
menționate trei categorii de hoți: de aur, de
cai, și de albine... E posibil ca această
clarificare a legii naturale să fi stîrnit
mintea nomadului, deșteptîndu-i o
înțelegere în stadiu incipient vizînd ordinea
și continuitate.

Kay Boyle

I

Voi, săracii, luați-vă înapoi banii.
Voi, care sunteți evrei, luați-vă înapoi
dinții.
Voi, care sunteți tunși, luați-vă înapoi
părul.
Voi, care ați fost curajoși, voi care v-ați
prăbușit înspăimîntați,
voi, care sunteți morți, luați-vă înapoi
toate zilele cu soare zădărnice
fiindcă l-am spînzurat pe hoțul de aur.

II

Fermieri, înapoi la hergheliile voastre,
fiindcă cisternele s-au rătăcit,
blindatele au dispărut în vîntul turbat,
submarinele au explodat ca plămîinii,
luați-vă hergheliile
fiindcă l-am spînzurat pe hoțul de cai.

III

Hoțul de albine chibzuia,
cînd albinele tale roiau,
pregătindu-se de luptă.
Ia-ți roiurile înapoi
care i-au adus mierea
amară
căci l-am spînzurat pe hoțul
de albine.

IV

M-am trezit.
Cum de am ajuns aici?
Depart, în fața ferestrei
dimineții
pasc caii
și aerul curat din jurul
merilor e garnisit
cu salbe aurii de albine.

Tranșeea

Acesta e Verdun,
zare de sîrmă ghimpată
incendiată de semnale luminoase.
Cutremur de mortar pe ambele flancuri,
iar acum
sub linia visată țipătul repetat:
gaz. Cu degete groase,
abia desfac masca din raniță,
mînuiesc cu stîngăcie curelele,
cataramele, tuburile.
Încerc să-mi țin răsufarea,
masca îmi acoperă fața acum,
mirosuri de piele și vomă de caprifoi.
Fumul de otravă
plutește, se așează
în tranșee. Îmi încordez gîtul
să țin masca în loc.

Da,
în spatele acestui ochi de geam,
sunt pregătit,

Lucian PERTA

Pa- ro- dii

FLORIN SAIOC

tu cum ai vrea

Cu poezia nu se glumește ? Măi, să fie !
adică, tu, cititorule, o ai vrea
profundă, pe un cer perfect, ca o făclie,
abordând doar teme serioase, precum
dragostea,
sau, aprinse de făclie, baladele să ardă
pe rug, vijelios și dramatic –
poetul să fie așa, un ins cu o bardă
într-o mână, foarte serios și apatic
adică vrei să cânte și la vîrsta a treia
dragostea, ca și cum ar fi la vîrsta întai –
nu cred că ai înțeles bine ideea
fiindcă există anotimpuri ale cuvîntului, să
știi,

există poezii și poeseuri,
care, scrise noaptea, se numesc nocturne,
însă, scrise ziua, în răs își au alte atuuri...
Deci ce vrei ? Hai, alege ! Nocturne sau
diurne ?!

GABRIEL COJOCARU

Săptămîna d-lui Constandin (penitența—fragment)

Implicat conștiințios în editări
de cărți,
de-abia-mi fac bani de țigări,
în alte țări, în alte părți
aș fi făcut, desigur, avere
(nu mi-am bătut joc de patriotism
și am rămas în țară cu... plăcere)
cei ce n-au trăit în comunism,
n-au cum să știe
ce înseamnă să fii urmărit de securitate,
doar dacă scriai o poezie

mulți s-au transformat în cameleoni
imediat după – 89,
au văzut repede ce-i pe sus
și-au devenit urgent baroni—
mie și celor simțiți ni s-au pus
la gât
pietre de moară,
doar cât să respirăm, atât,
să nu se spună că ne omoară,
că trăim într-o țară
europeană și umanitară.

* Continuări * Continuări * Continuări *

Activismul artistic, între decizie și spontaneitate (II)

identificați ca adversari sînt singurele ei scopuri, întreaga desfășurare de forțe căpătă dimensiuni ceremoniale. Se urmărește cu strictețe un scenariu și se încearcă acreditarea unei anumite mitologii. Pentru ca efectul să fie maxim și acțiunea convingătoare, se fac machiaje, se folosește o recuzită și se impune obligativitatea costumului. Acești actori improvizați, cu fețele lor unse și cu murdăria purtată demonstrativ, ca o dovadă a demnității, dotați cu bastoane, lămpașe, tirnacoape, topoare și lanțuri, se mișcă într-o altă lume. Întreaga lor strategie, alături de regie și de scenografie, îi scoate din cotidian și din regimul vieții obișnuite. Ei sînt, de fapt, niște ficțiuni, niște existențe proteice care își caută o identitate. A-i numi, pur și simplu, mineri este un abuz. Pentru că intervenția lor publică, voluptatea gestului autoritar și bucuria

sanguinară îi depozitează de orice rol în convenția socială. Ei decad din toate definițiile acceptate și rămîn simpli agenți ai unei civilizații tribale și bieți figuranți într-o demonstrație grotescă și subumană. Desprins, însă, de fondul său tragic, acest spectacol are o anumită putere de fascinație, chiar dacă ea se manifestă în registrul de jos, în acela al instinctelor. Există în el o forță a gregarității și o vocație a dezordinii care exercită o irepresibilă seducție. Văzută de la distanță și suspendînd pentru o clipă orice criteriu moral, această acțiune colectivă are și o expresivitate spontană. Ea reușește să dea trăirilor coordonate noi. Transformă tensiunea în oroare și privirea în halucinație

Pavel ȘUȘARĂ

Traduceri:

Olimpia IACOB

(Din volumul *The Swastika Poems*,
1977)

„Cînd nu mai poți scrie”

Memoria se raportează la existență ca la o catastrofă marină. Dîndu-mi seama că am uitat, de pildă, mai toată matematica pe care am deprins-o la liceu și pentru care, vai ce rușine, căpătăm note bune, nu pot vedea altminteri memoria mea actuală decît sub chipul unui marinar de pe un vas amenințat de naufragiu, care nu ezită a azvîrli în valurile turbulente tot ce prisosește pe bord în acele clipe de cumpănă.

x

Spre deosebire de sunet sau de imagine, factori ce pot reverbera în trecut sau în viitor, parfumul reprezintă o focalizare a prezentului. E un prezent totodată senzorial și eteric care se mistuie pe sine. Un prezent totodată materie și duh, figură și transfigurare în aceeași cuprindere efemeră. Iată poate motivul pentru care nu există o artă a olfactivei, în rînd cu muzica și cu artele plastice.

x

Pentru poet, limba e o civilizație căreia încearcă a-i aduce un complement cultural, încastrîndu-i particule de imagini.

x

„Nu rîde niciodată de prostia altuia. Ea este șansa ta” (Churchill).

x

Exemplele bătrîne ale arborelui Sequoia Giganta pot atinge 135 metri înălțime, iar trunchiul acestui arbore poate fi cuprins de 30 de oameni cu brațele deschise.

x

Din fiziologia arivistului. Cînd avem a face cu un asemenea specimen într-o variantă elementară, acesta nu evită purtarea trufaș neobrăzată față de cei „mici”. Îi apasă fără jenă cu talpa autorității ce și-o arogă. Altcum procedează arivistul de oarecare rafinament. Acesta ține a se arăta în unele cazuri compasional-generos cu cei ce i se înfățișează drept „inferiori” (nădăjduiește că pentru totdeauna din impulsul aceleiași vanității care dorește a-și înscrie un merit suplimentar. Înlăturată fiind primejdia concurențială, de ce să nu treacă și în calitate de sponsor moral al „nevoiașilor”? Cu cît cei cu pricina se află, în vederile sale, mai jos, cu atît speră să-i devină mai vizibilă statura ieșită din ordinar.

x

Din inventivitățile slugărnice. La o agapă „literară”, ce mi-e dat să văd? Un condeier sexagenar desfășurîndu-și ospitalitatea de-o manieră nețărîmîrită în fața unui personaj de la „centru”. Stînd la o masă cu destule scaune libere, îi oferă cu stăruință musafirului propriul său scaun de pe care se ridică grabnic. Cînd vine băutura, dă fuga la dependențe să-i aducă un pahar „sigur curat”. Cînd toarnă vin în paharul obiectivului adulat, deși e de ajuns să întindă mîna, se ridică în picioare, executînd mișcări curbate aidoma unui chelner profesionist. E mereu cu ochii la ușa din apropiere. Dacă intră cineva și o închide (afară e vînt), se repede s-o închidă încă o dată.

x

Cea mai convingătoare opoziție la neutralitate: lacrimile.

x

„Caracterul doamnei P(ietrugra). – Doamna P(ietrugra), o femeie masivă și frumoasă, are gravitatea omului care gîndește. Nu mai găsesc nimic romanesc în ochii ei. Ea consideră că la Milano monotonă ucide plăcerea; intrigile sîrîșesc aici prin căsnicii. Plăcerea ține primele patru luni, după care soții cască împreună un an, doi, din respect pentru opinia publică. După părerea ei, italienii (din Milano) n-au științe; așa numește ea spiritul; le acordă în schimb talent, adică subtilitate și prudență în împlinirea unui țel oarecare. Toate astea le-a deprins cu foarte multă finețe. Eram gata, gata să aplaud deși mă învinsese. E de părere că atunci cînd întîmplător italianii spun o vorbă de duh o spun atît de greoi, încît își pierde orice farmec. N-aș fi oare îndreptățit să-mi închipui că o mică aventură cu mine, foarte neprevăzută și foarte pătimașă, i-ar face plăcere? Asta ar mai risipi monotonă. (...) Dacă vreau să plac unei femei, ea nu trebuie să fie prea sigură că mi-a plăcut” (Stendhal).

x

Ritmii generaționist, aidoma cadenței unei coloane în marș. Cine nu-l păstrează, iese din rînd. Prea adesea, nimic de făcut.

x

În lume s-ar afla acum vreo șase sute de milioane de pisici. Cum oare s-a făcut calculul?

x

Aștepți cu răbdare Cuvîntul. Cuvîntul care se înconjoară de o lume a sa, în care se află fapte cunoscute și necunoscute ale lumii obștești și, deopotrivă, fapte cunoscute și necunoscute ale lumii tale, care așteaptă o relaționare.

x

Măcăitul unei rațe nu produce ecou, fără ca fenomenul să fi găsit o explicație.

x

Cu adevărat moral nu poți fi decît în riscantă contingență cu imoralitatea Celuilalt și cu imoralitatea ta proprie. Numai încolțită de primejdia fiind, moralitatea se poate identifica satisfăcător pe sine.

x

Emancipare, ce mai încoace încolo! „Am întîlnit, în ultimul timp, tot mai mulți cerșetori bărbați, 50 plus, tot mai insistenți și mai expliți, care nu doar precizează suma pe care o doresc, se țin după tine pe străzi, la limita agresivității, ci și precizează la ce le vor folosi banii ceruți: o ciorbă de legume și o iahnie de fasole, de pildă” (Dilema veche, 2015).

x

O tăcere a ta, care nu te ia în serios, care te persiflează.

x

Ani mulți, decenii în șir, dată fiind și întîrziata-mi înfățișare juvenilă ce mă stînjenea, eram mereu îndemnat „să cunosc viața”, să dobindesc „mai multă experiență” etc. Despre ce era vorba? Cei ce mă considerau astfel încercau a mă subordona mentalului lor „pozitiv”. Imaginea mea proprie de viață nu-i interesa cîtuși de puțin, întrucît ei reprezentau o confrerie de temut care standardiza lucrurile, privind pieziș unicat. Acolo unde credeau a-l simți, se sileau a-l aduce la matcă. În realitate nu insuficiența „experienței” mele îi irita pe acești gardieni ai cutumei, ci riscul ca această „experiență”, cîta era, să iasă din rînd, să se insoliteze. Nu se afla în prim plan un impact între generații, ci unul între masificare și individualitate. În anii tinereții mele, această solidarizare a vîrstei cu clișeele sale se producea de regulă la maturitate și la senectute. Azi constat că a devenit și o caracteristică a tinerilor, tot mai dezinteresați de predecesori, comunicativi doar între ei, izolați într-un club generaționist cu ușile închise. Sabotîndu-și inclusiv personalitatea. Am impresia că nu le mai pasă nici de „cunoașterea vieții” la tinerii ce-i vor succeda.

x

Teriomantia: ghicirea prin observarea animalelor.

x

Cînd nu mai pot scrie (regretabil, sînt și asemenea zile), mă simt drept un supraviețuitor schizoid, el însuși și, simultan, altă ființă sinistră, un revenant.

x

„Aparțineau desigur acelei categorii de oameni cu inima învîrtoșată și cugetul împietrit, care, oricît de mult bine le-ai face și oricît de bun te-ai vădi, nu pot închipui (realiza) binele și bunătatea. Bunătatea o suspectează, îi atribuie cauzele cele mai egoiste ori mai josnice, iar binele îl pingăresc degrabă, coborînd totul la nivelul suflului lor cufundat în răutate, vulgaritate, venin și șoricioaică. Orice discuție e inutilă. Totul e în zadar! Nu pot concepe binele, nu pot intui altceva decît ce știu de la sinea lor; ceva care ar contrazice și uimi haina lor plămădeală. Nu pot ieși din cercul (magic), din oala, din cazanul, din groapa, din temnița în care-i închide netrebnicia lor. De cît sînt de răi, nu se pot decît obliși în ceilalți, nu pot crede nici binelui celui mai evident. La Cristos atîta s-au dumirit să vadă: un șiretlic al diavolului” (N. Steinhart).

x

Trecem de regulă sub tăcere cruzimea visului care, prin natura sa, reprimă viața. O urmărește implacabil spre a o hărțui, decima, exclude pînă la urmă din cadrul onorabilității. Visul: adversarul de temut, adversarul de căpetenie al vieții.

x

Prostia poate ajunge la un fanatism al propriei sale condiții, care nu trebuie pierdut din vedere. Simțindu-și reflex insuficiența, adoptă o poză marțială.

x

Pentru a rămîne cît de cît în limitele decenței, lingușirea trebuie dozată cu grijă. Chestiune de finețe. Dar lingușitorul e funciamente grosier chiar prin această postură pe care și-o asumă, împins mereu de condiția falsului către exces. Exces care are însă și partea sa bună. Și anume aceea că ne ajută să descoperim dintr-odată mașinăria adulării, nelăsîndu-nici un dubiu asupra caracterului celui ce-o manevrează.

x

Ca un revers al smereniei puse în scenă, lingușitorul e un infatuat. Se supravaluează chiar prin actul adulării care implică gîndul că adresantul acesteia poate fi prost și ușurință, „jucat pe degete”. Cum ar veni, păpușarul și marioneta sa.

x

Broasca țestoasă are o teribilă rezistență la foame. Ea poate trăi pînă la 400 de zile fără hrană.

x

Dacă ai încă tumulturi nemărturisite, himere ce se îndărătnicesc a rămîne în ele însele, așteptări incomunicabile

Traduceri

de **Miron
Kiropol
Gerard Manley
Hopkins**

Andromeda

Pe această sălbatică stîncă, Andromeda timpului acum
Fără seamă prin frumusețe dar și prin rană,
Scrucează capetele țărmlui ca străbătută de scrum,
Floarea ei, frîntură din ființa ei, sortită zmeului hrană.

Din timpuri străvechi asaltată de flagelul acest,
Pustiită de nenoroc; și începe un muget să se audă
Al unei fiare mai crudă decît oricare alta venită din vest,
Mai dezlănțuită în răul ei, mai dezmațat crescută.

Perseul ei va zăbovi și o va lăsa în groaznică încercare?
Pentru o vreme el calcă pe aerul pufos și gîndul
Și-l atîrnă peste ea ce părăsită pare,

În timp ce răbdarea ei, fărâmițată în chin de săgetare,
Se ridică; atunci el va coborî, visul ca nimeni altul
apărându-l,
Cu harnașamentul și spada Gorgonei/ chingi și colți de
înveninare.

în fragilitatea lor nelumească, un șir nedeterminat de acte
lăuntrice care nu se pot întinde în patul procustian al textului,
ești un om liber. Scrisul fără rest te-ar transforma, în schimb,
într-un agent al său, într-un captiv fără speranță.

x

Privesc în această dimineată, prin geamul deschis,
un cer anemic, șovîind între nebulozitate și lumină, care induce
totuși o stare de calm. De-o modestie organică ce dezarmează
deopotrivă apatia și extazul.

x

„De obicei nu uiți binele pe care l-ai făcut. Nu te
deranjează cîtuși de puțin (dimpotrivă) să-ți aduci aminte de
el. Nu la fel stau lucrurile în cazul răului pe care l-ai făcut.
Prima tendință e să-l arunci la spate, dar cu un risc major: acela
de a-l repeta. E infinit mai corect să-l ai ca pe un avertisment:
«Vezi că, în împrejurările cutare, ai făcut cutare rău și s-ar
putea, în împrejurări similare, să-l repeți; fii atent». În fond,
pașii greșiți pe care îi faci nu sunt mereu de natură să te
trimită în focul iadului. Dacă i-ai făcut din neglijență, din lenea
de a te lăsa pe socoteala primului impuls, toată problema este
să-ți dai seama că ai făcut un rău în momentul în care l-ai făcut
și să fii atent să nu-l repeți; nu e nevoie chiar să-ți dai cu pumnii
în cap, și mai ales nu ca un *spectacol de ispășire* – fie și a unui
spectacol *fără public*, în care tu ai fi propriu-ți public, care te
autoaplauzi pentru acest act de «cîință profundă», profund
nesincer” (Mihai Șora).

x

O infatuare melancolică, visătoare, parcă cerîndu-
și scuze.

x

S-ar putea ca, în pofida aparențelor, timidul să aibă o
personalitate puternică ce se îndoiește de sine (semn paradoxal
de energie morală), obiectivîndu-și dubiile prin proiecția lor
asupra amănunții care îl stînjenește.

x

Orașul Mexic se scufundă neîncetat. Spre deosebire
de Everest, orașul Mexic se scufundă anual cu o medie de 10
centimetri, de zece ori mai rapid decît Veneția.

x

Am urcat iarăși, după un răstimp de cîțiva ani, treptele
cătredunecului de finanțe pentru a regla o mică iregularitate la
un impozit. Clădirea însăși e rebarbativă. Nouă, cu destule
etaje, odraslă modestă, în Amarul Tîrg, a zgîrie-norilor, scări
abrupte, holuri lincede în iluzia lor aseptice. Dar, surpriză.
Funcționarii pe care i-am găsit cuibăriți între dulapurile ticsite
de dosare nu erau cîtuși de puțin asortați cu decorul. Nu păreau
șoareci de birou. Resemnați, cu privirile plecate în jos, rupți
de o lume după care pesemne tînjesc. Avînd aerul unor plante
silită a crește într-o odaie întunecoasă, a unor viețuitoare
închise în cușcă. Departate de a fi exponenți ai redutabilei
birocrații moderne în acuta sa variantă autohtonă, se arătau a fi
mai curînd sclavii săi, bucușii cînd au prilejul să vadă, în
decursul orelor plicticoase de serviciu, un chip de vizitator.

x

Gheorghe GRIGURCU

(Continuare în pag. 18)